Jaargang 34, nummer 1, maart 2001, Uitgave van de politieke partij Democraten 66

DEMOCRAAT

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

1

Mobiliteit: uit de vicieuze cirkel

'We verzanden te vaak in een voor-of-tegen-de-auto-discussie'

12 mei congres in Dordrecht: Komt allen!

Interview Guido van Woerkom

ANWB mengt zich in politiek

Zweeftrein

D66-Drenthe wil hem niet

THOM

Regenten

Democratie moet elke dag opnieuw bevochten worden. Als er één partij is die dat heeft ondervonden, is het D66. Democraten sinds 1966 en in iedere fase van ons bestaan bezig om de zeggenschap van individuele mensen te versterken. Misschien dachten de oprichters toen heel romantisch dat een goede analyse van de gebreken en daarbij passende pragmatische voorstellen voldoende zijn om het inzicht in de politiek te laten doorbreken. Ze kwamen er snel achter dat de werkelijkheid van de macht er anders uitziet. Oftewel: mooi voetballen is niet genoeg, je moet ook nog kunnen winnen.

De voorstellen die D66 door de jaren heen deed om de macht direct te legitimeren of te corrigeren, worden door andere partijen steevast gezien als een aanslag op hun eigen positie: de macht die zichzelf uit handen moet geven. Vaak wordt ook gezegd dat de getrapte democratie (kiezers moeten het aan vertegenwoordigers overlaten) een waarborg is voor goede besluitvorming. Zoals ex-senator Wiegel het eind januari in het Parool zei: 'Kwesties als IJburg zijn majeure zaken (...) Zo'n beslissing laat je niet over aan mensen die toevallig aan het IJ wonen en hun uitzicht bedorven zien.' Inderdaad: "de mensen in het land" kunnen maar beter hun mond houden.

Zou de kwaliteit van de besluiten er echt onder lijden? Voor het omgekeerde valt veel meer te zeggen. Besluitvorming die voortvloeit uit waterige compromissen of te vergaande coalitiedwang, kan vaak gewoon slecht zijn. Bovendien hoeven parlementaire meerderheden niet altijd weer te geven wat de meerderheid van de kiezers wil. Hoe staat het dan met het democratische draagvlak van dat besluit? Hetzelfde geldt voor benoemingen van bestuurders, waarbij partijachtergrond, beloning voor bewezen diensten en het "netwerk" vaak even zwaar wegen als de kwaliteit van de man of vrouw in kwestie.

Het lijkt soms onbegonnen werk om het ondemocratisch conservatisme te doorbreken. Bij de burgemeester is de eerste stap gezet, al is het nog zo voorzichtig. Bij het referendum hadden we een slalom nodig, maar het lukt nu toch. En vergis je niet: die eerste stap is vaak het belangrijkste.

Zelf kiezen is het waard om voor te vechten. Regenten houden niet van D66. Dat is maar goed ook.

'Koersen op vernieuwing'

Dordrec[illegible]houwburg Kunstmin

Democrat[illegible]eken de ve[illegible]ing. En die is er! We zien allereerst een noodzaak[illegible]ernieuwing [illegible]nationaal beleid. De verkiezingen van 2002 zijn dicht[illegible]dan ze lijke[illegible]rom zal een eerste gedachtenwisseling plaatsvin[illegible]ver de terre[illegible]n de wijze waarop D66 wil vernieuwen. Het wordt ee[illegible]sbepalend [illegible]s, dat de partij op stoom zal brengen voor de aankome[illegible]erkiezingen

Maar D66 [illegible] verder da[illegible]twikkelingen in Den Haag. Europa breidt uit met land[illegible]t elk hun e[illegible]htergrond. Kijken we over de oceaan, dan zien we e[illegible]euwe presi[illegible] het Witte Huis en is de tot voor kort alsmaar stijgende NASDAQ [illegible] wankelen. Wat brengt dat ons? Vraagt dat ook om een vernieuwde [illegible] Europa en de economie? Een panel van deskundigen wordt ge[illegible] het antwoord te geven. Tot ziens in de

DEMOCRATEN

COLOFON

Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66. Een door het Landelijk Bestuur benoemde redactieraad is verantwoordelijk voor de uitgave.

Deze raad wordt gevormd door:
Margo Andriessen, Jan Brink, Mario Fruianu (voorzitter), Sjors Heerdink, Geert Janssen, Mendeltje van Keulen, Udo Kock, Mariëtte van Soesbergen, Brendan Thesingh

Eindredactie: Marieke Keur (m.keur@d66.nl)
Webversie: Appi Stammeshaus
Vormgeving: Anker en Strijbos, Utrecht
Met dank aan: Calluna Euving, Francine Giskes, Carolien van Gool-Polak, Thom de Graaf, Willem Jan van Grondelle, prof. A. Heertje, John Hoekzema, Gerard Schouw, Theo J. Witteveen, Pieter Ullersma, Janny Brinksma Ypma
Fotografie: Dennis Sies, tenzij anders vermeld
Druk: Hoonte Bosch en Keuning, Utrecht

Democraat nr. 2 verschijnt op 9 mei 2001
Sluiting: 28 maart 2001

Landelijk Secretariaat D66, postadres: Postbus 660, 2501 CR Den Haag. Bezoekadres: Noordwal 10, Den Haag, tel.: 070 - 356 60 66, fax: 070 - 364 19 17. E-mail: <m.keur@d66.nl> Internet homepage: www.d66.nl

Democraat wordt gedrukt op chloorvrij gebleekt papier. Hij wordt verstuurd in een uit polyethyleen vervaardigde verpakking die onschadelijk is in de vuilverbranding. Deze heeft verder geen schadelijke invloed op de kwaliteit van het grondwater en is uitstekend te recyclen.

Adresdrager = Lidmaatschapskaart

Elke adresdrager van de Democraat is voortaan uw lidmaatschapskaart. De Lidcodes op deze kaart geven de status van het lidmaatschap weer. Alleen als de contributie is voldaan, bent u stemgerechtigd op vergaderingen van de partij. Neem dus altijd de LAATSTE lidmaatschapskaart mee! U beschikt dan altijd over de meest recente gegevens.

Leden die de Democraat gezamenlijk met een partner/huisgenoot ontvangen, krijgen de Lidmaatschapskaart eenmaal per jaar apart toegezonden. Op vergaderingen waar het stemrecht van belang is, kan het betreffende bestuur uw contributiebetaling op een ledenlijst nazien.

Verklaring lidcodes: 12345 = lid/adm. nummer, LD = Lid, D/G = toezending Democraat/ Geen toezending Democraat, ACT = Actueel, 1 = contributie voldaan, 0 = contributie niet voldaan, Datum = Datum aanmaak verzendbestand.

De Ledenadministratie
(070 – 356 60 66; ledenadministratie@d66.nl)
NB Voor abonnees van de Democraat zijn deze gegevens niet van toepassing.

Inhoud

6/10 Thema: Mobiliteit

Vlock of verworvenheid van deze tijd?

Foto's Marcel Minnée

De auto: een haat-liefderelatie hebben we ermee. We kunnen (willen) niet zonder, tegelijkertijd zijn we ons bewust van wat voor schade hij aanricht aan onze leefomgeving. Autogebruik is slechts een aspect van een veelomvattende vervoersproblematiek. Nu de files angstwekkende vormen aannemen, is de tijd rijp voor nieuwe oplossingen toegesneden op een nieuwe tijd. Alleen over de oplossingen is men het niet eens. De Democraat inventariseerde een aantal meningen van binnen en buiten de partij. Op blz. 6/7 wordt het thema ingeleid door Kamerlid Francine Giskes. Op de daaropvolgende pagina's geven een D66-wethouder, een woordvoerder van de Stichting Natuur en Milieu en de oudvoorzitter van de BOVAG hun visie op het mobiliteitsvraagstuk. Er is een kort interview met Guido van Woerkom, de hoofddirecteur van de ANWB, en we sluiten af met een gastcommentaar van professor A. Heertje.

13 Ledenbarometer

Niet oppotten maar uitgeven

Politici steggelen over het wel of niet loslaten van de Zalmnorm: moeten de meevallers gebruikt worden om de staatschuld verder af te lossen of moeten ze anders aangewend worden? Het wordt nog spannend wanneer de Voorjaarsnota wordt gepresenteerd. De meeste D66'ers die benaderd zijn voor de Ledenbarometer, zien dit dilemma helemaal niet. Gewoon investeren, dat extra geld, want het is nu nodig!

18 Congresinformatie

Aankondiging congres; vervulling vacatures

En verder:

4 *Partijvoorzitter Gerard Schouw roept op tot een actieve bijdrage aan de lokale politiek*

5 *Binnenhof: kritische kanttekeningen bij de Nota Wonen van staatssecretaris Remkes*

12 *Europees Parlement: Bob van den Bos vindt het resultaat van de Top van Nice "minimaal"*

14 *Uit de regio: D66-Drenthe wil geen zweeftrein*

15 *Ander regionieuws; Campagnetip uit Heerenveen; Personalia*

16 *Groeten uit Amsterdam; Ingezonden*

17 *Platform: Commissie Seniorenbeleid; Nieuw gezicht*

19/20 *Servicepagina's, incl. Partijagenda*

van de partijvoorzitter

Top-tien

Werken aan de basis van de partij is hartstikke leuk. Daar – bij de lokale afdelingen – gonst het op dit moment van de activiteiten. Zo wordt gewerkt aan herkenbare verkiezingsprogramma's en actief gezocht naar kandidaten die D66 met enthousiasme willen vertegenwoordigen in gemeenteraden. Al met al een hele klus. Om die goed te klaren zijn mijns inziens ten minste twee factoren cruciaal voor succes.
Ten eerste: voor een herkenbare lokale politieke koers van D66 is het essentieel dat verkiezingsprogramma's "dicht bij huis blijven". Er moeten duidelijke keuzes in over lokale kwesties. Het moet gaan over de échte problemen die leven in stad of dorp. Met grootse, meeslepende – maar daardoor vaak ook abstracte – vergezichten bereiken we weinig kiezers. De kiezers van nú verwachten duidelijkheid. Duidelijkheid over keuzes en over onderwerpen die hun nauw aan het hart liggen. Mijn advies is dan ook: ga na wat de tien meest dwingende problemen in uw gemeente zijn, formuleer daarvoor oplossingen die aansluiten bij het D66-gedachtegoed. Zorg dat die herkenbaar zijn voor kiezers en natuurlijk onderscheidend van andere politieke partijen. Dat maakt een stem op D66 interessant!
Ten tweede hebben we natuurlijk voldoende geschikte kandidaten nodig. De belangstelling voor het raadswerk is de laatste jaren sterk afgenomen. Ik vind dat erg slecht voor de democratie. U, als lid van D66, kan – nee, moet – dat tij helpen keren. Hoe? Door u in te zetten voor uw afdeling. Help een handje mee bij de aanstaande verkiezingen of maak uw belangstelling kenbaar voor het raadswerk. Hoe groter de belangstelling voor het raadslidmaatschap, hoe beter de democratie kan functioneren. En raadswerk is echt niet saai, het is véél meer dan vergaderen! Juist de lokale politiek gaat over het maken van keuzes om eigen leefomgeving veiliger, socialer of aangenamer te maken. D66'ers zijn kritisch. In de eerste plaats op zichzelf, maar ook op de wijze waarop de samenleving er voorstaat. Een actieve bijdrage aan de lokale politiek biedt een uitgelezen kans om kritische woorden om te zetten in daden. Pak die uitdaging op!
Gerard Schouw

UITGELICHT

JD protesteert tegen 'gedropte' burgemeester

Op woensdag 17 januari hielden de Jonge Democraten een vriendelijke doch kritische actie bij het stadhuis in Amsterdam. Daar werd die dag Job Cohen geïnstalleerd als burgemeester. De Jonge Democraten protesteerden niet tegen de persoon Job Cohen, maar tegen de achterkamertjespolitiek rond zijn benoeming. 'Welkom Job, maar we hadden je zo graag willen kiezen!' stond er op een van de borden.
Na het vacant worden van de burgemeesterspost in Amsterdam was er een unieke mogelijkheid om de nieuwe burgemeester rechtstreeks te kiezen. Via een burgemeestersreferendum hadden de Amsterdammers hun hoogste ambtsdrager zelf kunnen aanwijzen. D66 en de SP maakten zich daar hard voor. Door toedoen van PvdA en Groenlinks (uiteraard gesteund door VVD en CDA) werd dit plan getorpedeerd, en kreeg Amsterdam toch weer een 'gedropte' burgemeester. Eeuwig zonde want een experiment in Amsterdam had als precedent kunnen werken voor de rest van Nederland.
De genodigden van het Stadhuis konden de vriendelijke actie wel waarderen: "Goed dat jullie hier staan. Houd ze maar wakker!" Ook de aanwezige journalisten pikten de actie positief op.
In een open brief aan de nieuwe burgemeester riep de JD Cohen op de voorwaarden te scheppen waardoor de volgende burgemeester, een gekozen burgemeester zal zijn: 'Mocht u daarin slagen, en zelf kandidaat zijn, dan bent u alvast verzekerd van mijn stem!'

Boris van der Ham, oudvoorzitter JD

Discussie

Vaste boekenprijs

Nederland heeft geen prijsconcurrentie op de boekenmarkt, maar een vastgestelde boekenprijs. De vaste boekenprijs zorgt ervoor dat de winst op boeken met hoge verkoopcijfers genoeg is om ook boeken met minder financieel succes uit te kunnen geven. Regelmatig keert de discussie over de zin en de onzin van deze vaste boekenprijs terug.
Tegenstanders vinden dat de markt de vrije loop moet kunnen hebben; de vraag naar boeken moet bepalend worden voor het aanbod en de prijs.
Voorstanders vinden dat de Nederlandse cultuur beschermd moet worden en dat de vaste boekenprijs een pluriform aanbod van boeken garandeert.
Op 16 februari heeft de Tweede Kamerfractie van D66 een discussie georganiseerd over de zin of onzin van de vaste boekenprijs.

U kunt mee discussiëren op www.d66.nl en reageren op de volgende stelling:

De vaste boekenprijs in Nederland moet worden afgeschaft.

Boris Dittrich,
Cultuurwoordvoerder Tweede Kamer D66

Mooie woorden in Nota Wonen

Concreet actieplan ontbreekt

Eind vorig jaar heeft staatssecretaris Remkes de nieuwe Nota Wonen naar de Tweede Kamer gestuurd. Deze draagt de veelzeggende titel "Mensen, wensen, wonen" en pleit voor een ruimere woningkeuze en meer zeggenschap voor burgers bij het bouwen van hun huis. Dat klinkt allemaal heel mooi en prachtig, maar hoe werkt de Nota dit verder uit?

door Nicky van 't Riet, Tweede-Kamerlid

Vrijblijvend

De Nota Wonen beschrijft nobele uitgangspunten en voornemens, maar staat helaas vol open eindes. Mensen moeten zelf woonzorgarrangementen (zelfstandige woningen in combinatie met zorg) kunnen samenstellen... De toepassing van zonnecellen voor de opwekking van elektriciteit in de gebouwde omgeving zal worden gestimuleerd ... Mooie ideeën waarbij volgens D66 een concreet actieplan ontbreekt.
Er zal bijvoorbeeld worden geëxperimenteerd met een zogeheten vouchersysteem om te voorzien in de behoefte aan combinaties van wonen en zorg, een behoefte die door de vergrijzing alleen maar verder zal groeien. Dit systeem is een stap op de goede

Foto: Marcel Minnée

My home is my castle

weg, maar moet wat D66 betreft duidelijk uitgewerkt worden. Verder is duurzaam bouwen een prioriteit, maar het gebruik van duurzame bouwmaterialen is niet verplicht. Waar de regering permanente bewoning van recreatieverblijven verbiedt, noemt ze geen sanctiemogelijkheden om deze onwenselijke praktijk aan te pakken, maar laat ze het de gemeenten zelf uitzoeken. En die weten zich met deze situatie vaak geen raad. En zo zijn er meer voorbeelden.

Voor iedereen het juiste huis

Een van de opvallendste doelstellingen van het volkshuisvestingsbeleid is de verkoop van 700.000 huurwoningen in de komende tien jaar, waarvan 500.000 corporatiewoningen. Het verheffen van dit streefcijfer tot beleid doet D66 te geforceerd aan - het liep vorig jaar niet bepaald storm bij de verkoop van corporatiewoningen. Bovendien gaat het voorbij aan verschillen tussen regio's.
Woningcorporaties staan namelijk voor uiteenlopende renovatie- en herstructureringsopgaven. In de Randstad, en met name in het verstedelijkte gebied, zijn de plannen heel anders dan in bijvoorbeeld Drenthe. Daarnaast bestaat er ook verschil in krapte op de woningmarkt. In de stad zijn nu eenmaal meer woningzoekenden dan op het platteland. Het massaal verkopen van woningen in stad zal dan ook de lagere inkomensgroe-

Duurzaam bouwen prioriteit, maar niet verplicht

pen treffen. Ik pleit er dan ook voor om een differentiatie naar regio aan te brengen. Natuurlijk is het verkopen van huurwoningen een goed instrument om doorstroom te bevorderen, mits de kernvoorraad van betaalbare huurwoningen daaronder niet te lijden heeft. Mensen blijven bij gebrek aan alternatieven in de koopsector maar al te vaak in een huurwoning zitten die niet meer aan hun wensen voldoet. Zo wordt de toegang geblokkeerd voor starters, die met zo'n huurwoning juist goed uit de voeten zouden kunnen.

Huis als individueel *statement*

De Nota besteedt relatief veel aandacht aan individueel opdrachtgeversschap; de burger treedt zelf op als (mede) opdrachtgever voor de bouw van de woning. Zo heeft hij invloed op indeling, materiaalkeuze en woonfaciliteiten. D66 steunt dit idee na-

Geen vrijbrief voor het kapitaal

tuurlijk van harte. Individueel opdrachtgeversschap is een concreet instrument voor het verruimen van de invloed van burgers op hun woon- en leefomgeving. In Nederland wordt daar in vergelijking met andere Europese landen nog veel te weinig gebruik van gemaakt, want er zijn nog te veel obstakels. Denk bijvoorbeeld aan gebrek aan *know-how*, een weinig behulpzame overheid en de afhankelijkheid van marktpartijen zoals projectontwikkelaars. Het mag niet zo zijn dat het particuliere opdrachtgeversschap ontaardt in een speeltje voor de rijken, die op een vrijgekomen kavel in een Vinex-locatie flamboyante woonwensen realiseren. Geen vrijbrief dus voor het kapitaal. Aan de andere kant moet je ook realistisch genoeg zijn om in te zien dat een volledige grip op het bouwproces niet voor iedereen is weggelegd, hoe gunstig de toegang tot relevante informatie ook is.

De burger staat centraal in de Nota van staatssecretaris Remkes, maar of die burger over de instrumenten zal beschikken om bij het bouwen van zijn huis daarop werkelijk enige invloed uit te oefenen, moet nog worden bezien. ◆

THEMA: D66 EN MOBILITEIT

D66 gunt iedereen zijn auto, maar vindt wel dat het gebruik ervan aan banden gelegd moet worden. We moeten kritischer worden, met z'n allen – niet meer voor alles-en-nog-wat de auto pakken. Het openbaar vervoer moet een volwaardige concurrent worden voor de auto, met name in de Randstad. Ook goederenvervoer kan efficiënter: niet alles hoeft over de weg.
Dit is slechts een mening uit het veld. Belangenorganisaties als de ANWB en de Stichting Natuur en Milieu hebben zich ook publiekelijk in de discussie gemengd over de vraag hoe het verder moet met de groeiende mobiliteit en de eisen die ze stelt aan onze leefomgeving. De Democraat vroeg een aantal spelers om hun mening hieromtrent. Een inleidend artikel door Tweede-Kamerlid Francine Giskes, gevolgd door een aantal korte reacties van binnen en buiten de partij, een interview en een commentaar vormen een bont geheel en laten maar al te duidelijk zien hoe verschillend er gedacht wordt over het mobiliteitsvraagstuk.

Francine Giskes: 'De auto is een prachtuitvinding'

Rekeningrijden: het antwoord op de files? Afgelopen jaar barstte de discussie hierover in volle hevigheid los. Vriend en vijand roeren zich, meningen en belangen lijken lijnrecht tegenover elkaar te staan. Toch onderkent iedereen een gemeenschappelijk belang: de wegen slibben verder dicht - en dat wil niemand. Hoe denkt D66 over de mobiliteitsproblematiek en wat voor oplossingen staat de partij voor?

door Francine Giskes, Tweede-Kamerlid

Mentaliteitsverandering noodzaak

Transportpreventie moet startpunt zijn in het denken over mobiliteit: onnodige fysieke verplaatsingen vermijden. De informatie- en communicatietechniek biedt hiertoe welkome mogelijkheden, hoewel we die ook weer niet moeten overschatten. Telewerken bijvoorbeeld heeft zeker voordelen. Maar, zo leert de praktijk, meer communicatiemogelijkheden creeren op hun beurt een grotere behoefte aan werkelijke ontmoetingen. Een tweede voorbeeld komt uit de e-commerce: bestellingen via internet genereren nieuwe, complexe goederenstromen. Ook dreigen we te vergeten hoeveel energie al ons gecommuniceer kost in termen van electriciteit, en dus milieubelasting.

Vorige-eeuws

Als transport onvermijdelijk is, is de volgende vraag of het per se over land moet. Namens D66 bepleit ik in de Kamer (financiële steun voor) milieuvriendelijke alternatieven. Vervoer over water is zonder meer een uitstekende optie. Het water is er, dat moeten we maximaal uitbuiten, niet alleen voor goederen, maar ook voor mensen. Daarnaast lenen ondergronds transport en zeppelins zich goed voor goederenvervoer.

Francine Giskes

Wat overblijft, moet over land. Dan resteren grofweg twee mogelijkheden: over de weg of over rails. Tot op heden zijn we sterk geneigd die twee als elkaar uitsluitende opties te zien. Dat is vorige-eeuws denken. De kunst is de voordelen van beide te maximaliseren door ze onderling te verbinden. Te vaak verzanden we in een voor-of-tegen-de-auto-discussie. Waar ik maar kan, zeg ik dat de auto een prachtuitvinding is – vooral als hij rijdt. Voor verplaatsingen in dunbevolkte en afgelegen gebieden, ideaal. Voor uitstapjes met z'n allen, heel handig. Voor een deel van het vrachtvervoer, onmisbaar. Maar er is een grens aan hoeveel auto's een sterk verstedelijkt gebied terzelfder tijd kan opnemen.

Betuwelijn

Goederentransport is ingewikkeld. De (vracht)auto is veelal het aangewezen middel om handel op de plek van bestemming af te leveren - maar dat geldt niet automatisch voor het *gehele* traject. Dat hangt af van de afstand, het soort product, het volume, transport- en overslagkosten, de tijdgevoeligheid, de bederflijkheid van het product, enzovoort. Daarom stemde de fractie in 1995 voor het Betuwelijnproject: Rotterdam moet goed met alle soorten vervoer zijn ontsloten, om de concurrentie met andere Europese havens aan te kunnen. Een tweede belangrijk voordeel van de Betuwelijn is het milieu-aspect: door het spoorgoederenvervoer te bundelen op een nieuwe lijn komt ruimte vrij op het bestaande spoorwegnet, en die ruimte is hard nodig voor het personenvervoer. De afgelopen jaren is (te) veel ruis ontstaan rondom het Betuwelijnproject. Zo wordt steeds meer afgedongen op het bundelingsconcept, met name door het besluit om af te zien van een nieuwe Noordtak; daardoor moet een deel van de goederen weer over bestaand spoor door de Randstad. Ook de onduidelijkheid over een mogelijke Zuidtak en de relatie met de IJzeren Rijn (de door België gewenste goederenspoorlijn van Antwerpen naar Duitsland) vertroebelen het zicht op het project. Dat alles was al reden voor de fractie om in september 1999 bij motie de Tweede Kamer voor te stellen de tijd te nemen voor een herbezinning. Het rapport van de Algemene Rekenkamer, dat grote vraagtekens plaatste bij de besluitvorming over de Betuwelijn, maakte de behoefte daaraan in juni 2000 alleen maar groter – daarop volgde weer een D66-motie, die pleitte voor een investeringsstop. Beide moties werden helaas niet gesteund door PvdA en VVD. Gelukkig kregen we wel brede steun voor een motie die minister Netelenbos opdraagt een totaalvisie op het goederenver-

Autogebruik moet worden belast

Marcel Minnée

'Er is een grens aan hoeveel auto's een sterk verstedelijkt gebied terzelfder tijd kan opnemen.'

voer per spoor in Nederland en, voor zover relevant, België, te presenteren. De Kamer is het zat steeds afzonderlijke projecten te moeten beoordelen.

Rekeningrijden achterhaald

Wat het personenvervoer aangaat, is meeste aandacht de laatste tijd uitgegaan naar de fileproblemen in de Randstad. Dat betekent niet dat verkeerszorgen in de rest van Nederland worden miskend. Maar een betere bereikbaarheid van de Randstad heeft ook een gunstig effect op de rest van Nederland.
Voor de Randstad bestaat nu een uitgelezen kans voor een echte sprong voorwaarts. Onze inzet in de debatten over het BereikbaarheidsOffensief Randstad (BOR) is geweest dat de minister, al haar goede bedoelingen ten spijt, die kans dreigt te verspelen. Van meet af aan heeft D66 zich een voorstander betoond van prijsbeleid rondom het autogebruik. Niet het bezit van een auto, maar het *gebruik* ervan moet worden belast, mede afhankelijk van tijd en plaats. Rekeningrijden is een oplossing hiervoor. Helaas heeft minister Netelenbos de kans om rekeningrijden gewoon in te voeren, zoals afgesproken in het regeerakkoord van 1998, voorbij laten gaan en voorgesteld eerst maar eens een proef te doen. Daarmee lijkt ze het paard van Troje te hebben binnengehaald, want de meting van de proefresultaten wordt natuurlijk een bron van eindeloze discussie. Dat zal dit voorjaar gaan blijken bij de behandeling van het wetsvoorstel Bereikbaarheid en Mobiliteit. Daarbij komt dat de techniek ons allang aan het inhalen is (met plaatsbepalingsystemen op basis van gsm en UMTS). Daarom heb ik in november vorig jaar voorgesteld de proef met rekeningrijden op basis van achterhaalde techniek nu maar over te slaan en direct in te gaan zetten op de *kilometerheffing*.

Tegelijkertijd zouden de motorrijtuigenbelasting en/of de aanschafbelasting (BPM) verlaagd moeten worden.

Alternatieven

Maar 'beprijzen' is natuurlijk niet het enige. Het is nauwelijks te verkopen als niet tegelijkertijd maximaal wordt ingezet op goede alternatieven voor de 'auto solo'. De reizigersdichtheid van de Randstad (Deltametropool!?) leent zich uitstekend voor allerlei soorten openbaar vervoer en ketenmobiliteit, d.w.z. goede aansluitingen en makkelijke overgangen tussen alle soorten personentransport. Met de aanwending van de ruim fl. 10 miljard extra voor de Randstad die zijn vrijgemaakt voor het BOR, blijft Netelenbos ons inziens te veel steken in pappen en nathouden, waarbij ze een onverantwoorde gevoeligheid vertoont voor de roep om betaalstroken en andere wensen van de auto- en bouwlobby. Betaalstroken en tolwegen zijn immers erop gericht de auto's beter te verwerken, niet te beperken. De verkeersstromen blijven vastlopen op de centra van de steden.
Geld zonder visie is armoe, stellen wij. Aperte problemen in de weginfrastructuur moeten worden opgelost, maar verder moet alles op alles worden gezet om met dat geld in de Randstad snelle en comfortabele ov-verbindingen te creëren, waarmee we de vergelijking met metropolen als Londen en Parijs kunnen doorstaan. Dan kunnen we met recht stellen dat wie nu nog meent in de Randstad alles met de auto (van de zaak) te moeten doen, het in zijn portemonnee mag voelen.

Mobiliteit is een verworvenheid van deze tijd; de kunst is haar in goede banen te leiden. ◆

D66 over mobiliteit:

- **geen bezwaar tegen mobiliteit, mits goed georganiseerd.**
- **zoveel mogelijk investeren in alternatieven voor de 'auto solo', zeker in dichtbevolkte gebieden, o.a. door:**
  - **verbetering van alle soorten openbaar vervoer, incl. voor- en natransport;**
  - **snelle introductie van een algemeen geldige chipkaart voor het openbaar vervoer;**
  - **radicale experimenten met de prijs van openbaar vervoer;**
  - **goede fietsvoorzieningen: verbindingen, stallingen en huurmogelijkheden;**
  - **stimulansen voor gedeeld autogebruik;**
  - **vervoersmanagement bij bedrijven.**
- **bezit van de auto niet zwaar belasten, zeker de energiezuinige.**
- **gebruik van de auto mag zijn prijs hebben, afhankelijk van waar en wanneer.**
- **geen proef met rekeningrijden (spitstarief) met ouderwetse techniek, maar snelle invoering van de kilometerheffing met moderne techniek.**
- **goederen en personen scheiden op het spoor.**
- **bevorderen vervoer over water, ondergronds transport en zeppelins.**

De wethouder:

Light rail is de oplossing

Als wethouder van verkeer maak ik een afweging tussen bereikbaarheid en leefbaarheid in mijn stad.
Alkmaar is een typische centrumstad en tevens een gemeente binnen een Vinex-locatie. Tussen 1995 – 2005 worden er in de directe regio 15.000 woningen gebouwd. De consequenties zijn inmiddels zichtbaar: iedere ochtend, steeds vroeger, begint een lange rij automobilisten aan hun reis naar het werk en 's avonds komt de horde weer naar huis. De A9 kent een

Foto: Marcel Minnée

Stedencentra worden steeds ontoegankelijker en onleefbaarder door de toestroom van auto's.

fileprobleem van ongeveer 9 km. En de ring rond Alkmaar stagneert regelmatig. Het mobiliteitsprobleem is een direct gevolg van achterstallig onderhoud van de Rijksoverheid, die niet alert gereageerd heeft op de enorme toename van mobiliteit bij de oplevering van Vinex-locaties. Men heeft niet voorzien dat de Vinex-locaties enorm veel verkeer met zich meebrengen.
Het openbaar vervoer biedt geen oplossingen. Het is overvol, onbetrouwbaar en het is niet met zijn tijd meegegaan. Er is niet ingespeeld op de groeiende behoefte aan openbaar vervoer toen de dorpen rondom Alkmaar zich in sneltreinvaart begonnen te ontwikkelen. Geen wonder dat mensen de auto pakken als het openbaar vervoer ontoereikend is!
Deze problematiek is niet uitsluitend op regionaal niveau op te lossen, omdat het moderniseren van het openbaar vervoer een veel te grote investering vergt. We hebben het dan over stadsgewestelijk openbaar vervoer zoals light rail-verbindingen – en die kosten op alle Vinex-locaties miljarden guldens. Daarom breng ik keer op keer de situatie rond mijn stad onder de aandacht van de Haagse bestuurders. Alleen uit Den Haag kan immers het geld komen dat noodzakelijk is, waarbij ook provincies en gemeenten naar rato bijdragen.
In mijn eigen stad probeer ik de kwaliteit van het straatbeeld te bewaken en de auto zoveel mogelijk ondergronds te laten gaan. Zo is er een grote ondergrondse parkeergarage gekomen in het centrum bij de Singel met ruimte voor 400 auto's. Vroeger stonden die auto's allemaal aan het water! Verder zijn we nu aan het onderhandelen over een winkelcentrum. Er komt wat mij betreft alleen een akkoord als er een ondergrondse oplossing wordt gezocht voor de auto's. Ik wil pleinen in de stad, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, lekker kunnen zitten en waar kinderen kunnen spelen. Ik wil geen stad overwoekerd door auto's.

Wim van der Ham, D66-wethouder in Alkmaar

Stichting Natuur en Milieu:

Duurzaam èn mobiel

Mobiliteit is een groot goed. Mensen kunnen zich ontplooien, sociale verbanden bloeien op, en goederen en pakjes komen op hun bestemming. Tegelijkertijd legt de huidige mobiliteit een ongehoord groot beslag op natuur, milieu, de kwaliteit van steden en dorpen en de leefomgeving van mensen. Bij toenemende mobiliteit op de gangbare manier worden die problemen groter, ondanks technologische verbeteringen.
Daarom is een ingrijpende vernieuwing van het verkeers- en vervoersstelsel nodig. Wat ons betreft is er volop mobiliteit, maar wel binnen heldere randvoorwaarden van duurzaamheid. Steden en dorpen worden weer leefbaar, veilig en gezond. Kinderen kunnen weer op straat spelen en zelf naar school gaan. Ecosystemen en landschappen zijn niet langer versnipperd, en we kunnen de stilte weer ervaren.
Zo'n ontwikkeling naar 'duurzaam en mobiel' komt er niet vanzelf. Bij het complexe mobiliteitsvraagstuk zijn politieke en maatschappelijke keuzen nodig. Ik noem er een paar.
Duurzaamheid vraagt sturing via een effectief prijsbeleid: eerst rekeningrijden en

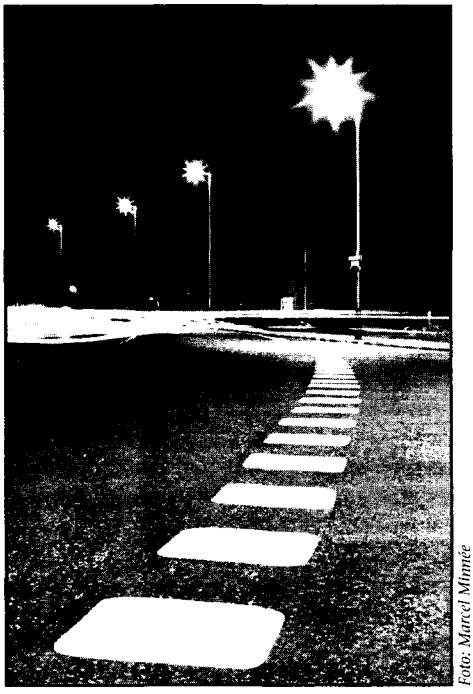

Foto: Marcel Minnée

Snelwegen leggen een enorme druk op de directe omgeving.

daarna een geavanceerde kilometerheffing, met een differentiatie naar plaats, tijd, milieubelasting en verkeersveiligheid.
Duurzaamheid vraagt om een ommezwaai in het investeringsbeleid. Niet langer veel geld voor nieuwe of bredere autosnelwegen. Dat lost de files niet op en is uitermate schadelijk voor natuur, milieu, landschap en de leefbaarheid in de steden. In plaats daarvan investeren in milieuvriendelijke vervoerssystemen, ook op de korte afstanden. Dus een actieplan voor fietsvoorzieningen, voor (stadsgewestelijk) openbaar vervoer en voor gedeeld autogebruik, car- en van-poolen en een investeringsimpuls in stedelijke vernieuwing. Investeren ook in de binnenvaart en overslagsystemen, en in ondersteunende informatietechnologie.
Duurzaamheid en mobiliteit vragen moeilijke keuzen in een weerbarstige materie. Dat is bij uitstek een taak voor de politiek, en dus ook voor D66. Het is de moeite waard!

W.J. van Grondelle is teammanager Verkeer en Vervoer bij de Stichting Natuur en Milieu

BOVAG:

Faciliteer de mobiliteitsgroei

In Nederland is het een groot goed dat we vrijheid van mobiliteit hebben. En dat je zelf mag bepalen wanneer en waarheen je wilt reizen. De overheid moet die vrijheid respecteren en faciliteren. De weggebruikers betalen daarvoor samen meer dan 30 miljard gulden aan de overheid. Dat moet worden gebruikt om de basisvoorzieningen voor mobiliteit in stand te houden en daar waar nodig uit te breiden.
Want verbeteren en uitbreiden moet. Immers, al sinds jaar en dag blijkt iedere procent economische groei ook één tot anderhalve procent groei van de mobiliteit op te leveren.
Doordat er ook al tientallen jaren te weinig is geïnvesteerd in zowel de weginfrastructuur als in het openbaar vervoer, kampen we nu met een capaciteitsgebrek. En als gevolg daarvan kosten de files ons nu al bijna 2 miljard gulden per jaar. Weggegooid geld. En onnodig, want van de ruim 30 miljard die binnenkomt, wordt nog geen 12 miljard per jaar aan mobiliteitsvoorzieningen besteed. Dat moet omhoog, ook voor de trein, de bus en de fiets.
Maar het duurt nog vele jaren voordat we daar echt de positieve gevolgen van ondervinden. Dus ook voor de korte termijn moeten er oplossingen komen.
En daarvoor kunnen publiekprivate samenwerkingen voor snelle, adequate oplossingen zorgen. Vluchtstroken kunnen beter worden benut, extra betaalstroken en zelfs hele wegen kunnen worden aangelegd met behulp van particulier kapitaal. Die investeerders willen uiteraard ook rendement van hun geld zien. En dat kan weer door voor het gebruik van die extra voorzieningen te laten betalen.
Zo kunnen de weggebruikers zelf kiezen. Of de reeds bestaande uit de algemene middelen aangelegde wegen gebruiken en daarop mogelijk in de file staan met een wat langere reistijd, of van nieuwe additionele particuliere voorzieningen gebruikmaken. Sneller, maar wel tegen extra betaling.
Let wel, ik vind dat voor de bestaande wegen niet opnieuw tol mag worden geheven. Daar is immers al voor betaald.

mr John A. Hoekzema, voormalig bondsvoorzitter BOVAG ◆

INTERVIEW

Alles beter dan rekeningrijden

ANWB pleit voor kilometerheffing

De ANWB is faliekant tegen rekeningrijden: in zijn visie maakt rekeningrijden geen einde aan de files en dupeert het mensen die niet zonder auto kunnen. Kilometerheffing biedt veel meer perspectieven. Een gesprek met hoofddirecteur *Guido van Woerkom* over een netelige politieke kwestie en de rol die de ANWB daarin voor zichzelf ziet weggelegd.

door Mariëtte van Soesbergen

Voorzichtigheid geboden

Het was een verrassende actie van D66 toen de partij zich in het najaar tegen rekeningrijden keerde, volgens Van Woerkom. Maar elke partij is hem even lief als het gaat om de strijd tegen het rekeningrijden. Namens werkgeversorganisatie VNO/NCW, werknemersorganisatie FNV, de Stichting Natuur en Milieu en de ANWB schreef hij in december van vorig jaar een brief aan minister Netelenbos, waarin zij aanboden om met de minister een discussie aan te gaan over kilometerheffing. Gedurende dat proces van afstemmen zouden alle partijen voorzichtig omgaan met publiciteit, opdat een brede acceptatie van een nieuw systeem en een eerlijke verdeling van de mobiliteitslasten worden bereikt. Van Woerkom: 'Om draagvlak in de samenleving te krijgen, moet je mensen niet belasten met politieke discussies en die discussie koppelen aan beelden van ellenlange files en dure benzine, die alleen maar aversie oproepen. Dan belast je de discussie en die is al moeilijk genoeg. [...] De communicatie naar de samenleving toe is bepalend voor de kans van slagen van de opties die uiteindelijk worden voorgesteld.'

Vertragingstactiek

De minister heeft nu, op 27 januari, nog steeds niet gereageerd op zijn brief. Het verwijt dat de ANWB zelf de zaak traineert door kilometerheffing voor te stellen, wijst Van Woerkom van de hand: 'Minister Netelenbos zegt kilometerheffing in 2010 te kunnen invoeren, maar de industrie mikt op 2005. Het moet kunnen in 2006 is mijn inschatting. Gekoppeld aan nieuwe technieken zoals UMTS, is waarschijnlijk een snellere invoering mogelijk dan eerst werd gedacht. Wanneer we met een tweejarige proef met rekeningrijden starten in 2003 en die evalueren in 2005, dan is het ook al snel 2006. Vertraging door te kiezen voor kilometerheffing in plaats voor rekeningrijden, is er nauwelijks.'

Aandacht voor alternatieven

De ANWB wil ook kijken naar andere alternatieven. Van Woerkom: 'Investeren in openbaar vervoer vind ik een goed onderdeel van het BOR (Bereikbaarheids-Offensief Randstad). Alternatieven die meer op de lange termijn gericht zijn, zoals het light rail-systeem en magneetzweefbanen, zijn mogelijk. Verder wil de ANWB kijken naar betere voorzieningen voor de korte afstand; betere voorzieningen voor de fiets en, dat klinkt misschien vreemd, het bestrijden van fietsdiefstal. Mensen willen niet op de fiets naar het station, als ze er niet zeker van zijn dat de fiets er nog staat als zij terugkomen. Ook

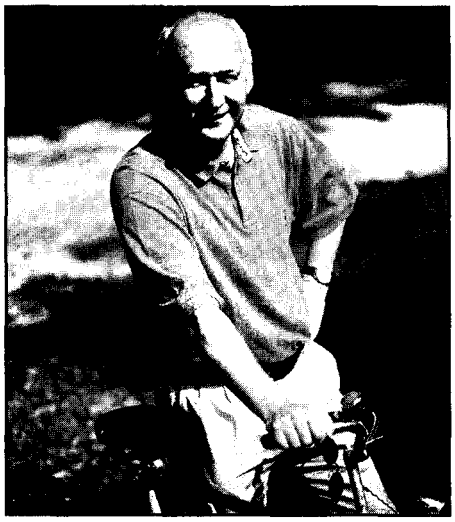

Foto ter beschikking gesteld door de ANWB

Van Woerkom op de fiets. Dit interview vanuit automobiel. Laatste keer met de trein: retour EuroDisney.

betaalstroken passen binnen onze visie op marktwerking.'
59% Van de ANWB-leden is tegen betaalstroken en 65% is voor één betaalmiddel voor alle vervoersmiddelen, volgens de ANWB-website op 1 februari 2001. Tot slot ziet Van Woerkom mogelijkheden in het investeren in vervoersmanagement (het goed organiseren van vervoer van de werknemers van een bedrijf) en het aanspreken van werkgevers en werknemers op hun verantwoordelijkheid. De ANWB toont zich zelf een flexibel werkgever door werknemers de gelegenheid te bieden hun werktijd, waar mogelijk, gunstig in te delen.

Ongewenste mobiliteit

Hoewel de ANWB zich eveneens nadrukkelijk bezighoudt met de stimulering van recreatie en toerisme, staat de bond niet afwijzend tegenover het aanleggen van meer wegen. Strookt dit wel met andere belangen van de ANWB zoals recreatie en toerisme stimuleren?
Van Woerkom: 'We zoeken voortdurend naar de juiste balans tussen mobiliteit, recreatie en toerisme. Om je een idee te geven: het Groene Hart is slecht ontsloten, terwijl het een interessant gebied is. Daarom hebben we een aantal Groene Hart-wandelingen ontwikkeld. Dat doen we om mensen een alternatieve recreatiebestemming te bieden op hun vrije dag. Je wilt natuurlijk niet dat iedereen in de auto stapt, naar de Veluwe rijdt en daar zijn auto parkeert om te wandelen. Dat vinden wij nou ongewenste mobiliteit. Slim investeren in mobiliteit, dus in openbaar vervoer en wegen, is nodig om tegemoet te komen aan de verlangens van de mensen.' ◆

Bericht van website ANWB, 23 jauari 2001

"Tweederde van de Nederlanders heeft ernstige bezwaren tegen rekeningrijden. Volgens de ANWB moet rekeningrijden uit het voorliggende wetsontwerp Bereikbaarheid en mobiliteit dat minister Netelenbos naar de Tweede Kamer heeft gestuurd, worden gehaald.

De ANWB stelt vast dat het met de rechtspositie van de burger bij een proef met rekeningrijden slecht is gesteld en dat het tarief door de omrekening naar de euro nu al met 10 % is gestegen. (...)

De ANWB blijft bij zijn kritiek op de wet rekeningrijden en de proef. Door gebrek aan alternatieven verandert het gedrag van de automobilist niet. Niemand staat immers voor zijn plezier in de file.

De ANWB blijft eveneens bij zijn kritiek op de voorspellingen van het effect. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een rekenmodel. Bij de berekening zijn allerlei wezenlijke invloeden niet meegenomen. (...)

Ook wijst de bond erop dat het onderliggend wegennet door rekeningrijden extra wordt belast. Daardoor worden weggebruikers getroffen die niets met deze maatregel te maken hebben."

De oplossing
De ANWB wil meer keuzemogelijkheden voor reizigers. Bijvoorbeeld door slimme combinaties van verschillende vormen van vervoer. Meer openbaar vervoer in stedelijke gebieden. Met frequente verbindingen. De ANWB denkt ook aan goede reisinformatie; een combinatie van actuele gegevens over verkeer en openbaar vervoer. Ook denkt de bond aan betere fietsenstallingen en één betaalmiddel voor alle vervoersvormen. Goede overstappunten en filevrij rijden op betaalstroken. Verschillende vervoersvormen, afgestemd op de wensen van de verschillende reizigers.

(Vacatures)

Denk- en daadtank voor nieuwe Ideeën

IDEE is het vijf keer per jaar verschijnende tijdschrift van het wetenschappelijk bureau van D66.
IDEE is een doortimmerde denktank die er niet voor terugdeinst om te denderen door de porseleinen kast van officiële partijstandpunten. Met argumenten omkleed, dat spreekt.
IDEE wordt gemaakt door een kernredactie die bestaat uit een select groepje hoogwaardige vrijwilligers en een parttime betaalde eindredacteur.
De redactie komt één keer per maand bij elkaar. Werklast neemt toe naarmate je meer op je neemt, en dat ook nog steeds beter wilt doen. Onkosten worden vergoed. Op de site van D66 (www.d66.nl) kun je artikelen uit recente nummers lezen.

De redactie van IDEE zoekt ter versterking

Redactionele medewerkers (v/m)
die bij gebleken geschiktheid toetreden tot de redactie

Wat is geschikt?
Je bent gretig, je bent goed en we kunnen op je bouwen:
- **Journalistiek kaliber gaat boven partijloyaliteit;**
- **Goed ingevoerd in relevante maatschappelijke en/of wetenschappelijke netwerken is een pré;**
- **Actief en creatief meedenken en meedoen;**
- **Waarmaken wat je op je neemt.**

Ben jij geschikt?
Stuur dan een brief met je motivatie en c.v. en, zo mogelijk, één of twee recente publicaties, aan de eindredacteur: Arthur Olof, Johannes Vermeerstraat 47-bv, 1071 DM Amsterdam. Per e-mail kan ook: idee@d66.nl.

Falen

Nederland is hard op weg vanwege en ten behoeve van de mobiliteit onleefbaar te worden. De Betuwelijn heeft al een spoor van ellende achtergelaten aan vernietiging van natuur en cultuur, terwijl komende generaties met de financiële ellende worden opgezadeld. Overal in het land worden wegen en havens aangelegd. Wanneer het oogmerk van het beleid de totale vernietiging van Nederland is, kan niet anders dan van een welvarend en efficiënt beleid worden gesproken. In hoog tempo is sprake van een effectieve verdwijning van natuur en cultuur. De Vijfde Nota Ruimtelijke ordening van minister Pronk maakt ruim baan voor de aanleg van wegen, spoorwegen en havens. De nota laat de opoffering van open ruimte en natuur over aan lokale overheden, provincies en gemeenten.

Het is volstrekt duidelijk waar deze ontwikkeling op uitloopt. Elk bedrijfsterrein, elke woonwijk, elk station en elke haven is straks gemakkelijk bereikbaar over de weg, per spoor en door de lucht. Echter, er is niemand meer die in ons land wil werken. De omgeving is zozeer verschraald, bomen en planten zijn zozeer verdwenen, vogels zijn in geen velden en wegen meer te bekennen en de fysieke historie is zozeer met de grond gelijk gemaakt, dat de jongere generatie in groten getale naar elders uitwijkt. Merkwaardig genoeg is het enorme verlies aan kwaliteit dat zich aandient, vooral te danken aan de vrouwelijke bewindslieden Jorritsma en Netelenbos. Het botst een beetje met mijn gevoel dat mannen vaak vooral op de kwantitatieve kant van de dingen en vrouwen vaker op de kwaliteit letten.

Wat moet er in Nederland gebeuren om de desastreuze ontwikkeling op het gebied van de mobiliteit te keren? In de eerste plaats had allang bij de overheid en bedrijfsleven op grote schaal de flexibilisering van de arbeidstijden, aanknopend bij de voorkeuren van de werknemers, een feit moeten zijn. Het is absurd dat wij elke ochtend allemaal de ene en elke avond allemaal de andere kant oprijden.

In de tweede plaats moet worden afgestapt van het tweedimensionale denken in de aanleg van wegen. Er kan zowel bovengronds als ondergronds worden gebouwd. Bovengronds op plaatsen waar al wegen zijn aangelegd en ondergronds om alles wat er nog aan natuur en open ruimte is te behouden. De grote steden in de Randstad moeten onder de grond met elkaar worden verbonden. Verder moeten wij af van het idee dat elk dorp in ons land een haven moet hebben. Er is veel meer nationale afstemming nodig bij de ontwikkeling van havens. Ook voor de luchthaven Schiphol geldt dat een natuurlijke grens wordt bereikt, indien de mensen in een laagwaardige omgeving niet langer willen werken.

Een kwalitatief hoogwaardige infrastructuur houdt in dat natuur, cultuur en milieu behouden blijven in plaats van te worden vernietigd. Daartoe is het investeren in kennis en geld nodig. Niet alleen publieke kennis en publiek geld, maar vooral private kennis en privaat geld. Wij kunnen niet zonder intelligente publiekprivate constructies, ook voor het oplossen van het mobiliteitsvraagstuk. Het kenniscentrum in Den Haag bij het ministerie van Financiën is een 'met de handen in het haar centrum'. Wij hebben in Nederland geen expertise op het terrein van publiekprivate constructies. Dat is een van de belangrijkste redenen van het falen van het mobiliteitsbeleid. De Betuwelijn, door vrijwel niemand meer gesteund, is weliswaar een spectaculaire, maar zeker niet de enige illustratie hiervan.

A. Heertje

Foto: Marcel Minnée

Stemmenstrijd in Nice

Nationaal belang botst met Europese gedachte

Minister Van Aartsen sprak over "een betekenisvolle stap voorwaarts in de Europese samenwerking", maar ook hij moest toegeven dat het nieuwe Europese Verdrag, het resultaat van de topconferentie in december in Nice van de regeringsleiders van de vijftien EU-lidstaten, teleurstelt. D66-Europarlementariër *Bob van den Bos* is kritischer.

door Mendeltje van Keulen

Hij noemt het resultaat van ruim een jaar intensief onderhandelen "minimaal": 'Politici en media verkochten het eindresultaat van de Top van Nice in december in termen van winnaars en verliezers. Duitsland ziet zijn bevolkingsomvang vertaald in een groter stemgewicht, Tony Blair meldde in Londen trots "weinig te hebben ingeleverd" en Nederland kwam thuis met een stem méér dan de zuiderburen, een resultaat waarover in de pers wat lacherig werd gedaan. De reacties zijn tekenend voor de moeizame onderhandelingen over een herverdeling van de macht in Europa'.

Tony Blair

In Nice worstelde de EU met de pijnlijke consequenties van de uitbreiding met landen uit Midden- en Oost-Europa. In 2005 kunnen de eerste kandidaat-landen toetreden. Vooral aanpassing van de besluitvormingsregels, ontworpen in de jaren vijftig voor de oorspronkelijke zes lidstaten, is daarom hoognodig. In een Unie van 27 landen is meerderheidsbesluitvorming de enige manier om impasses te voorkomen. Nederland zette voor de conferentie in op meerderheidsbesluitvorming op bijvoorbeeld milieubeleid, internationale handelspolitiek en asiel- en migratiebeleid. Maar tijdens de slotonderhandelingen bleken hiervoor steeds bij een of enkele lidstaten onoverkomelijke bezwaren te bestaan. Met name het Verenigd Koninkrijk lag dwars, omdat Tony Blair in de komende verkiezingen moet opboksen tegen een Eurosceptische oppositie.

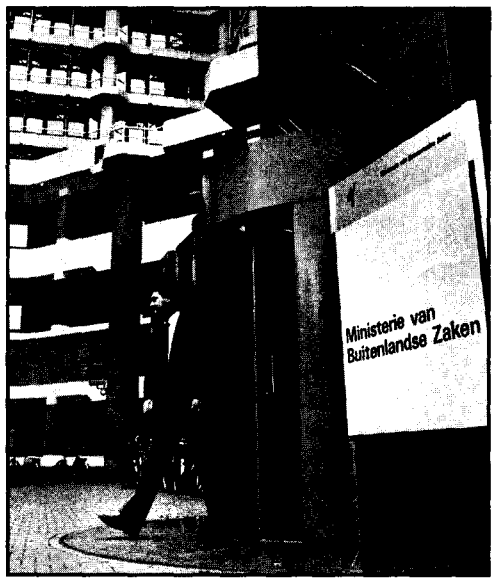

Foto: Marcel Minnée

Veto

Nationale belangen hebben in het Europese integratieproces altijd gebotst. Het is tekenend voor de steeds intensievere samenwerking op terreinen als buitenlandse politiek en defensie, rakend aan de kern van de nationale soevereiniteit, dat lidstaten steeds minder geneigd zijn tot het opgeven van hun veto. Maar dit klimaat kan in de ogen van Bob van den Bos leiden tot het vastlopen van de besluitvorming: 'Het beeld van Nice is dat de grote lidstaten de kleine hebben verslagen, terwijl de macht van de Europese Commissie en het Europees Parlement, die traditioneel de kleinere lidstaten beschermen, tegelijkertijd niet toeneemt. Het Europees Parlement heeft bijvoorbeeld nog steeds geen zeggenschap over het landbouwbeleid, de grootste uitgavenpost van de Europese begroting'. De Belgische verontwaardiging over de Nederlandse opstelling ten aanzien van de stemmenweging is hypocriet. 'Nederland moet na de uitbreiding zes Europarlementariërs inleveren, de Belgen verliezen maar drie zetels in het Europees Parlement.'

Joschka Fischer

Aldus spreekt Bob van den Bos als politicus. Als politicoloog ziet hij in dat crises horen bij de ontwikkeling van de Europese Unie: 'De uitkomst van Europese topconferenties is per definitie minimaal.' Er werd in Nice bovendien niet alleen over stemmen gesteggeld, ook is de agenda bepaald voor besprekingen over de toekomst van de EU. Dit debat barstte vorig jaar in politieke en academische kringen los na de geruchtmakende lezing van Joschka Fischer over de mogelijkheden van een Europese federatie. Duitsland pleit bijvoorbeeld voor het in een document vastleggen van de bevoegdheden van EU, lidstaten en regio's.

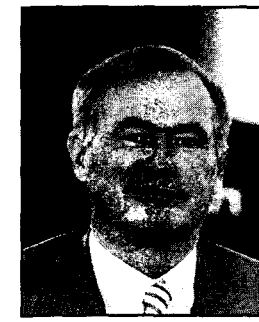

Bob van den Bos: 'Het is jammer dat de Nederlandse regering (...) zich nog niet in het debat [over de toekomst van Europa] heeft gemengd.'

Van den Bos is beducht voor het op die manier vastleggen van de status quo: 'Het valt niet te voorspellen met welke grensoverschrijdende problemen we in de toekomst geconfronteerd zullen worden. Het huidige debat over voedselveiligheid was twee jaar geleden onvoorstelbaar. Maar het is toe te juichen dat eindelijk over de toekomst van Europa wordt gediscussieerd. En het is daarom opvallend en jammer dat de Nederlandse regering, als grondlegger van de Europese Gemeenschap traditioneel sterk Europees gezind, zich nog niet in dit laatste, fundamentele debat heeft gemengd.' ◆

Meer geld naar de publieke sector

'Beter inspelen op het individu'

In de Volkskrant van 10 januari pleitten Thom de Graaf en Bert Bakker in hun stuk 'Zonder vernieuwing geen Paars' ervoor financiële meevallers niet alleen in te zetten voor het verlagen van de staatsschuld. Een deel van de meevallers moet voor oplossingen in de gezondheidszorg, het onderwijs en bij de politie ingezet worden. Hoe denken de leden hierover?

door Brendan Thesingh

Jaap Toren (49)
Drukker, Delft
'Ik denk dat het een goede zaak is, als er meer geld komt voor dingen als gezondheidszorg. Ik word ook een dagje ouder en ik vraag me af of ik over tien jaar nog wel geholpen word in een ziekenhuis. Niet dat ik denk dat de kwaliteit van de geboden zorg afneemt, maar door de vergrijzing zullen de wachtlijsten denk ik eerder langer dan korter worden. Dat kost weer geld en wie moet dat betalen? Als ik later steeds meer zelf moet betalen, dan kan dat moeilijk worden.'

Foto: Marcel Minnee

Veel aandacht voor de moeilijke situatie in de gezondheidszorg: 'Word ik over tien jaar nog wel in een ziekenhuis geholpen?'

Anette Starrenburg (34)
Administratief medewerkster, Deventer
'Voor mij is duidelijk dat er meer geld moet in de publieke sector. Maar dat alleen is niet genoeg. Ik heb begrepen uit het pleidooi van D66 dat de publieke sector ook vernieuwd moet worden. Daar ben ik het van harte mee eens. Ik heb het idee dat creatieve oplossingen op de werkvloer in de publieke sector in de kiem worden gesmoord door stricte bureaucratische regelgeving vanuit Den Haag. Ik ben dus voor de voorstellen van De Graaf en Bakker, als het resultaat is dat er vanuit de publieke sector beter kan worden ingespeeld op de behoeften van het individu.'

Jos van Driel (27)
Verpleger, Hoorn
'Het zou een goede zaak zijn als er meer geld vrij komt voor de gezondheidszorg. Vooral om de arbeidssituatie te verbeteren. Ik zie heel veel mensen die van hun beroep houden en zich helemaal scheel werken. Toch is de beloning niet zo goed als in andere sectoren. Dan is de verleiding toch groot om ermee te stoppen en ergens anders te gaan werken. Daarbij maken de huidige omstandigheden het niet aantrekkelijk voor scholieren om opleidingen te kiezen in de gezondheidszorg. Het lijkt me goed als daar verandering in gebracht kan worden.'

Joke van Alphen (42)
Consulente, Doetinchem
'Heel belangrijk voor mij is dat er in het onderwijs verbeteringen komen. Vooral op het gebied van ICT. Ik heb twee kinderen op de basisschool en het computeronderwijs daar is van een laag niveau. Er zijn wel pc's, maar die zijn behoorlijk oud. Veel van de docenten hebben weinig ervaring met nieuwe media waardoor zij dat niet kunnen overbrengen op de leerlingen. Nu is het zo dat mijn kinderen meer thuis leren op onze eigen computer dan dat ze op school doen. Nou vind ik dat niet zo erg, maar hoe zit het dan met kinderen die thuis geen pc hebben?'

Erik ter Horst (53)
Advocaat, Den Bosch
'Ja ik weet niet of er extra geïnvesteerd moet worden in de publieke sector. Misschien wel in meer veiligheid voor de burger. Meer blauw op straat, zal ik maar zeggen. Voor de rest vind ik dat het meer een verantwoordelijkheid is van mensen zelf. Als mensen bang zijn dat ze geen goede gezondheidszorg krijgen, dan moeten ze zich beter verzekeren. Onderwijs is ook een persoonlijke investering, daar moet je offers voor willen brengen of lenen, vind ik. Alleen de echt lage inkomens moeten natuurlijk wel publieke voorzieningen krijgen, maar een groot gedeelte van de taken van de publieke sector kan ook door de particuliere sectoren verzorgd worden.'

Judith Versteeg (55)
Manager, Leeuwarden
'Belangrijk is dat er niet alleen meer geld wordt gestopt in de publieke sector, maar ook dat de werkwijze verbetert. Niet allerlei stricte bureaucratische regels opleggen, maar meer een kader scheppen waarbinnen de politie, gezondheidszorg en het onderwijs naar oplossingen kunnen zoeken die voor hen het beste werken. Dat is denk ik een nog grotere klus dan het verkrijgen van meer geld. Het geld is er volgens mij wel, maar waar men het nog eens over moet worden is waar het aan wordt besteed. Volgens mij kan het beste worden geïnvesteerd in oplossingen voor de lange termijn en niet in bijvoorbeeld eenmalig een smak geld ertegen aangooien.' ◆

Drentse dwarsliggers

Toys for the boys

"Transrapid bouwt trein bij Sjanghai", zo weet de Drentse krant te melden. Het contract met China en het Duitse Transrapid wordt getekend, er komt een futuristische magneetzweeftrein in China. De Duitse regering heeft 200 miljoen subsidie toegezegd voor dit zweeftreintraject in Sjanghai. Hans Alders, voorzitter van de Maatschappij van de Zuiderzeespoorlijn èn Commissaris van de Koningin in Groningen reageert in de krant zeer tevreden op deze eerste echte zweeftrein in China. Hij spreekt over een zeer serieuze transportmogelijkheid.

door Janny Brinksma Ypma

Flirten met de zweeftrein

Bestuurders in Noord Nederland, de drie commissarissen voorop, hunkeren naar een magneetzweeftrein als ultrasnelle verbinding tussen de Randstad en het Noorden. Met de magneetzweefbaan zal de reisduur Schiphol-Groningen worden teruggebracht tot vijfenvijftig minuten. Ook de Minister van Verkeer en Waterstaat Tineke Netelenbos ziet zo'n modern vervoermiddel wel zitten. Zij spreekt zelfs over een "systeemsprong". Spoorstaven vertegenwoordigen het oude systeem, er moet iets nieuws bedacht. Een sprong naar het zweven als nieuw concept. De Drentse Staten hebben zich in meerderheid uitgesproken voor de aanleg van de magneetzweefbaan. Binnenkort zal ook het kabinet een beslissing nemen over de aanleg van Zuiderzeelijn. Al dan niet in een zwevende gedaante.

Foto: Jababrin, Coevorden

Vervoer over het spoor: hoezo verouderd?

Te veel geronk en gesnork

De Magneet Zweef Baan (MZB) komt er *niet* als het aan de Drentse D66-Statenfractie ligt. Tijdens de behandeling van het statencommissiestuk '"Zuiderzeelijn" sprak D66-woordvoerder *Peter Sluiter* zich uit tegen de MZB: 'Te duur, de schattingen van aanlegkosten liggen tussen de 10 miljard en de 15 miljard. Een bandbreedte die wij onverantwoord groot vinden. Deze nieuwe techniek, de "systeemsprong" biedt nog te veel onvoorziene risico's. De MZB is alleen geschikt voor personenvervoer. Vrachtvervoer is gewoonweg te zwaar voor de zweeftrein en heeft daarnaast te maken met aansluitproblemen op andere vervoersystemen. Ook de fikse energieconsumptie van de MZB zorgt ervoor dat er aan het milieu geen dienst wordt bewezen. D66 is voorstander van een Zuiderzeelijn in de uitvoering als

Schiphol-Groningen in 55 minuten

Hogesnelheidslijn (HSL) over "normaal spoor", dus met rails en wielen. Daarmee wordt de reistijd Noord-Nederland - Randstand substantieel bekort en is goederenvervoer mogelijk. Qua milieubelasting scoort de HSL aanzienlijker gunstiger dan de MZB. Daarnaast is de hele lobby rond de Magneetzweefbaan ons ook te veel geronk en gesnork. Te veel folders, glanzende brochures en gelikte bijeenkomsten. Daardoor dringt zich het beeld op van bestuurders die aanhoudend roepen dat ze een MZB willen omdat ze per se een MZB willen. *Toys for the boys*. Van D66 mag dat allemaal wel wat rationeler. Wat meer op basis van solide argumentatie.'

Peter Sluiter vertelt verder, dat het argument van de "systeemsprong" hem

Solide argumentatie ontbreekt

onzinnig voorkomt: 'Vervoer langs spoorstaven is weliswaar twee eeuwen terug ontwikkeld, maar daarmee nog niet volstrekt verouderd of achterhaald. En dat is wel wat impliciet door de minister gesteld wordt. En de mensen in Drenthe hebben niets aan de MZB. Zij gaan niet eerst naar Groningen om vandaar met de MZB naar Amsterdam te rijden.'

Een kwestie van prioriteiten stellen

D66-Drenthe vindt dat het Noorden als economisch ontwikkelingsgebied een goede infrastructuur dient te krijgen. Rust en ruimte zijn weliswaar belangrijke kwaliteiten van het Noorden, maar dat betekent niet dat het Noorden op slot moet voor economische ontwikkelingen. Ook in Noord-Nederland moet er brood op de plank blijven. In de economische ontwikkelingszones zoals de regio Assen-Groningen en de regio Emmen-Coevorden-Hoogeveen-Meppel, is een goede infrastructuur daarom noodzaak.

Bij de aanleg van de peperdure magneetzweefbaan zal er geen geld meer over zijn voor de Hanzelijn en de verdubbeling van het spoor Emmen-Coevorden-Zwolle. En vanuit het Drents economisch perspectief zijn juist deze verbindingen nog belangrijker dan de Zuiderzeelijn. ◆

ANDER REGIONIEUWS

Noordelijke provincies

Noordelijk congres op 10 maart a.s.
De drie noordelijke regio's, Friesland, Groningen en Drenthe, organiseren een congres op 10 maart 2001 met als onderwerp "Hoe zien het primair en het voortgezet onderwijs eruit na 2015?" De volgende vragen komen aan de orde: hoe is de maatschappelijke inbedding van primair en voortgezet onderwijs in 2015? Hoe is het gesteld met de vraagsturing, de autonomie van de scholen en de rol van de ouders? Wat verwacht de samenleving van het onderwijs tegen die tijd?
Fractievoorzitter Thom de Graaf opent het congres.
Inleidingen op het thema worden verzorgd door: J.N.M. Haerkens MIB, algemeen secretaris VNO-NCW Noord; Han Entzinger, hoogleraar algemene sociale wetenschappen en oudvoorzitter Wetenschappelijk Bureau; en Bert Zweers, algemeen directeur Dollardcollege Groningen en bestuurder van de Vereniging Voortgezet Onderwijs.
Nadere informatie bij de regiovoorzitters van de noordelijke regio's, de regionale websites en de landelijke website van D66.
Komt allen!
Noordelijk Congres D66 over "Onderwijs na 2015": News Café, Waagplein, Groningen (op loopafstand van het station). Aanvang: 10.30 uur. Toegang: 10 gld.

CAMPAGNETIP

Foto: Marcel Minnée

Organiseer originele werkbezoeken!

Werkbezoeken trekken de aandacht van zowel de pers als van de burger en kiezer. Binnenkort komt minister Els Borst bij ons op werkbezoek, in ons ziekenhuis De Tjongerschans. Zonder wachtlijst! Het zal me een dagje worden. D66 Heerenveen is ervan overtuigd dat haar komst in het kader van de verkiezingen "rode hokjes" oplevert.

Vindingrijkheid is een must voor een geslaagd werkbezoek. Zorg ook voor een zekere ruchtbaarheid zodat de pers even komt kijken om een fotootje te maken. Zo haalden we met kamerlid Francisca Ravestein natte voeten op het skutsje. Met staatssecretaris Gerrit Ybema gingen we een balletje trappen. Thom de Graaf lieten we balancerend een kunstmatig aangelegd bergpad volgen in de "Eco Kathedraal" van kunstenaar Louis le Roy. In alle gevallen speelde de pers hier goed op in en dat heeft D66 Heerenveen geen windeieren gelegd!

Theo J. Witteveen, afdelingsvoorzitter D66 Heerenveen

Noord-Holland

12 april: Lousewies van der Laan bezoekt ARV
Op donderdag 12 april organiseert het regiobestuur van Noord-Holland een Algemene Ledenvergadering. Lousewies van der Laan treedt daar als gastspreker op. De ARV wordt gehouden in café Ot en Sien, Buiksloterweg 27, Amsterdam Noord (tel. 020 – 6368233). Dit is 2 minuten vanaf de pont (Buiksloterweg-veer) achter het Centraal Station. Aanvang 19.30 uur. Meer informatie: Joost Boermans, j.boermans@d66.nl of 06 – 51558467.

Digitale Drevel
Het regiobestuur van Noord-Holland wil de communicatie met de leden actiever en sneller bewerkstelligen. In het kort is het voorstel van het bestuur: de informatie die geen lid mag missen, wordt per postmailing gepubliceerd. De overige informatie komt op de internetpagina. De leden met e-mail krijgen ongeveer eens in de drie weken een digitale *Drevel* met daarin het laatste nieuws. Tevens is er iedere twee weken een column van een D66'er te lezen op de website van D66 Noord-Holland. Het voorstel is zijn geheel op de website te lezen: <http://www.d66.nl/regio/noord-holland/> . Het bestuur is ook op zoek naar nieuwe redacteuren voor de vernieuwde *Drevel*. Belangstellenden kunnen contact opnemen met Bram Fick (020 6761698 of B.Fick@d66.nl
Leden in Noord-Holland ontvangen automatisch de digitale *Drevel* als hun e-mailadres bij de Ledenadministratie bekend is. Opgeven/wijzigen van e-mailadres kan via www.d66.nl/ledenadministratie
Niet-leden kunnen hun e-mailadres doorgeven aan Bram Fick: b.fick@chello.nl .

PERSONALIA

Drie nieuwe D66-burgemeesters
Frank Dales is benoemd tot burgemeester van Breukelen. Hij was voorheen wethouder in Alphen aan den Rijn. D66-fractievoorzitter *Ed de Leest* wordt de nieuwe wethouder in Alphen a/d Rijn.

Hayo Apotheker is benoemd tot burgemeester van de heringedeelde gemeente Steenwijk. Voor de herindelingsverkiezingen in Overijssel was hij burgemeester ad interim van Steenwijk.

De burgemeester van Blaricum, *dr. P.H. Winter*, is benoemd tot eerste burger van Bergen. Bergen is een samenvoeging van de Noord-Hollandse kustplaatsen Egmond, Bergen en Schoorl. Winter was sinds februari 1993 burgemeester van Blaricum. Daarvoor was hij docent en adjunct-directeur van een school in die plaats. Van 1990 tot 1993 was Winter wethouder van de gemeente Rozendaal.

Afscheid
Marian Louppen heeft na negentien jaar de Gelderse Statenfractie verlaten. Ze was gedeputeerde van 1991 tot 1999. Ze wordt senior-consultant bij Ernst & Young, divisie Public and Health. Daar gaat ze zich met name bezighouden met welzijn en (jeugd)zorg.

Fractievoorlichter *Jan Brink* verlaat de fractie met ingang van 1 april. Hij wordt communicatieadviseur bij de Unie van Waterschappen. Over zijn opvolging is nog niets bekend.

Groeten uit Amsterdam

Zeiken tegen Guusje

Foto: Marcel Minnée

Wanneer je als Amsterdammer na een tijdje buitenland terugkomt in de stad, valt het meteen op: Amsterdammers zijn ont-zet-ten-de zeikerds. Amsterdammers die niet zeiken, zijn geen Amsterdammers. Dat zijn benoemde import-limbo's à la Job Cohen: aardige kerel, maar hij klaagt te weinig.
Een van mijn favoriete wethouders is een echte Amsterdamse. Ze heet Guusje en al jaren klaagt ze over hondenpoep. Maar ze *doet* er ook iets aan. 'Hondenpoep is vies', sprak ze ferm toen ze bij mij om de hoek op de Noordermarkt een poep-o-maat in gebruik stelde. 'Kwartje erin, zakje open vouwen en scheppen maar!'
Het onderwerp lag haar na aan het hart, want in de afgelopen jaren heeft ze ook de poep-o-slurp geïntroduceerd. Dat is een grote stofzuiger op wieltjes die zelfs in staat is om rond deze tijd van het jaar de laatste, inmiddels hard geworden vuurwerk-strontmengsels te verwijderen. 'De poep-o-slurp plast namelijk water voordat hij slurpt', zei Guusje glimlachend voor de camera. Guusje is mijn heldin.
Soms vraag ik me af of ik zelf wel Amsterdammer ben. Geboren, flink getogen en toch die twijfel. Ik heb me namelijk enorm opgewonden over het feit dat de nooduitgangen in de metro vastgeroest bleken. Dat leek me zo vervelend voor als we hier "Volendam" krijgen. Maar als enige was ik boos op burgemeester Patijn, die verantwoordelijk is voor de brandweer. De rest van de stad heeft weken lang alleen maar tegen Guusje, *mijn Guusje*, lopen zeiken omdat ze toevallig behalve het dossier hondenpoep ook nog het GVB moest runnen.
Maar Guusje gaat weg. Ze is beloond voor haar strijd tegen de hondenpoep en wordt burgemeester in Nijmegen. Gisteren heb ik mijn laatste zakje ongeopend mee naar huis genomen. Een aandenken. Want Guusjes opvolger zal zich wel willen bewijzen en de poep-o-maat vervangen door een witte-bezem-project. Zo gaat dat in een stad vol zeikerds.

Redacteur Udo Kock is na een verblijf in Amerika weer veilig terug op Hollandse bodem.

(vervolg Personalia)

Marijke Mous neemt afscheid van het Landelijk Secretariaat
Per 1 maart 2001 heeft Marijke Mous haar functie als hoofd van het Landelijk Secretariaat neergelegd. Zij gaat zich vestigen als zelfstandig adviseur, om namens opdrachtgevers overleg te voeren, m.n. in de gezondheidszorg en met behulp van haar journalistieke en bestuurlijke ervaring ideeën van opdrachtgevers tot besluitrijpe plannen te brengen.

Op 8 maart is een afscheidsbijeenkomst georganiseerd voor medewerkers en genodigden.

Ingezonden

Schaamteloos, èn integer

Zoals Thom de Graaf in de vorige *Democraat* aanstipt, ziet D66 zich de komende tijd gesteld voor de vraag 'hoe wij ervoor kunnen zorgen dat de kiezer de weg terug naar de partij weet te vinden'. Bij het beantwoorden van deze vraag worden wij als partij voor een dilemma gesteld. Wij zijn een genuanceerde en integere partij. Veel onderwerpen worden van verschillende kanten bekeken zonder dat we direct een oplossing van de daken willen schreeuwen, omdat een eenvoudige oplossing voor de meeste vragen niet voorhanden is. Maar om kiezers te trekken moet er duidelijke taal gesproken worden. In het verleden lukte het D66 om met Van Mierlo veel kiezers te trekken.Van Mierlo heeft uitstraling. Uitstraling bestaat vooral uit het helder en schaamteloos naar buiten brengen van standpunten, ook al zijn die standpunten misschien eenzijdig, ongenuanceerd en maar een deel van het verhaal.
In een uitzending van Nova op 23 januari werd Thom de Graaf geïnterviewd door Ferry Mingelen. Het onderwerp was een al dan niet dreigende kabinetscrisis naar aanleiding van het aandringen van PvdA en D66 op het besteden van de zgn "begrotingsoverschotten" aan onderwijs en gezondheidszorg. Een onderwerp waar iedereen in Nederland mee te maken heeft. Jammer genoeg ging het gesprek vooral over de wijze waarop het onderhoud met Kok verlopen was. Het standpunt van D66 kwam eigenlijk alleen zijdelings, aarzelend en een beetje beschaamd ter sprake. Er is geen enkele reden voor schaamte. Ook al zijn er vast vele nuanceringen te bedenken. Niet alle nuanceringen hoeven altijd benoemd te worden. D66 moet veel schaamtelozer zijn in het naar buiten brengen van zijn standpunten. Natuurlijk zonder zijn integriteit te verliezen. Schaamteloos èn integer moeten wij de verkiezingstijd ingaan.

Carolien van Gool-Polak

Nieuwe ideeën, nieuwe Democraten

www.jongedemocraten.nl

Sinds in september de 'Nieuwe Democraten' van start zijn gegaan, zijn er al duizenden 'Nieuwe Democraten'-kranten uitgedeeld en veel nieuwe leden geworven.
Maar er gebeurt meer! Op dit moment zijn D66'ers, Jonge Democraten en Democratische sympathisanten bezig een aantal nieuwe, prikkelende ideeën te formuleren om het gedachtegoed van D66 aan te vullen en te verscherpen.
Meedoen? Mail naar info@nieuwedemocraten.nl.
Breng ook eens een bezoekje aan onze speciale website: www.nieuwedemocraten.nl

Met vrijzinnige groeten,
Boris van der Ham
coördinator Nieuwe Democraten

Commissie Seniorenbeleid 'Ouderenbeleid is jongerenbeleid'

Evenals vier jaar geleden is de Landelijk Bestuurscommissie Seniorenbeleid nu druk bezig een bijdrage voor het verkiezingsprogramma te leveren. De belangrijkste bron voor deze bijdragen zijn nota's en adviezen aan o.a. onze Tweede-Kamerfractie over actuele problemen, zoals de stelselwijziging in de zorg, euthanasie, en pensioenen en AOW. Wij vinden bijvoorbeeld dat de kapitaaloverschotten van de pensioenfondsen zeker ook de gepensioneerden ten goede moeten komen. Verder is het ons een doorn in het oog dat er nog steeds geen vertegenwoordiging van de gepensioneerden in de besturen van pensioenfondsen bestaat.
Bij ons werk blijkt steeds dat ouderenbeleid ook jongerenbeleid is. Goede wettelijke regelingen voor pensioenen zijn ook belangrijk voor de jongeren van nu, en brede deuren in woningen zijn niet alleen praktisch voor rolstoelen, maar ook voor kinderwagens.
Naar buiten treden doen we vooral op de jaarlijkse 50+ Beurs in Utrecht (meer dan 80.000 bezoekers!). Een goede gelegenheid, vooral voor onze kamerleden, om met het publiek in discussie te treden. Meer dan de helft van de fractie gaf acte de presence afgelopen september en liet zo duidelijk het gezicht van D66 zien. Ook Els Borst was de laatste jaren van de partij. Tijdens een bezoek aan onze kraam en een rondgang over de beurs raakte zij in openhartige discussies met het publiek gewikkeld. Bij de laatste beurs sloot zij haar bezoek af met het startschot voor de Aerobic-Record Poging en een aansporing aan de bezoekers vooral ook gymnastiek te doen.
In de kraam stond een wensboom, waarin het publiek op kaartjes hun wensen of gram kwijt konden. Een willekeurige-

Foto: Ria Ullersma

Els Borst op Ouderenbeurs

greep uit de reacties: "Durf je kop boven het maaiveld uit te steken en hou vooral de rug recht"; "Rollator kan niet in de bus"; "Ik heb weinig vertrouwen in de Euro"; "Het Grotestedenbeleid Grootser aanpakken!!!"; "Haal het vorstenhuis uit hun achterkamer"; "Gekozen President"; "Wij willen de auto niet uit"; "Meer geld voor de zorgsector".
Tot slot. De Commissie vergadert maandelijks in het gebouw van de TK, vaak samen met een fractielid, en bestaat uit een tiental zeer betrokken leden, van wie het merendeel rond de zeventig is. Aan de lezer de aansporing voor verjonging van onze commissie te zorgen!

Pieter Ullersma, voorzitter
tel. 0343 512524
e-mail: p.ullersma@phys.uu.nl

Gerben van der Woude, secretaris
tel. 036 5353460
e-mail: gvdwoude@wxs.nl

'D66 als super-blikopener'

Calluna Euving (31)
Amsterdam
Hoofd bedrijfsvoering bij een onderdeel van de TU Delft

Wat heeft je er toe bewogen onlangs lid te worden van D66?
Als kind zag ik een keer spandoeken met teksten tegen mijn vader - die wethouder was - bij ons in de tuin staan. Ik vond dat enorm spannend. Blijkbaar was dit politiek: emoties en spanning. Nu is mijn beeld breder, maar mijn interesse is toen wel gewekt. Betrokkenheid bij de samenleving en consequenties trekken uit standpunten waren bij ons thuis een duidelijke norm. Dat ging verder dan alleen stemmen; als je stemt hoort daar ook steun aan een partij bij. Uiteindelijk heb ik jarenlang geaarzeld over mijn partijkeuze. Maar toen ik constateerde al even lang D66 te stemmen, heb ik besloten dat dat blijkbaar niet voor niets is.

Wat trekt je aan in D66?
De opvattingen over onderwerpen op ethisch vlak. Het reële en pragmatische optreden. Nuancering als een soort streven; de ruimte voor dilemma's. Keuze voor individuele menselijke kracht, maar de mens niet onbeschermd laten of zomaar zijn gang laten gaan.

Heb je zelf politieke ambities?
Ik heb de ambitie altijd dat te doen waar ik veel lol aan beleef, maar ook van groei. De combinatie is voor mij belangrijk. Nu werkelijk nog geen idee waar die ambitie me zal brengen.

Wat zijn jouw ambities voor D66?
Ik denk dat D66 in potentie zoveel meer mensen kan bereiken als kiezer dan nu lukt. De partij zou gewoon een middelgrote partij kunnen zijn. Ons denken over bijvoorbeeld onderwijs, bestuurlijke vernieuwing, participatie en minderhedenbeleid past prima in de maatschappelijke ontwikkelingen van de komende jaren. Mijn ambitie voor D66 is dat we op die onderwerpen ook de verkiezingen gaan winnen en daarvoor niet afhankelijk zijn van het falen van andere partijen.

Waar zou D66 naar jouw mening meer werk van moeten maken?
Het lijkt me prachtig als D66 veel meer smoel krijgt als de partij die altijd bereid is het onbespreekbare toch te bespreken. Nederland heeft nog genoeg taboes en er ontstaan ook steeds weer nieuwe. Denk maar eens aan 't recente relletje over criminaliteit onder asielzoekers. Ik zou willen dat D66 moeilijke maatschappelijke dilemma's nooit onder het vloerkleed veegt en in staat is alle aspecten ervan op een helder-scherpzinnige wijze aan de orde te laten komen. We kunnen dat denk ik hartstikke goed. D66 als een soort "super-blikopener", dat lijkt me wel wat.

12 mei congres in Dordrecht: 'Koersen op vernieuwing'

Het voorjaarscongres vindt plaats op 12 mei 2001 in de Schouwburg Kunstmin te Dordrecht. De congresagenda met de complete stukken is beschikbaar *vanaf 7 maart 2001.* Vanaf dat moment kunnen de stukken ook worden gedownload van de website www.d66.nl.
Moties en amendementen op de voorstellen kunnen worden ingediend tot dinsdagochtend *27 maart 2001 10.00 uur.* Actuele Politieke Moties kunnen worden ingediend tot donderdag *10 mei 's ochtends om 10.00 uur.*
Congresboek A staat op de website *vanaf 26 april.* Op de website worden op 4 april tevens alle rapportages en achtergrondstukken gepubliceerd.

Vervulling vacatures

Het congres kiest op voordracht van het Landelijk Bestuur de stemadviescommissie voor de Tweede-Kamerverkiezingen. De voordracht staat op 7 maart op de website.
Daarnaast worden er personen in de volgende vacatures gekozen:

- in zowel bestuur SWB als Landelijk Bestuur:
  - een voorzitter SWB, tevens portefeuillehouder Politiek en Wetenschap in het LB;
  - een penningmeester SWB, tevens portefeuillehouder bedrijfsvoering (tweede penningmeester in het LB).
- in het Landelijk Bestuur:
  - een lid dat de portefeuille Training en Otwikkeling zal beheren;
  - een lid dat de portefeuille Organisatorische projecten verzorgt;
  - de internationaal secretaris (herkiesbaar, voorheen aangeduid als secretaris buitenland).

Informatie over bovenstaande vacatures bij Gerard Schouw:
078 – 614 85 09.

Voorts vinden verkiezingen plaats voor: een voorzitter en twee leden van de Financiële Commissie (1 lid stelt zich herkiesbaar), en 1 lid in de Landelijke Verkiezingscommissie.
De openstelling van de in de vorige zin genoemde vacatures loopt tot vrijdag 20 april 2001, 12.00 uur. De profielen en het kandidaatstellingsformulier staan op de website, maar kunnen ook opgevraagd worden bij het Landelijk Secretariaat.

Samenvatting van de voorstellen die tot besluitvorming zullen leiden:

- contributieregeling 2002: bedragen van 2001 worden aangepast aan ronde eurobedragen en aan btw-stijgingen. Toegevoegd wordt combinatie-lidmaatschap partij/Jonge Democraten; afgeschaft wordt de afkoop van het lidmaatschap en de korting voor samenwonenden.
- afdrachtregeling aan regio's en afdelingen die voor 2002 gelijk zal zijn aan die voor 2001, behoudens aanpassing van de euro.

Geagendeerd staan tevens Statuten en Huishoudelijk Reglement. Er worden o.a. conform besluit van congres 71 de volgende voorstellen aan het congres voorgelegd over:

a. Statutenwijzigingen voor de Stichting Wetenschappelijk Bureau, onder meer leidende tot een verkleining van het bestuur tot 3 leden en een door het bestuur te benoemen Raad van Advies;
b. De voorzitter van de SWB wordt qualitate qua lid van het Landelijk Bestuur en heeft in portefeuille 'politiek wetenschappelijk onderzoek' (de lange termijn);
c. De penningmeester van de SWB wordt qualitate qua lid van het Landelijk Bestuur met de portefeuilles Bedrijfsvoering en Tweede Penningmeester.
d. Een aantal technische en organisatorische wijzigingsvoorstellen Statuten en Huishoudelijk Reglement.

Daarnaast vindt een presentatie Sociaal-Liberale Perspectieven plaats, gevolgd door discussie.

(Vacature)

Directeur Landelijk Secretariaat

D66 DEMOCRATEN

Op het Landelijk Secretariaat van D66 is thans een vacature voor directeur van het Landelijk Secretariaat, die tevens fungeert als secretaris van het Landelijk Bestuur. Ten behoeve van de vervulling van deze vacature is een advertentie geplaatst in de Volkskrant van zaterdag 24 februari jl. De integrale tekst hiervan vindt u op de D66-website www.D66.nl (klik op vacature). Sollicitaties dienen uiterlijk maandag 12 maart binnen te zijn bij dhr. B. Latten p/a Landelijk Secretariaat D66, Postbus 660, 2501 CR Den Haag. Per e-mail kan ook: B.Latten@D66.nl

Berichten voor de servicepagina's bedragen maximaal 200 woorden (langere berichten uitsluitend in overleg met de eindredactie). De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden kopij te redigeren en eventueel in te korten. Het is mogelijk om er foto's bij te plaatsen. Neem daarvoor tijdig contact op met de eindredactie. Mail uw bericht naar <m.keur@d66.nl> onder vermelding van 'Kopij servicepagina's'. Voor plaatsing van berichten wordt een bedrag in rekening gebracht. Dit geldt uiteraard niet voor vermelding in de partijagenda. Meer informatie bij de eindredactie (bereikbaar op maandag t/m woensdag tijdens kantooruren; 070 - 356 60 33).
-> Democraat nr. 2 sluit op 28 maart a.s. Verschijnt op 9 mei 2001.

WETENSCHAPPELIJK BUREAU

Idee

In het februarinummer van Idee, tijdschrift van het wetenschappelijk bureau van D66:

IDEE
TIJDSCHRIFT VAN HET WETENSCHAPPELIJK BUREAU VAN D66

Integratie: Binnen, maar nog niet thuis
'Idee' is niet alleen het woord om een denkbeeld of ingeving te benoemen, het is ook een letterwoord dat tot uitzetting kan leiden. Of tot marginalisering en verstoting. Want een geldig identiteitsbewijs (ID, 'aidie' in Amerikaanse politieseries) is op zich onvoldoende om gladjes, zonder drempels toe te treden tot de mensenmassa die we samenleving noemen. Binnen, maar nog niet thuis.

- *Wouter-Jan Oosten* maakte een doortimmerde studie naar de historische samenhang tussen grond, staat en de individuele burger.
- Woonwagenbewoners worden doorgaans beschouwd als een randverschijnsel. Voor het sociaal beleid lijken ze daarom vooral een politiek ordeningsprobleem. Maar *Sjaak Khonraad* draait die probleemstelling om: de politiek is zelf het ordeningsprobleem.
- Integratie begint waar geen verschil (meer) wordt gemaakt. Het bedrijfsleven lijkt daarin al een stuk verder dan politiek en openbaar bestuur. Maar goed, daar denken ze ook maar aan één ding. *Hadassa Kruithof* onderzocht 'zin en onzin' van succesfactoren van een aantal multiculturele teams bij drie grote zakelijke dienstverleners.
- Volgens staatssecretaris *Gerrit Ybema* gaat het ook goed met het etnisch ondernemen.

Partijagenda

9 mrt	Minisymposium over democratie (ter gelegenheid van het afscheid van Marian Louppen als Statenlid en Gedeputeerde). M.m.v. Jan Terlouw, Thom de Graaf en Paul Frissen. Arnhem: Zuidgalerij Huis der Provincie, Markt 1. Opgave bij Trudy Schut: d66@gelderland.nl> of telefonisch op maandag-, woensdag- of vrijdagmorgen 026 - 359 94 55.
10 mrt	Noordelijk Congres: Onderwijs na 2015. M.m.v. o.a. Thom de Graaf. Groningen: News Café, Waagplein. Tijd: 10.30 tot ca. 16.00 uur. Toegang: ƒ 10,-. (Zie blz. 15 voor meer informatie.)
17 mrt	Dag op locatie. Thema: Successen van lokale bestuurders. Arnhem e.o. Meer informatie bij de Bestuurdersvereniging. tel. 070 - 356 60 66, e-mail: bestuurdersvereniging@d66.nl - Training Spreekvaardigheid. Den Haag (OC) - Opmaat naar de raad. Zaandam (OC) - Maak kennis met D66. Den Haag (OC)
22 mrt	Publiek café in De Sierkan. Den Haag. Aanvang 20.00 uur. Meer informatie bij de afdeling.
24 mrt	Opmaat naar de raad. Zwolle (OC)
27 mrt	Sluiting moties en amendementen voor congres 72
28 mrt	kopijsluiting Democraat nr. 2
31 mrt	Debatteren kun je leren. Den Haag (OC)
7 apr	Leiden van een vergadering. Amersfoort (OC) - Training timemenagement (basistraining). Utrecht (OC)
12 apr	ARV Noord-Holland. M.m.v. Lousewies van der Laan. Amsterdam Noord: Café Ot en Sien. Buiksloterweg 27, tel. 020 - 6368233; 2 minuten vanaf de pont (Buiksloterweg-veer) achter het CS. Aanvang 19.30 uur. Meer informatie: Joost Boermans, j.boermans@d66.nl of 06 - 51558467.
20 apr	Sluiting kandidaatstellingbesturen en commissies congres 72
21 apr	Symposium Lokaal verkiezingsprogramma. Utrecht: La Vie (OC) - Training Spreekvaardigheid. Utrecht (OC) - Omgaan met de media. Utrecht (OC) - Vergadering Adviesraad. Utrecht. 10.00-16.00 uur.
12 mei	**Congres 72. Dordrecht: Schouwburg Kunstmin. 10 00 tot 17.00 uur.**
19 mei	Cursus gemeentefinanciën. Utrecht (OC)

OC = Opleidingscentrum D66
(tel.: 070 - 356 60 66, e-mail: opleidingscentrum@d66.nl)

HISTORISCH NIEUWSBLAD

Deze maand:

■ **Duitsland en de radicale jaren '70**
Interview met de ex-man van Ulrike Meinhof (RAF)

■ **Hell's Angels**
De geschiedenis van een controversiële beweging

■ **Politieke archeologie**
Graven om de Europese eenwording te rechtvaardigen

■ **De boer verdwijnt**
De gevolgen van het plan Manschot

Neem een proefabonnement

3 nummers voor slechts ƒ 10,-
Een jaarabonnement (10 nummers) kost ƒ 99,50

3FRN2 ○ Ik ontvang drie nummers van Historisch Nieuwsblad voor ƒ 10,-. Als ik daarna Historisch Nieuwsblad niet verder wens te ontvangen, laat ik dat een week na ontvangst van het tweede nummer weten.

Achternaam **Voorletters** **m/v**
Adres
Postcode en woonplaats
Land
Telefoonnummer **Datum**

Handtekening

Deze bon in een envelop zonder postzegel sturen naar: **Historisch Nieuwsblad**, Antwoordnummer 9224, 1000 WZ Amsterdam. **Of bel gratis 0800 0234100**

3 03 10 11 00
HND013

Symposium Opleidingscentrum

LOKAAL VERKIEZINGSPROGRAMMA op 21 april 2001, La Vie in Utrecht

Plenair zal tijdens dit symposium o.a. worden ingegaan op de manier waarop D66 zich onderscheidt van andere partijen. Verder zal in een serie workshops aan de orde komen: de rol van het verkiezingsprogramma, de relatie met fractie en met het afdelingsbestuur, de inhoud van het verkiezingsprogramma. Hoe maak je een juiste keuze uit alle onderwerpen, wat is de relatie met het landelijke programma? Nog veel meer van dit soort vragen worden behandeld: schrijf u daarom nu al in bij het Opleidingscentrum! Bijdrage ƒ 20,00

• En tot slot problematische voettochten van *Peter van der Knaap* door de Haagse Spoorwijk en Schilderswijk, en van *Warner Hemmes* door de Amsterdamse wijk Slotervaart/Overtoomse Veld, lijken soms wat minder opbeurend. Maar om met Hemmes te spreken: 'Natuurlijk moeten we "ettertjes" aanpakken, maar aandacht voor al die voorbeelden waar het wél goed gaat, zou veel in de beeldvorming kunnen veranderen. Laat de kracht maar zien!'

Idee, het tijdschrift van het Wetenschappelijk Bureau van D66, verschijnt vijf keer per jaar. Een jaarabonnement kost f 74,- (voor studenten f 34,-). Losse nummers f 12,50 per stuk.

OPLEIDINGSCENTRUM

TRAININGEN EN CURSUSSEN t/m juni 2001

Wat een spreker is die .....!
Hoe houd ik een goede speech of presentatie?
17-03-2001 Den Haag
Ook te volgen op: 21-04 Utrecht, 16-06 Amsterdam. Bijdrage: ƒ 75,00.

Debatteren kun je leren
31-03-2001 Den Haag
Ook te volgen op: 26-05 Utrecht, 23-06 Amsterdam. Bijdrage:ƒ 75,00

Let op! Als u kiest voor een combinatietraining speechen en debatteren betaalt u slechts ƒ 125,00!

Dit is D66! Een kennismakingsdag met D66.
17-03-2001 Den Haag (met Tweede-Kamerlid Francine Giskes en Robert van Lente, voorzitter D66-fractie Den Haag)
Eveneens bij te wonen op: 19-05 Utrecht (met Tweede-Kamerlid Ursie Lambrechts en D66-Statenlid Utrecht Ninke van Keulen), 30-06 Amsterdam. Bijdrage: ƒ 25,00.

Middagbijeenkomst 'Opmaat naar de Raad'.
Een oriëntatie op een mogelijke kandidaatstelling voor de gemeenteraad.
Locaties: Zaanstad 17-03, Zwolle 24-03
Waaruit bestaat het dagelijks werk van een raadslid en hoe kunt u zich voorbereiden op een mogelijk raadslidmaatschap? Ook te organiseren binnen uw afdeling. Bijdrage: ƒ 15,00

Aldus besloten!
Hoe leidt u een vergadering?
07-04-2001 Amersfoort
Bijdrage: ƒ 75,00.

Druk-druk-druk:
een training timemanagement.
07-04, vervolgtraining 15-09 Utrecht
Bijdrage: ƒ 75,00.

Zijn wij in beeld?
Omgaan met pers en media in verkiezingstijd.
21-04 Utrecht, 29-09 Utrecht
Vooral opgezet ten behoeve van lokale lijsttrekkers: hoe kan D66 via de media goed naar voren komen, hoe verwerft u de aandacht van de pers, hoe voert u een gesprek met een journalist? Bijdrage: ƒ 75,00.

De begrotingsbehandeling komt eraan!
Cursus gemeentefinanciën.
19-5-2000 Utrecht
Via deze cursus kunnen raadskandidaten in het najaar - in de eigen gemeente en zo mogelijk in de fractie - de begrotingsbehandelingen beter en kritischer volgen en een beter inzicht krijgen in (het beïnvloeden van) de gemeentelijke geldstroom. Onder leiding van twee deskundigen komen vele zaken (o.a. de invloed van de dualisering) aan de orde rondom het financiële beleid van de gemeente. Bijdrage: ƒ 60,00.

D66 en de praktijk van de gemeenteraad
09-06 en 13-06 Utrecht
Een tweedaagse cursus als uitstekende voorbereiding op een toekomstig raadslidmaatschap. Doel: kandidaten in staat stellen om direct na hun benoeming een belangrijke bijdrage te kunnen leveren aan de besluitvorming in de gemeenteraad. Centraal staat: het functioneren van de gemeenteraad en raadscommissies, het ambtelijk apparaat en de gang van zaken in een gemeentehuis, effectieve samenwerking binnen en buiten de fractie, geschikte tactieken en strategieën hoe verloopt de informatieordening en -verwerking, wat zal er veranderen binnen het raadswerk (n.a.v. conclusies uit het rapport van de commissie Elzinga)? Twee ervaren D66'ers begeleiden de cursus (raadsleden, wethouders en/of burgemeesters). Waar mogelijk zal ook een gemeentesecretaris een deel van de cursus verzorgen. Ter voorbereiding op deze cursus ontvangt u de publicatie: "D66 en de praktijk van de gemeenteraad". Bijdrage: ƒ60,00 (excl. lunch)

DEBAT66
Wilt u de afdelingsvergaderingen verlevendigen? Debat66 biedt uitkomst. Een goed en intrigerend gevoerd politiek debat versterkt de profilering van onze partij! Opzet: in goed overleg. Kosten: de reis- en verblijfskosten van de (meestal 2 of 3) betreffende leden van Debat66. Bent u geïnteresseerd in Debat66, neem dan contact op met het Opleidingscentrum of mail naar: Debat66@D66.nl

BROCHURES
***Duaal in de raad: D66 en de praktijk van de gemeenteraad* ƒ17,50**
Bestel nu alvast deze binnenkort te verschijnen actuele en belangrijke uitgave, met speciale aandacht voor de resultaten van de commissie Elzinga op het gebied van dualisering. Wat zijn de concrete gevolgen daarvan voor de gemeenten, welke aanpassingen komen er in de aanwijzing van burgemeesters en wethouders; welke overige voorstellen vormen een definitieve breuk met het verleden? Bevat o.a. bijlagen over de financiële positie van raadsleden in 2001 en diverse nuttige adressen en websites.

Handboek politieke communicatie en publiciteit ƒ 15,00
o.a. omgaan met pers en internetsite en aandacht voor de werving van leden en het effectief campagne voeren
Vaardigheden voor het politieke vak ƒ 10,00
Wat zijn de belangrijkste vaardigheden voor het politieke vlak?
Gemeente en financiën ƒ 10,00
Maak kennis met D66 ƒ 5,00
Leidraad voor de afdeling ƒ 15,00
Werkwijzer voor het lokaal verkiezingsprogramma, dl. 1 (hoe maak je deze?) ƒ 10,00
en dl. 2 (ideeën, tips en aanzetten voor de inhoud) ƒ 10,00

Herziene versies thans in voorbereiding:
U kunt deze nu al bestellen!
(De prijzen van de brochures zijn excl.porto)

Informatie en aanmelding
Raadpleeg voor een uitgebreidere omschrijving van de trainingen en de brochures de D66-website, vraag de jaarfolder aan van het Opleidingscentrum of neem contact met ons op: Tel: 070 – 356 60 66, b.g.g. 356 60 46, 356 60 43, of 356 60 51, e-mail: opleidingscentrum@d66.nl.
Internet: www/d66.nl/opleidingscentrum/ of per post: Opleidingscentrum D66, Postbus 660, 2501 CR DEN HAAG.

BEREIKBAARHEID LANDELIJK BESTUUR

Alle post voor het Landelijk Bestuur dient te worden gericht aan een van de volgende adressen: post: Landelijk Bestuur D66 p/a Landelijk Secretariaat D66, Postbus 660, 2501 CR Den Haag, fax : 070 - 364 19 17.

E-mail: landelijk.bestuur@d66.nl
Wij wijzen u erop dat post gericht aan andere adressen niet centraal wordt geregistreerd en gearchiveerd.

Voor wie daarnaast een individueel lid van het Landelijk Bestuur persoonlijk wil benaderen, volgen hieronder de gegevens. Alle nummers en e-mail-adressen zijn privé en alleen voor intern gebruik binnen D66.

voorzitter:	Gerard Schouw	tel. 078-614 8509	g.schouw@d66.nl
vice-voorzitter politiek	Ingrid van Engelshoven	tel. 020–675 4015	I.v.Engelshoven@d66.nl
vice-voorzitter organisatie	Steven Pieters	tel. 033-462 4957	s.pieters@d66.nl
1e penningmeester	Frans van Drimmelen	tel. 071-331 0108	f.v.Drimmelen@d66.nl
secretaris politiek	Inge Kauer	tel. 020 – 420 8035	i.Kauer@d66.nl
secretaris org. projecten	vacature		
secretaris buitenland	Wilfried Derksen	tel. via Land.Secr.	w.derksen@d66.nl
2e penningmeester	Suzanne van Melis	tel. 070-402 0201	s.v.melis@d66.nl
secretaris communicatie	Mario Fruianu	tel. 070-365 4948	m.fruianu@d66.nl
bestuurslid a.i. Opleidingen, personeel en organisatie	Harry Vissers	tel. 071 – 517 1191	h.vissers@d66.nl

Jaargang 34, nummer 2, mei 2001, Uitgave van de politieke partij Democraten 66

DEMOCRAAT

2

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

Op zoek naar de schuldige: Wie heeft het gedaan?

'Overheid en burgers zijn samen verantwoordelijk'

12 mei: Voorjaarscongres Dordrecht:

U komt toch ook?

Bijna een miljoen WAO'ers

Liever reïntegreren dan uitkeren

Mond- en klauwzeer

De lange arm van Europa

THOM

Maximus

Een paar weken geleden was daar opeens het Huwelijk. Een huwelijk met een hoofdletter. Een huwelijk waar door velen reikhalzend naar is uitgekeken. Een huwelijk met enorme betekenis voor de Nederlandse samenleving.
U zult nu ongetwijfeld denken aan het gelukkige paar dat een weekend lang het nieuws heeft gedomineerd. Want eindelijk was het zover: we konden allemaal zien voor wie onze kroonprins heeft gekozen. Menig Nederlander heeft de vrijdagavond thuis op de bank doorgebracht, om geen seconde te hoeven missen van de persconferenties en alle daarop volgende analyses en commentaren. De dag erna stonden de kranten bol van hartverwarmende foto's en uitgebreide verslagen. Aan de eettafel en in de kroeg werden de indrukken die Máxima had achtergelaten uitgebreid gewisseld.
Toch is dit niet het huwelijk waaraan ik memoreer. Ik bedoel een ander huwelijk, met de hoofdletter H van Homohuwelijk. Kortgeleden zijn in Amsterdam de eerste homoseksuele paren in de echt verbonden. Als man en man, en als vrouw en vrouw. Het is een doorbraak in de jarenlange strijd om homo-emancipatie, waarmee Nederland in internationaal verband absoluut een voorhoedepositie inneemt. Een verdienste van het paarse kabinet waar we trots op mogen zijn.
Wie er nog aan twijfelde, heeft het zelf kunnen zien: homobruidsparen blijken heel gewone paren. Gewoon twee mensen die veel van elkaar houden en hun verdere leven met elkaar willen delen. Op de "mooiste dag van hun leven" geven zij zich ook hartstochtelijk over aan een zekere truttigheid waarmee veel bruiloften zijn omgeven. Bruidsjaponnen waarmee een meisjesdroom om voor één dag Sissi te zijn, eindelijk uitkomt. Romantische taferelen rond het samen aansnijden van de taart. En de toegift aan het publiek als wordt geroepen om een langere zoen.
Wie denkt dat de emancipatie van homoseksuelen hiermee is voltooid, heeft het echter bij het verkeerde eind. Alleen al de buitenproportionele aandacht van buitenlandse media voor deze Nederlandse "rariteit", toont aan dat er nog genoeg te emanciperen valt. Maar ook binnenslands zijn er nog wat barrières te slechten.
De keuze van Willem-Alexander voor Máxima zorgt voor een politieke discussie, maar maatschappelijk zijn er in beginsel weinig belemmeringen meer. Als zijn oog zou zijn gevallen op een "Maximus", was dat een stuk lastiger geworden.

Hillary Clinton weet zich in haar peperdure kantoor in New York omringd door zestig vrijwilligers.

Campagneleider Simone de Waard zoekt er TIEN,

die creatief zijn en kunnen organiseren en die de absoluut noodzakelijke hulp kunnen bieden om de campagne 2002 voor de gemeenteraads- en Tweede-Kamerverkiezingen tot een succes te maken.

Periode: september 2001 t/m mei 2002
Standplaats: Landelijk Secretariaat, Den Haag
Financiën: op basis van stageplaatsvergoeding

Heb je tijd en wil je de partij van binnenuit leren kennen en de Haagse politiek van dichtbij meemaken mail dan naar: S.d.Waard@D66.nl <mailto:S.d.Waard@D66.nl> voor 1 juni.

Weet dat je nodig bent, want wie zijn dromen wil waarmaken, kan niet gaan slapen.

Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66. Een door het Landelijk Bestuur benoemde redactieraad is verantwoordelijk voor de uitgave.
Deze raad wordt gevormd door:
Margo Andriessen, Mario Fruianu (voorzitter), Sjors Heerdink, Geert Janssen, Mendeltje van Keulen, Udo Kock, Mariëtte van Soesbergen, Brendan Thesingh

Eindredactie: Marieke Keur (m.keur@d66.nl)
Webversie: Appi Stammeshaus
Vormgeving: Anker en Strijbos, Utrecht
Met dank aan: Martijn Benjaminsen, Casper van Boltaringen, Thomas van Dalen, Thomas von der Dunk, Thom de Graaf, Dorine van der Meij, Arthie Schimmel, Gerard Schouw, Margreet Veen
Fotografie: Dennis Sies, tenzij anders vermeld
Druk: Hoonte Bosch en Keuning, Utrecht

Democraat nr. 3 verschijnt op 5 september; kopijsluiting 1 augustus.

Landelijk Secretariaat D66,
postadres: Postbus 660, 2501 CR Den Haag
Bezoekadres: Noordwal 10, Den Haag,
tel.: 070 - 356 60 66, fax: 070 - 364 19 17
E-mail: <m.keur@d66.nl>
Internet home-page: www.d66.nl
***Democraat* wordt gedrukt op chloorvrij gebleekt papier. Hij wordt verstuurd in een uit polyethyleen vervaardigde verpakking die onschadelijk is in de vuilverbranding. Deze heeft verder geen schadelijke invloed op de kwaliteit van het grondwater en is uitstekend te recyclen.**

Adresdrager = Lidmaatschapskaart

Elke adresdrager van de Democraat is voortaan uw lidmaatschapskaart. De Lidcodes op deze kaart geven de status van het lidmaatschap weer.
Alleen als de contributie is voldaan, bent u stemgerechtigd op vergaderingen van de partij. Neem dus altijd de LAATSTE lidmaatschapskaart mee! U beschikt dan altijd over de meest recente gegevens.
Leden die de Democraat gezamenlijk met een partner/huisgenoot ontvangen, krijgen de Lidmaatschapskaart eenmaal per jaar apart toegezonden. Op vergaderingen waar het stemrecht van belang is, kan het betreffende bestuur uw contributiebetaling op een ledenlijst nazien.
Verklaring lidcodes: 12345 = lid/adm. nummer, LD = Lid, D/G = toezending Democraat/Geen toezending Democraat, ACT = Actueel, 1 = contributie voldaan/0 = contributie niet voldaan, Datum = Datum aanmaak verzendbestand.

De Ledenadministratie
(070 – 356 60 66; ledenadministratie@d66.nl)
NB Voor abonnees van de Democraat zijn deze gegevens niet van toepassing.

Inhoud

6/12 Thema: Wie is verantwoordelijk?

Individu en overheid moeten opnieuw positie bepalen

"Enschede" en "Volendam": twee rampen die nog vers in het geheugen liggen. Twee rampen die de schuldvraag opriepen: wie had dit kunnen (moeten) voorkomen? In de nasleep ervan kwamen in de openbare discussie de begrippen bestuurlijke en individuele verantwoordelijkheid centraal te staan. Sommigen riepen dat het uit moest zijn met het halfzachte gedoogbeleid dat de overheid op som-

Foto: Marcel Minnée

mige punten voert. Anderen voerden aan dat je de overheid niet overal verantwoordelijk voor kunt stellen, dat er ook nog zoiets bestaat als individuele verantwoordelijkheid. Dan is de volgende vraag natuurlijk: waar eindigt de bestuurlijke verantwoordelijkheid en begint die van het individu?
Dat hierop geen eenvoudig antwoord bestaat, maakt de serie bijdragen duidelijk die de redactie aan dit onderwerp heeft opgehangen. Op blz. 6/7 verkent universitair hoofddocent Hans Engels het terrein van de bestuurlijke verantwoordelijkeheid aan de hand van het thema "Gedogen". De ledenbarometer op blz. 8 laat zien hoe een willekeurige groep D66'ers aankijkt tegen het gedoogbeleid. Op blz. 9 komen de Jonge Democraten aan het woord. Op blz. 10/11 verschuift het accent in de vraagstelling van de bestuurlijke naar de individuele verantwoordelijkheid. Fractieleden vertellen hoe het begrip individuele verantwoordelijkheid zich vertaalt in hun portefeuilles, hun houding t.a.v. pollitiek en samenleving. Ook wordt er in dit kader aandacht besteed aan het verkiezingsprogramma. Op blz. 12 wordt dit thema afgesloten met een commentaar van Thomas von der Dunk.

13 Europees Parlement

In de greep van een epidemie

Foto: Marcel Minnée

De huidige mond- en klauwzeer-epidemie maakt duidelijk dat het Europese en het nationale belang mijlenver uit elkaar kunnen liggen. Wie zijn veestapel niet geruimd ziet, wil de Europese exportbelangen veilig stellen en is tegen vaccineren. De landen waar de epidemie om zich heengrijpt, kunnen nauwelijks om vaccinatie heen - en vinden de Europese Commissie tegenover zich. De MKZ-crisis gaat echter veel verder dan het vraagstuk wel of niet vaccineren, vindt landbouwminister Laurens Jan Brinkhorst: ze roept dwingende vragen op over het huidige Europese landbouwbeleid en de toekomst ervan.

18 Congresinformatie

Voordracht Stemadviescommissie Tweede-Kamerverkiezingen 2002
Opening kandidaatstelling Tweede-Kamerverkiezingen

En verder:

4 ***Partijvoorzitter Gerard Schouw op het congres van een niet nader genoemde politieke partij; laatste nieuws over aanstaand congres in Dordrecht***

5 ***Binnenhof: D66 en de WAO***

14 ***Ingezonden: Terug naar regionale voedselmarkten***

15 ***Uit de regio: D66-Groningen wint èn verliest met referendum***

16 ***Personalia; Campagnetip; Signalement***

17 ***Platform: Landelijke Verkiezingscommissie; Nieuw gezicht***

18 ***Column***

19/20 ***Partijagenda, Servicepagina's***

van de partijvoorzitter

Glibberige kluif

Over collegae hoor je niet te praten én zeker niet in het openbaar. Een van de wijze lessen die moeders hun kinderen al van jongs af aan bijbrengen. Toch zijn ervaringen soms zo onwerkelijk dat ze wel gedeeld moeten worden.
Zo was ik in het vroege voorjaar genodigd op een congres van een collega-politieke partij. Buiten het gebouw wapperde vrolijk een dozijn vale vlaggen en binnen snakten honderden uitgebluste leden naar meer directe invloed op de koers van hun partij. Getrouw werden de smeekbeden aangehoord en zo af en toe wierp de partijtop een glibberige kluif richting zaal. Verwend door de democratische cultuur binnen D66 viel ik van de ene verbazing in de andere. Déze politieke partij werkte met zoiets ouderwets als 'afgevaardigden' en het viel mij op dat moties en amendementen een wel heel schimmig selectieproces hadden doorlopen. Er waren reusachtige verschillen tussen de dwingende en uitvoerige inbreng vanuit de partijtop en de matte reacties vanuit de zaal. Zó gaat dat hier dus, dacht ik peinzend. Eén ding stond vast: deze partij zat gevangen in een adembenemende wurggreep, en dat zou nog wel eens lang zo kunnen blijven. Haar interne democratie was uitgemergeld en de roep naar directe zeggenschap luid. Maar het was tegelijkertijd wonderlijk te zien hoe leden zich de mond lieten snoeren en het inhoudelijk debat ver achterbleef bij het opgevoerde spel. Veel gepraat over democratie, maar weinig daden.

Fundamenteel anders dan bij ons, bij D66. 'Omdat jullie democratie zo gewoon zijn, wordt er niet meer over gepraat', zei een vriend laatst. 'Je mag er best trots op zijn, hoor!' En daar zit wat in. Onze congressen staan voor elk lid open, iedereen die dat wil kan naar de microfoon lopen en gedachten delen met anderen. Wij hebben mensen die bewaken dat argumenten - zowel pro- en contra - duidelijk over het voetlicht komen. Snel liet ik de vaalwapperende vlaggen achter mij. Blij met onze eigen partij en het reilen en zeilen van de interne democratie. Wij praten er niet meer over, we doen het gewoon.

Tot op het meest democratische congres van Nederland, ons eigen D66-congres op zaterdag 12 mei in Dordrecht.
Gerard Schouw

D66 DEMOCRATEN

VOORJAARSCONGRES D66

'Koersen op vernieuwing'

12 mei a.s.

D66 DEMOCRATEN

Dordrecht, Schouwburg Kunstmin

Democraten zoeken de vernieuwing. En die is er! We zien allereerst een noodzaak tot vernieuwing in het nationaal beleid. De verkiezingen van 2002 zijn dichterbij dan ze lijken. Daarom zal een eerste gedachtenwisseling plaatsvinden over de terreinen en de wijze waarop D66 wil vernieuwen. Het wordt een koersbepalend congres, dat de partij op stoom zal brengen voor de aankomende verkiezingen.
Op verschillende terreinen zal de aftrap worden gegeven voor de NIEUWE AGENDA VAN D66. Staatssecretaris *Annelies Verstand* presenteert de nieuwe emancipatie-agenda. Met de Wet Arbeid en Zorg heeft zij een behoorlijke stap voorwaarts gezet, maar de ambities van D66 reiken verder.
Het Landelijk Bestuur zal een voorzet geven voor zijn nieuwe agenda, zodat de leden daarvoor mee kunnen denken. In het kader van het project Sociaal-liberale perspectieven wordt een analyse gepresenteerd van de kansen en bedreigingen die de nieuwe economie met zich meebrengt. Kamerlid *Bert Bakker* zal in een reactie ingaan op de economische agenda van D66. Een panel van prominente sprekers van binnen en buiten D66 zal daarop reageren.
Zoals gebruikelijk zal *Thom de Graaf* afronden met zijn visie op de actuele politiek.

Ook u bepaalt waar we het over zullen hebben op het congres. Tot 10.00 uur op 10 mei kunt u op het Landelijk Secretariaat in Den Haag Actuele Politieke Moties indienen. Daarnaast is er alle gelegenheid vragen te stellen aan Kamerfracties en besturen.

Tot in Dordrecht!

D66 over de WAO:

Maak werk van reïntegratie

Na jaren van betrekkelijke rust begint het de laatste tijd steeds harder te zoemen rondom de WAO. Aan de ene kant zijn er steeds meer onvervulbare vacatures, aan de andere kant nadert het aantal WAO'ers het miljoen. VVD en PvdA bewaren tot nu toe een gewapend stilzwijgen over deze kwestie. Maar dat kan niet lang meer duren, want binnenkort wordt het advies van de commissie-Donner hieromtrent verwacht. Wat is de inzet van D66 in het WAO-debat?

door Arthie Schimmel, Tweede-Kamerlid

Wie?

In Nederland staat op dit moment een grote uitkeringsmachine. Zo gauw je voor langere tijd ziek bent of je ziek meldt vanwege een arbeidsconflict, kom je op de lopende band richting de WAO terecht. Er zijn veel mensen die niet van die lopende band afkunnen en nog veel minder, die erin slagen om uit die WAO te komen. Mensen die werkelijk niet meer in staat zijn om te werken; mensen die dat onder goede begeleiding misschien wel zouden kunnen, maar bang zijn hun opgebouwde rechten te verliezen; mensen die al lang weer helemaal beter zijn, maar die met geen mogelijkheid de WAO uitkomen; mensen die na een arbeidsconflict nu al zo lang thuis zitten, dat ze langzamerhand zelf niet meer geloven dat ze nog iets kunnen etc.

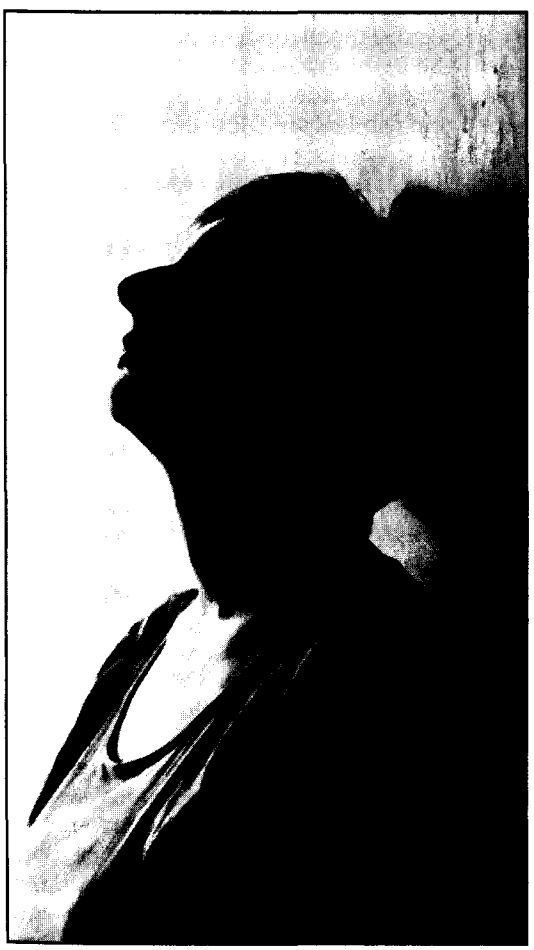

Foto: Marcel Minnée

Snel ingrijpen

Er wordt vaak gezegd dat het politieke debat over de WAO verlamd is door de loopgraven waarin de PvdA en de VVD zich hebben verschanst en dat de commissie-Donner dat debat weer open moet breken. Dat is waar, maar je ziet tegelijkertijd ook dat er een kamerbrede consensus aan het ontstaan is over bepaalde punten. Men is het er in grote lijnen over eens dat in het huidige systeem veel meer ingegrepen moet worden in het eerste ziektejaar. Dat herstel en reïntegratie niet vroeg genoeg kunnen beginnen. Dat de nadruk moet liggen op recht op arbeidsparticipatie in plaats van recht op een uitkering. En ook dat mensen die echt niets meer kunnen, een fatsoenlijke uitkering moeten hebben. Op al deze punten verwacht ik duidelijke aanbevelingen van de commissie-Donner.

Recht op reïntegratie

D66 vindt dat er veel meer aandacht moet komen voor wat mensen nog wél kunnen en willen. En D66 gaat daarin nog een stap verder: We pleiten er al tijden voor om de arbeidsgehandicapte werknemer veel meer middelen voor en zeggenschap te geven over zijn of haar eigen reïntegratie. Het is toch te gek dat iemand nu overgeleverd is aan de willekeur van een arbodienst die aan zijn of haar baas is gelieerd; aan het GAK of USZO of welke uitvoeringsinstelling dan ook, die meer in iemand als "te veilen traject" geïnteresseerd zijn dan weten wie iemand is of wat hij of zij kan; en aan een nieuw commercieel reïntegratiebedrijf dat zich vooral richt op mensen die met zo min mogelijk moeite weer aan de slag kunnen!

Geef werknemer meer zeggenschap over zijn reïntegratie

Een wettelijk recht op reïntegratie geeft de werknemer een recht op de informatie, begeleiding, een aanbod voor passend werk en de middelen die hij of zij nodig heeft om zelf de verantwoordelijkheid voor de terugkeer op de arbeidsmarkt te nemen. De huidige Wet op de Reïntegratie zou de subsidies die nu ter beschikking staan aan werkgevers, als een rugzakje moeten koppelen aan de arbeidsgehandicapte werknemer of werkzoekende.

Koppel subsidie aan werknemer i.p.v. werkgever

Het realiseren van dit wettelijke recht is wat D66 betreft het uitgangspunt voor verdere discussies over de WAO: eerst reïntegreren, en als dat echt niet meer kan - uitkeren. ◆

THEMA: WIE IS VERANTWOORDELIJK?

"Enschede" en "Volendam": twee rampen die nog vers in het geheugen liggen. Twee rampen die de schuldvraag opriepen: wie had dit kunnen (moeten) voorkomen? In de nasleep ervan kwamen in de openbare discussie de begrippen bestuurlijke en individuele verantwoordelijkheid centraal te staan. Sommigen riepen dat het uit moest zijn met het halfzachte gedoogbeleid dat de overheid op sommige punten voert. Anderen voerden aan dat je de overheid niet overal verantwoordelijk voor kunt stellen, dat er ook nog zoiets bestaat als individuele verantwoordelijkheid. Dan is de volgende vraag natuurlijk: waar eindigt de bestuurlijke verantwoordelijkheid en begint die van het individu?

INTERVIEW

Hans Engels:

'Regelhandhaving staat niet hoog op politieke agenda'

Sinds de vuurwerkramp in Enschede en de cafébrand in Volendam is er een discussie ontstaan over de vraag waar de verantwoordelijkheid ligt als er sprake is van gedogen: ligt die alleen bij de overheid, die onvoldoende toeziet op de naleving van haar eigen regels? Of kunnen ook burgers en bedrijven verantwoordelijk gesteld worden, die een loopje nemen met bijvoorbeeld de veiligheidsvoorschriften van diezelfde overheid?

door Brendan Thesingh

De Democraat legde deze vragen voor aan *Hans Engels* (49). Hij is universitair hoofddocent staatsrecht en fractievoorzitter voor D66 in de Provinciale Staten van Drenthe. Ook was hij in het verleden wethouder en loco-burgemeester van Eelde. Hij is dus de man van de theorie én van de praktijk.

Wat is gedogen?
Er is sprake van gedogen als het openbaar bestuur, bijvoorbeeld een gemeente, afwijkt van de bestaande regels. Men kan om twee reden gedogen. Ten eerste, omdat het openbaar bestuur niet in staat is of geen behoefte heeft om de regels te handhaven. Bijvoorbeeld omdat er te weinig controlerende ambtenaren zijn of omdat het gemeentebestuur niet te hard tegen de burgers wil optreden. Een tweede reden kan samenhangen met maatschappelijke omstandigheden, waardoor het bestuur het niet *wenselijk* vindt om regels te handhaven.
In het laatste geval is er sprake van bewust gedoogbeleid. Dat doet zich bijvoorbeeld voor als een gemeentebestuur een illegaal door hangjongeren gebouwde hut niet afbreekt, omdat men bang is dat er dan op andere plaatsen overlast of vandalisme gaat ontstaan.

Is gedogen vastgelegd of een bevoegdheid van de overheid?
Nee, gedogen is niet vastgelegd en is geen bevoegdheid van de overheid. Eigenlijk zou het zo moeten zijn dat we niet *hoeven* te gedogen. We hebben in onze rechtsstaat democratische regels afgesproken en daar dienen we ons aan te houden. Het recht loopt echter regelmatig achter op maatschappelijke ontwikkelingen. Om de spanning tussen een verouderde rechtsregel en nieuwe rechtsopvattingen niet te groot te maken, wordt er enige tijd gedoogd door de verouderde regel niet meer toe te passen.
Een voorbeeld is euthanasie. In de lange periode sinds de jaren zeventig om tot nieuwe wetgeving te komen zijn artsen nooit vervolgd op grond van het oude artikel in het wetboek van strafrecht. Dan zou namelijk elke vorm van euthanasie strafbaar zijn geweest, terwijl daar ethisch en maatschappelijk genuanceerder over werd gedacht. Daarom heeft de Hoge Raad de letterlijke bedoeling en betekenis van het betreffende wetsartikel sterk gerelativeerd. De achterliggende overweging is daarbij geweest dat het geen zin heeft om onverkort aan verouderde regelgeving vast te houden.

Kritische stemmen zeggen dat gedoogbeleid synoniem is met bestuurlijke onmacht. Deelt u deze mening?
Ik vind niet dat gedoogbeleid alleen aan bestuurlijke onmacht is op te hangen. Soms kunnen er goede redenen zijn om op een andere manier om te gaan met regels die niet meer aansluiten bij het algemene rechtsgevoel. Er moet dan wel zo snel mogelijk een nieuwe regel komen. Voor zover gedogen het gevolg is van gewoon niet willen of kunnen, is er volgens mij wel een probleem. Dan nemen besturen geen verantwoordelijkheid en is er inderdaad sprake van bestuurlijke onmacht. Bij de vraag of we wel of niet moeten gedogen, gaat het inhoudelijk grotendeels om dezelfde afweging: leidt handhaving van de regels niet tot een grotere maatschappelijke ontwrichting dan gedogen? Die afweging moet natuurlijk met de grootst mogelijke zorgvuldigheid worden gemaakt. Gedogen kan dus niet een gevolg zijn van onwil of laksheid, het moet een bewuste keuze zijn.

Gedogen moet bewuste keuze zijn

Waarom is die naleving van de regels in de praktijk zo'n probleem?
Daar zijn verschillende oorzaken voor aan te wijzen. Een bestuur dat wel de regels wil handhaven, kan gehinderd worden door ondeskundige ambtenaren. Ook kan het zijn dat ambtenaren door burgers en bedrijven geïntimideerd worden en daarom niet de regels te handhaven. Veel besturen zijn ook bang om naar de rechter te stappen om zo burgers of bedrijven te dwingen de regels na te leven. Ze menen dat de rechter erop uit is om besturen

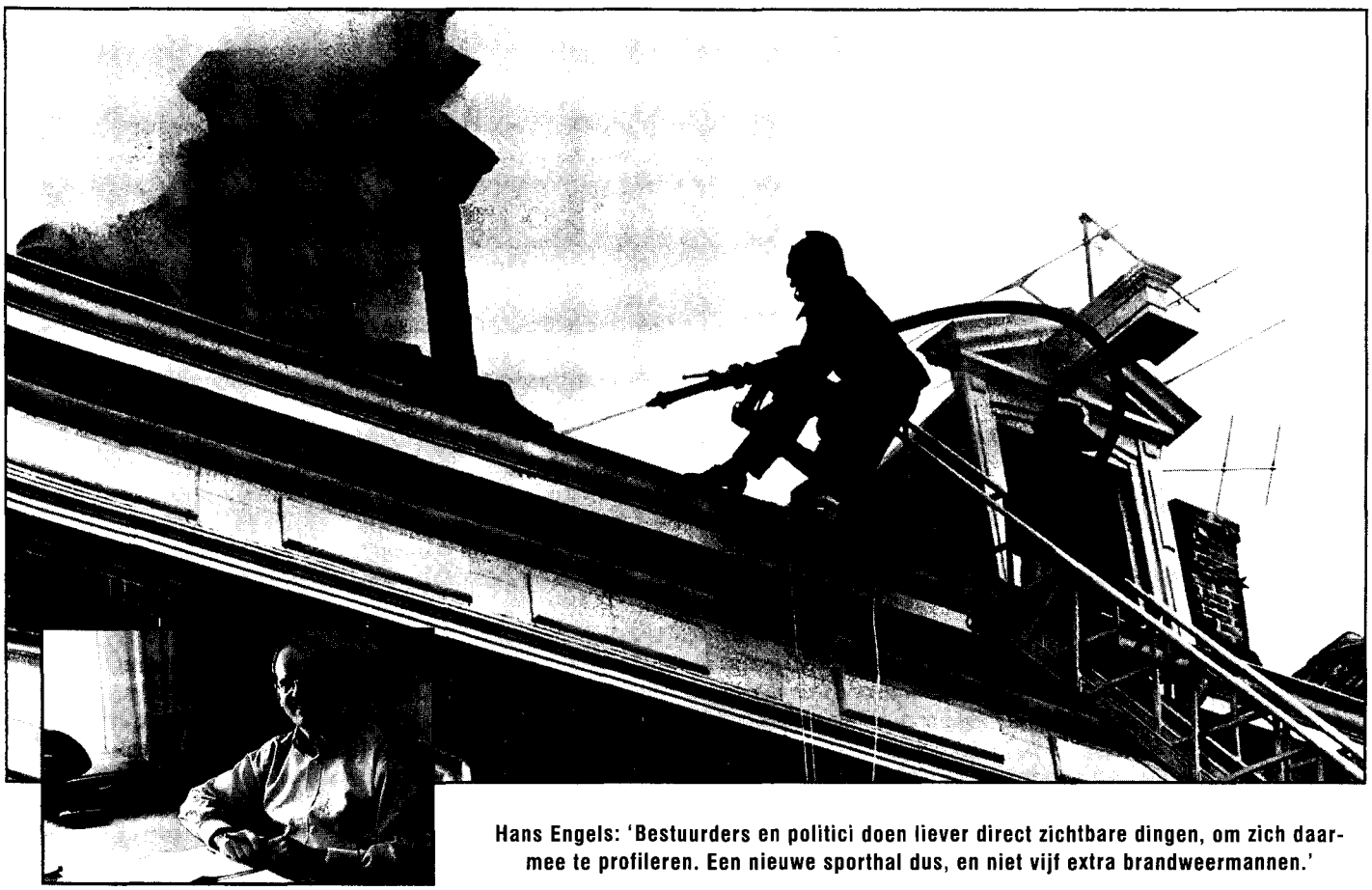

Foto: Marcel Minnée. Inzet: foto ter beschikking gesteld door Hans Engels

Hans Engels: 'Bestuurders en politici doen liever direct zichtbare dingen, om zich daarmee te profileren. Een nieuwe sporthal dus, en niet vijf extra brandweermannen.'

te benadelen en de burger in het gelijk te stellen. Ten slotte staat handhaving van regels niet hoog op de politieke agenda. Bestuurders en politici doen liever direct zichtbare dingen, om zich daarmee te profileren. Een nieuwe sporthal dus, en niet vijf extra brandweermannen.
Door de gebeurtenissen in Enschede en Volendam en de politieke gevolgen daarvan is dat snel veranderd. Er is nu gelukkig veel aandacht voor de handhaving van regels en controle op vergunningen. Gemeenten gaan nu veel aandacht besteden aan een betere organisatie van handhaving en controle.
Zelf ben ik een voorstander van een sterkere juridische controlefunctie in het bestuur. Dat houdt in dat men in de gehele organisatie op een systematische manier het eigen handelen van de gemeente toetst op rechtmatigheid en doelmatigheid. Daarmee voorkom je een hoop ellende.

We verwachten in de marktgerichte samenleving dat de overheid terugtreedt. Tegelijkertijd stellen we de overheid steeds meer verantwoordelijk voor risico's die we lopen. Waar houdt de verantwoordelijkheid van de overheid op en begint deze voor burger en bedrijfsleven? Is de scheidslijn tussen bestuurlijke en individuele verantwoordelijkheid aan het veranderen, of lijkt dat maar zo?
De samenleving verandert, de overheid verandert en de betrekkingen tussen bestuur en burger veranderen daardoor ook. Het wordt allemaal minder hiërarchisch. Overheid en burgers gaan elkaar vooral als partners zien en gaan in die rol als het ware met elkaar onderhandelen over de wederzijdse belangen. De moderne, mondige burgers stellen tegenwoordig ook meer eisen aan de overheid. Daarin past de vaak genoemde claimcultuur, waarbij burgers steeds meer risico's bij de overheid leggen.
Al deze trends betekenen echter niet dat de overheid als enige verantwoordelijk is voor het handhaven van regels en het instandhouden van normen en waarden. Individuele burgers hebben daar ook deel aan. Als een burger of een ondernemer afwijkend gedrag vertoont of stiekem de regels aan zijn laars lapt, dan kan de overheid daar niet alleen voor verantwoordelijk zijn. De burger zal dan ook op zijn eigen verantwoordelijkheid aangesproken moeten worden. Overheid én burgers zijn samen verantwoordelijk.
De overheid moet wel het goede voorbeeld geven en strikt toezien op een goede handhaving van de regels. Burgers en ondernemingen zijn dan minder snel geneigd om naar eigen believen regels te negeren of te interpreteren.

Wat zijn uw eigen ervaringen met gedogen en individuele verantwoordelijkheid in de praktijk?
Op de universiteit zit je meer op afstand en weet je vanuit de theorie dat het recht appelleert aan algemene rechtsbeginselen en het rechtsbewustzijn, dat het een maatschappelijke functie heeft en dat het recht gehandhaafd moet worden. Als bestuurder merkte ik dat het niet makkelijk

Overheid en burgers zijn samen verantwoordelijk

is om te zeggen: "Wet is wet en daar dien je je aan te houden".
Ondernemers willen bijvoorbeeld onderhandelen over vergunningen, vanwege de kosten van bepaalde maatregelen. Neem bijvoorbeeld het verplicht voorschrijven van een vloeistofvaste vloer in een garage waar met veel milieuonvriendelijke vloeistoffen wordt gewerkt op een met stoeptegels bedekte vloer. Voor dergelijke investeringen bestaat niet altijd draagvlak bij bedrijven. Dan moet je duidelijk maken dat die vergunningen er zijn voor een doel en alles op alles zetten om de regels te handhaven. Als iemand zich dan toch niet aan de regels houdt, moet je toch optreden. Dat kan betekenen geen vergunning afgeven en de inrichting sluiten. In de praktijk loopt het allemaal niet zo'n vaart, als maar duidelijk is dat de stok achter de deur uiteindelijk wel degelijk gebruikt zal gaan worden.' ◆

Wel of niet gedogen?

'We moeten niet altijd ergens de schuld willen leggen'

Naar aanleiding van de cafébrand in Volendam en de vuurwerkramp in Enschede is er een discussie ontstaan over het gedoogbeleid van de overheid. In Enschede zijn er twee wethouders opgestapt nadat bleek dat de regels voor vuurwerkopslag niet waren nageleefd. Anderen vinden dat de eigenaar van de vuurwerkopslagplaats in eerste instantie verantwoordelijk is, niet de gemeente. Strikter naleven van de regels en gedoogbeleid vaarwel zeggen, of meer wijzen op de individuele verantwoordelijkheid van de burger: wat is de mening van D66'ers hierover?

door Brendan Thesingh

Gerard Koops (55)
Software Quality Analyst, Apeldoorn
'Je moet duidelijke regels hebben en die moet je handhaven, maar toch heb je soms bijzondere omstandigheden. Gedogen moet echter geen hard beleid worden. Gemeenten waar veel agrariërs werkzaam zijn, willen die vaak te vriend houden. Zo'n bestuur wordt wel eens het college van burgemeester en veehouders genoemd. Dan worden regels niet nageleefd, omdat er andere belangen in het spel zijn. Dat is geen goede zaak. Gedogen is toegestaan, maar je moet wel vastleggen dat je gedoogt, zodat iedereen weet dat het gebeurt en waarom.'

Marinus Goedhart (50)
Beleidsadviseur Ruimtelijke Ordening Provincie Gelderland, Apeldoorn
'Gedogen is uit den boze, er moet duidelijk beleid en handhaving daarvan zijn. Het is dan noodzakelijk dat er niet te veel regels zijn. Anders is de overheid niet meer in staat om naleving van al die regels af te dwingen. De regels die er zijn, moeten we zo helder en duidelijk mogelijk maken. Dus niet bijvoorbeeld in een bestemmingsplan een locatie als recreatie én natuurgebied te bestempelen. Een projectontwikkelaar denkt dan dat hij daar bungalows kan bouwen, maar uiteindelijk wordt hij teruggefloten, omdat het natuurgebied is. Dat kan dus niet, je moet helder zijn.'

Foto: Marcel Minnée

Anoniem, maar zeer invloedrijk: '[De ambtenaren] zitten er nog als de wethouders weg zijn.'

Joffrey Bieleman (20)
Student, Utrecht
'Ik vind dat de ambtenaren [in die hele discussie over wel of niet gedogen] worden vergeten. Die wethouders in Enschede zijn wel weg, maar de ambtenaren zitten er nog steeds. Die moeten dan ook weg, want zij zijn degenen die de vergunningen verstrekken. Verder denk ik dat het wel een goede zaak is om betere regelgeving en plannen te ontwikkelen voor vuurwerkopslag. Ook vind ik dat we wat meer naar het verleden moeten kijken. Enkele jaren geleden was er een vuurwerkongeval in Culemborg. Naar aanleiding daarvan is een rapport verschenen. Daarin werd gesteld dat er geen vuurwerkopslag in woonwijken mocht zijn. Blijkbaar is dat rapport niet gelezen.'

Jan de Vries (45)
Ambtenaar, Maastricht
'Ik vind dat de bestuurders harder aangepakt moeten worden. Als zij gedogen, is dat een soort onmacht. Ze zeggen dat ze besturen, maar er gebeurt niks. Vaak zeggen bestuurders dat het goed gaat. Ik zou wel eens willen weten waarop zij dat dan baseren. Waarom laten ze bepaalde dingen toe die niet mogen? Ik vind dat ze dat ook aan de burger kenbaar moeten maken. We hebben helemaal geen inzicht in de criteria waarop beslissingen worden, of beter gezegd juist niet genomen worden. Ik vind ook dat als blijkt dat een bestuurder zijn taak niet juist heeft uitgeoefend, dat hij dan moet opstappen.'

Hans van Eijk (42)
Administratief medewerker, Spijkenisse
'Ik denk dat veel bestuurders niet gedogen, maar geen zicht hebben op de zaken. Ze weten niet alles van wat de personen onder hen doen. Terwijl ze wel daarvoor verantwoordelijk zijn. De macht van ambtenaren is te groot. Ze informeren vaak niet juist volgens mij. Voor begane fouten hoeven zij niet op te stappen. Ambtenaren hebben dan ook veel meer invloed, zij verstrekken de vergunningen en zitten er nog als de wethouders weg zijn. Ik denk dat vaak gedoogbeleid door ambtenaren wordt gevoerd die met de dagelijkse praktijk te maken hebben. Dat vertellen zij dan weer niet aan burgemeester en wethouders, waardoor die het niet aan de burger kunnen vertellen.'

Geert Janssen (23)
Historicus, Amsterdam
'Ik denk dat we er vanaf moeten om altijd ergens de schuld te willen leggen. De overheid is niet overal voor verantwoordelijk en is dus ook niet altijd schuldig. Als je over straat loopt en je wordt aangereden, is dat toch ook niet de schuld van de gemeente? Een individuele burger is daarvoor verantwoordelijk. Dat heeft niets met gedogen te maken. Naar mijn mening moeten mensen wat vaker de hand in eigen boezem steken wanneer het mis gaat.' ◆

Jonge Democraten:

'Investeer in politiek, niet in de volgelopen polder'

De Jonge Democraten zijn de laatste tijd regelmatig in het nieuws. Jasper Hörmann is tweedejaars politicologiestudent in Nijmegen, 19 jaar en de nieuwe voorzitter van de Jonge Democraten. De redactie vroeg hem wat er is gebeurd na het vorige voorjaarscongres waarin zij zich duidelijk tegen het gedogen keerden. Wat hebben zij er zelf tegen gedaan en waar gaat het heen?

door Mariëtte van Soesbergen

In het midden zitten

Hörmann neemt geen blad voor de mond: 'Het is een schizofrene situatie, hier in Nederland: we maken regels om die vervolgens weer overboord te gooien. Iedere belangrijke ontwikkeling wordt gevolgd door het eindeloos respecteren van ieders belangen. We moeten het eindeloos gepolder aanpakken. Milieugroeperingen worden nu gesponsord met 15 miljoen per jaar door de overheid en zijn in velerlei inspraakorganen vertegenwoordigd. Daarmee werkt de politiek zelf mee aan het uit handen geven van haar besluitvormingsbevoegdheden. Dat dergelijke niet-politieke groepen, zoals de ANWB en milieugroepen, zoveel macht hebben komt doordat de politiek dat mogelijk maakt. Bij gecompliceerde beslissingen gaan politici in het midden zitten, terwijl ze gekozen worden om keuzes te maken.'

Schuldig bevonden

Daarom pleit Hörmann voor daadkrachtige beleidsmakers: 'We zijn in een situatie beland waarin de voorzitter van de Stichting Natuur en Milieu wordt aangekeken alsof hij de premier zelf is. Er worden compromissen gesloten en men kiest te vaak voor de weg van de minste weerstand. Het moet zo zijn dat als ik jou mijn stem geef om een probleem op te lossen, dat ik uiteindelijk kan kiezen voor een andere partij als jouw verkiezingsbelofte niet wordt gerealiseerd. Ik vind het niet raar dat weer minder mensen bij een volgende verkiezing gaan stemmen. Gedogen in plaats van besluiten te nemen, is funest voor de interesse in de politiek.'

JD-voorzitter Jasper Hörmann: 'Gedogen in plaats van besluiten te nemen, is funest voor de interesse in de politiek.'

Zwaard van Damocles

Jasper Hörmann is voor radicalisering van de democratie. 'Ik zeg direct waar ik voor sta. Ik zou er niet tegen kunnen om voortdurend te schipperen tussen belangenverenigingen, en om dingen vooruit te schuiven naar een volgende kabinetsperiode. De Jonge Democraten willen ervoor zorgen dat er steeds een zwaard van Damocles hangt boven iedere politicus. Het is misschien flauw om te zeggen, maar de rampen in Volendam en Enschede maken duidelijk dat een systeem met een gekozen burgemeester zou kunnen werken. Pas dan is er sprake van directe verantwoordelijkheid. De burgemeester is er voor orde en veiligheid. Als er zaken misgaan, kan niet langer met het vingertje gewezen worden naar allerlei bestuurslagen maar naar een duidelijke verantwoordelijke instantie.'

JD wil duidelijke keuzes afdwingen

Keuzes afdwingen

Inmiddels gaan er stemmen op dat er een "culturele revolutie" moet komen om dit soort problematiek aan te pakken. Hörmann: 'Belachelijk. Die kun je niet in regels vatten en dus kun je ook niet duidelijk oordelen wanneer er fouten worden gemaakt. Ik ben niet voor meer regels, maar voor duidelijke regels. Regels die je kunt uitleggen aan mensen. Ambigue regelgeving heeft als logisch gevolg dat iemand kiest voor wat hem het beste past. Regels moeten duidelijk, onomstreden en makkelijk te volgen zijn. De Jonge Democraten willen duidelijke keuzes afdwingen. Op het komende congres zullen we daarom met moties komen die daarop zijn gericht. We hebben niet stilgezeten. We hebben gereageerd op de onderwijsplannen van minister Adelmund om maatschappijleer af te schaffen met een duidelijk "nee". We gingen de straat op in Groningen om het referendum te promoten. Op een actieve

Lees verder op pagina 11

D66 en de "verantwoordelijke samenleving":

'Mensen willen best verantwoordelijk zijn'

D66 streeft naar een mondiger en een betrokken burger en maakt zich sterk voor een vrije keuze in werk, leven en zorg. Zelf kiezen en verantwoordelijkheid nemen, vormen de sleutel tot het D66-gedachtegoed. Deze uitgangspunten komen in allerlei vormen terug in de dagelijkse praktijk, binnen de Tweede-Kamerfractie en bij hen die het aankomende verkiezingsprogramma aan het voorbereiden zijn. Een verkenning van een kernwaarde: individuele verantwoordelijkheid.

door Margreet Veen, fractiemedewerker

Fiscale tegemoetkomingen

Voor Kamerlid *Francine Giskes* komt individuele verantwoordelijkheid op vele manieren terug binnen haar portefeuille verkeer en vervoer, en die van financiën. Zo heeft ze in de inkomstenbelasting de zgn. 'combinatiekorting' weten in te voeren, waardoor ouders zélf kunnen bepalen hoe ze de zorg voor hun kinderen vormgeven. Verder heeft ze een fiscale tegemoetkoming geregeld voor iedere werkende met jonge kinderen (dus individueel) in de kosten van de combinatie van arbeid en zorg.

Ook op het terrein van verkeer en vervoer zijn tal van voorbeelden te noemen; om mensen bewuster met hun auto om te laten gaan, heeft Giskes twee voorstellen geaccepteerd gekregen om de mogelijkheden voor het individueel gebruiken van één auto door meer mensen te verbeteren: een fiscaal gunstige behandeling van deze zgn. deelauto's en een subsidie voor de kosten van parkeerplaatsen voor die auto's.

Meer zeggenschap in het onderwijs

Binnen onderwijs, het beleidsterrein van *Ursie Lambrechts*, zijn tal van voorbeelden op te noemen waar de individuele verantwoordelijkheid in terug komt. Zo pleitte zij recentelijk voor een vrije schoolkeuze voor ouders. Veel langer wijst zij al op het belang van voldoende bekostiging van scholen (zodat directie en team de ruimte krijgen om op hun wijze kwaliteit te bieden), openhouden van verschillende mogelijkheden voor doorstroming, en op verbeteren van medezeggenschap. Zeggenschap geven is verantwoordelijkheid geven. In het algemeen is het zo dat wie verantwoordelijkheid krijgt, die ook wel neemt, aldus Lambrechts: 'Onze eerste inzet op dit moment is erop gericht om al diegenen die een direct belang hebben bij goed onderwijs, zoals ouders, studenten en leraren, daar meer zeggenschap over te geven.'

Rokersdiscussie

In de gezondheidszorg is de discussie over de eigen verantwoordelijkheid voor de gezondheid erg actueel. Denk aan het al dan niet vergoeden van cholesterolverlagers bij rokers. 'Deze discussie moet breder worden getrokken', aldus *Stefanie van Vliet*. 'Er moet worden onderzocht in hoeverre het mogelijk èn wenselijk is risicofactoren die samenhangen met leefstijlen te formuleren in wet- en regelgeving.' Daarnaast pleit Van Vliet voor meer eigenkeuzemogelijkheden voor patiënten - met name via het Persoonsgebonden Budget - zodat iemand zélf een instrument in handen krijgt om zijn zorg zo in te richten als hij wil. De overheid legt hier de eigen verantwoordelijkheid voor het inkopen van zorg. Ook patiëntenrechten moeten verder worden ontwikkeld, bijvoorbeeld via versterking van regionale patiënten- en cliëntenplatforms en een plaats voor patiënten in Raden van Toezicht van zorgverzekeraars.

Zelf verantwoordelijk zijn kan alleen als we zelf beslissen

Foto: Marcel Minnée

Volksgezondheid en individuele verantwoordelijkheid:
'Er is een precaire grens tussen een krachtig anti-rookbeleid [...] en ongewenste (en bovendien weinig effectieve) betutteling. Juist als D66 moeten we die grens altijd goed voor ogen houden.' *(Bert Bakker)*

Passiviteit doorbreken

Arthie Schimmel (portefeuillehouder sociale zekerheid) formuleert het kort en bondig: 'Eigen verantwoordelijkheid betekent voor mij dat je niet afhankelijk bent van uitvoeringsinstellingen, maar zelf het heft in handen houdt. Helaas zie je op het terrein van de sociale zekerheid nog erg vaak dat mensen passief allerlei beoordelingen en beslissingen ondergaan. Stel dat je ziek wordt, dan ben je afhankelijk van wat de keuringsarts of de uitvoeringsinstelling (Gak, etc.) voor je beslist. Geef mensen hun eigen verantwoordelijkheid om met behulp van budgetten hun eigen leven vorm te geven!'

Breng mensen zo snel mogelijk weer terug aan het stuur

Kamerlidmaatschap

Voor *Olga Scheltema* (woordvoerder binnenlandse zaken) staat de individuele verantwoordelijkheid voor ieder Kamerlid voorop. Het komt tot uitdrukking in de wijze waarop je in de wereld staat en waarop je je portefeuille behartigt. 'Natuurlijk wordt in de fractie zoveel mogelijk getracht tot een gemeenschappelijk D66-standpunt te komen. Dat is nodig voor een helder D66-gezicht. In uitzonderlijke gevallen kan dit standpunt zo haaks staan op waar jezelf voor staat, dat afwijkend stemmen in de rede ligt. Voor mij zou dat zeker het geval kunnen zijn bij ethische vragen of in geval van militair ingrijpen', zegt Scheltema.

Leefbaar houden

Francisca Ravestein (woordvoerder vrom) ziet de individuele verantwoordelijkheid terug in bijvoorbeeld het particulier opdrachtgeverschap in de woningbouw: mensen moeten zélf kunnen beslissen over de indeling en het uiterlijk van hun woning. In het Grotestedenbeleid komt individuele verantwoordelijkheid terug in het feit dat bewoners in de allereerste plaats zelf verantwoordelijk zijn voor het leefbaar maken en houden van hun woon- en leefomgeving. Samen met overheid en bedrijfsleven (maatschappelijk verantwoord ondernemen) geven zij vorm aan het Grotestedenbeleid. Maar ook in het integratiebeleid vindt Ravestein dat het primair de eigen individuele verantwoordelijkheid van nieuwkomers/migranten is om zorg te dragen voor hun integratie in de Nederlandse samenleving.

Programmatische lijn

Half oktober valt het concept-verkiezingsprogramma bij u in de bus. Daar wordt op dit moment hard aan gewerkt door de programmacommissie van D66 (zie Platform, blz. 17). Hierin zitten Ingrid van Engelshoven namens het Landelijk Bestuur, en Bert Bakker namens de Tweede-Kamerfractie.

Ingrid van Engelshoven ziet individuele verantwoordelijkheid als een van de kernwaarden van D66: 'D66 wil mensen zoveel mogelijk de ruimte geven eigen keuzen te maken. Voor die keuzen zijn mensen vervolgens zelf verantwoordelijk. Dat is volgens D66 de enige weg naar een verantwoordelijke samenleving. We geloven dat mensen die verantwoordelijkheid best willen dragen. Voor velen is dat echter lastig: we leven en werken in vaak grote, anonieme en bureaucratische verbanden, waar ver van ons af besluiten over ons genomen worden. Dat vervreemdt. Een van de hoofdlijnen in het komende verkiezingsprogramma is dan ook, dat we de organisatie van de samenleving op veel fronten radicaal willen vernieuwen: onze kinderen moeten straks weer naar een kleine school in de buurt kunnen waar leraren, leerlingen en ouders elkaar weer bij naam kennen; in onze buurt moeten we kunnen beslissen over die dingen die onze buurt aangaan; wie zorg nodig heeft, moet zelf kunnen meebeslissen over de manier waarop de zorg wordt georganiseerd; werknemers moeten worden vertegenwoordigd in de RvC en zo mee kunnen beslissen over de gang van zaken in hun bedrijf, etc. Zelf verantwoordelijk zijn kan alleen als we zelf kunnen beslissen.'

Bescherming van zwakkeren

Voor vice-fractievoorzitter *Bert Bakker* is individuele verantwoordelijkheid een van de belangrijkste drijfveren om politiek actief te zijn: 'Ik heb mij altijd geweldig gestoord aan overheden en politici die menen dat zij het beter weten dan gewone mensen, die menen dat de wet moet worden voorgeschreven, ook op terreinen waar die overheid niets te zoeken heeft'. Voor hem spreekt het overigens vanzelf dat de overheid gerechtigd is om actief op te treden waar het gaat om het publieke domein. Je kunt de openbare orde nu eenmaal niet in handen leggen van individuele verantwoordelijkheid. En ook de bescherming van zwakkeren is een motief om soms collectief verantwoordelijkheid te nemen. Maar ook daarin is het zaak dat het beleid erop is gericht om mensen zo gauw mogelijk weer terug aan het stuur te brengen.

De neiging tot betutteling en inmenging in privé-aangelegenheden tref je trouwens overal aan, door alle partijen heen en ook in de samenleving - denk aan de kerken die ons voorhouden dat we niet luisteren wanneer we niet langer precies doen wat zij willen. Denk ook aan de discussie over het roken. 'Er is een precaire grens tussen een krachtig anti-rookbeleid, waar ik van harte vóór ben, en ongewenste (en bovendien weinig effectieve) betutteling. Juist als D66 moeten we die grens altijd goed voor ogen houden', aldus Bakker. ◆

Vervolg van pagina 9

manier laten we steeds weer van ons en onze standpunten horen.'

Wakker kussen

Hörmann wijt het gebrek aan politiek engagement onder jongeren aan de huidige generatie politici: 'Jongeren zijn lui, dat is waar - maar ook weer niet. Ze moeten wakker gekust en enthousiast gemaakt worden voor en door de politiek. Dat dit nu niet zo het geval is, is de schuld van de politiek. Ik heb het liefst een campagne met de leus: "De politiek komt naar je toe deze zomer". Als de politiek zo stom is om jongeren niet te prikkelen, dan moeten die lui niet verbaasd staan te kijken dat er straks geen belangstellenden zijn voor de politiek en dat er over dertig jaar geen wethouders of gemeenteraadsleden meer te vinden zijn. De politiek moet investeren in jongerenprojecten als Codename Future; het Europees Jongerenparlement (EJP) en stadsdebatten voor jongeren. Ik zeg zelf wel eens dat ik het levende bewijs ben van "prikkelen": Ik vond "politiek" saai, maar werd geprikkeld door het EJP om mee te denken en te debatteren. Nu doe ik niets anders meer.

Politiek moet nu investeren in jongeren

Als de politiek zou kiezen om in zichzelf te investeren en niet in het leger aan belangengroepen, wordt ze gedwongen om zelf duidelijke keuzes te maken - en dan ben ik tevreden. We moeten echt af van het poldermodel, waarin iedereen wat mag zeggen en alles gedoogd wordt.' ◆

Schuld en boete

Rampen drukken ons op gezette tijden weer met de neus op het menselijk en maatschappelijk tekort. Zodra er iets mis gaat, zeker als er slachtoffers vallen, wordt gespeurd naar schuldigen en verantwoordelijken - ook als deze er niet zijn. De voortgaande perfectionering van de samenleving, en vooral de pretentie van toenemende beheersbaarheid, maken het steeds moeilijker om te accepteren dat er ook nog zaken zijn, waarop wij geen greep meer hebben. De onfeilbaarheid van apparaten en organisaties, ons in een permanent spervuur van goed georkestreerde reclamecampagnes voorgehouden, doet ons ingeval van het haperen en falen ervan meteen in woede ontsteken. Er was ons toch door de moderne wetenschap de onsterfelijkheid beloofd! Toeval en fatum - waar wij voor alles een verklaring, een verzachting, een verontschuldiging wensen, worden zij niet meer als oorzaken voor de ongelukken die ons overkomen geaccepteerd.
Eigen verantwoordelijkheid eerst! Wee de politicus, die dit nog voor de simpele handelingen in het dagelijks leven durft te stellen. Als wij door te hard rijden uit de bocht tegen een boom vliegen, heeft de boom uiteraard schuld. Als wij tegen alle medische adviezen in stug door blijven roken, ligt dat niet aan onszelf, maar aan de tabaksindustrie - ook al hoeft men met het doortrapte geboefte van Philip Morris en Niemeyer natuurlijk niet al te veel medelijden te hebben. Dat de sigaret van ons geen stoere cowboy, maar een sukkelende kankerlijder maakt, stond immers niet op het pakje - en dat frisse plaatje buitenop suggereerde toch het tegendeel. Schadevergoeding zal er dus zijn! In de Verenigde Staten schijnt men al, wanneer men had besloten zijn broek te strijken terwijl men deze nog aanheeft, ingeval van een brandwond de fabrikant voor de rechter te kunnen dagen indien het label niet vermeldde dat dit onraadzaam was.
De claimcultuur neemt hier absurde vormen aan. Daarbij worden veelal twee dingen verward: schuldbesef en solidariteit. Om bij het verbrande been in de broek te blijven: de schuld daarvoor ligt bij de eigenaar van het been en niet bij de fabrikant van de broek. Het gaat dan ook wat ver om de ziekenhuiskosten van het ongeluk op de laatste te verhalen. De via ons verzekeringsstelsel geregelde solidariteit daarentegen vergt, dat wij het slachtoffer van eigen dwaas handelen niet vervolgens schouderophalend met de blaren laten zitten. Ook collectieve regelingen als de WAO zijn daarop gebaseerd. Het kan ons in beginsel allemaal treffen: de een valt van de steiger, de ander van de skies. Stommiteiten begaat immers iedereen op z'n tijd wel eens, en of het dan goed afloopt, heeft men vaak niet zelf in de hand. Terecht laat de samenleving daarom de financiële gevolgen daarvan niet geheel op de ongelukkige zelf neerkomen - dat vergt de solidariteit - maar omgekeerd kan deze laatste ook niet voor het doorstane leed bij anderen om een schadevergoeding als moderne vorm van boetedoening aankloppen: van schuld is hier immers geen sprake, tenzij steigers of skies aantoonbaar ondeugdelijk waren.
Dit wezenlijke verschil wordt de laatste tijd te vaak uit het oog verloren, ook en juist waar het de overheid betreft. In hoeverre treft bij botsing met een boom ook de burgemeester blaam, omdat deze de boom op die plek heeft laten staan?
Daar komt dan nog iets extra's bij in het geval van wèl aantoonbare politieke verantwoordelijkheid: de kwestie van individu versus collectief. Enschede heeft Nederland daar weer eens op gewezen. Geen wethouder kan alles weten. Geen stadsbestuur kan zich voortdurend gemeenschappelijk met alle afzonderlijke bezigheden van zijn wethouders bemoeien, ook al houdt onze tijdrovende vergadercultuur die illusie in stand. Het idee van collegiaal bestuur beoogt de verantwoordelijkheid te delen, met als gevolg dat bij falen door velen niet alleen het opstappen van een wethouder, maar van B&W als geheel wordt verlangd. Waar bovendien officieel de raad aan het hoofd van de gemeente staat, klinken zelfs geluiden op dat ook die terug zou moeten treden.
Deze zich als een olievlek verbreidende schuldtoewijzing roept niet alleen om een versterking van het dualisme: een duidelijker scheiding tussen de controlerende en de uitvoerende macht. Binnen die uitvoerende macht zal tevens de verantwoordelijkheid niet aan een toch nooit als geheel werkbaar collectief moeten worden gedelegeerd, maar aan de individuele leden daarvan.

Thomas von der Dunk is cultuurhistoricus.

Foto: Marcel Minnée

Laurens Jan Brinkhorst en de MKZ-crisis:

Pleidooi voor hervorming van het Europese landbouwbeleid

Vier jaar na de varkenspest en middenin de voortwoekerende BSE-crisis is de Nederlandse veestapel getroffen door een uitbraak van mond- en klauwzeer. De crisis plaatste Landbouwminister *Laurens Jan Brinkhorst*, ingeklemd tussen Brussel en de Nederlandse publieke opinie, voor een "duivels dilemma".

door Mendeltje van Keulen

Vaccineren

Niet vaccineren kan leiden tot uitbreiding van de epidemie. Maar in 1991 besloot de Europese Unie, met volledige instemming van de Nederlandse boeren, tot een vaccinatieverbod. De meeste niet-getroffen Europese landen vinden vaccinatie nog steeds te duur, ineffectief en schadelijk voor de export. Een "Alleingang" van Nederland zou door Brussel en de lidstaten genadeloos worden afgestraft. Immers, het exportverbod dat zou volgen op illegaal vaccineren, zou leiden tot een enorme vleesberg, voor het consumeren waarvan de Nederlanders minstens vijf jaar nodig zouden hebben. De D66-fractie in het Europees Parlement pleitte onlangs voor het zo snel mogelijk opheffen van het vaccinatieverbod. Deze resolutie, die met een grote meerderheid door het Parlement werd aangenomen, is een steun in de rug voor Laurens Jan Brinkhorst. De minister, zelf voormalig Europarlementariër, heeft zich ontpopt tot een vaardig crisismanager, die tracht de Europese en nationale belangen in evenwicht te houden. Niettemin is hij kritisch over de grondslagen van het Europese landbouwbeleid: 'Over het geheel genomen worden er in Europa nu adequate maatregelen genomen. Maar deze crisis is het moment om de discussie te beginnen over de hervorming van de Europese landbouwpolitiek.'

Foto's: Marcel Minnée

Mond- en klauwzeerepidemie maakt pijnlijk duidelijk dat nationale belangen en het Europese belang haaks op elkaar kunnen staan.

Huidig landbouwbeleid wordt onbetaalbaar

Ook de BSE-crisis probeerde Brinkhorst aan te grijpen voor een pleidooi voor een spoedige hervorming van het Europese landbouwbeleid. Hervormingen zijn hoog nodig in het licht van overwegingen van voedselveiligheid, duurzaamheid en de mondiale handelsliberalisering in het kader van de afspraken binnen de Wereldhandelsorganisatie. Ook de uitbreiding van de Unie met de kandidaat-landen uit Midden- en Oost-Europa maakt voortzetting van het huidige beleid onbetaalbaar. Voor de EU geldt als een uitgangspunt van hervormingen dat het "eigen landbouwmodel" behouden zou moeten worden. Hierin is geen plaats voor bulkproductie en mammoetbedrijven, zoals die in de Verenigde Staten bestaan, maar wordt ruimte geschapen voor een land- en tuinbouwsector die bijdraagt aan een leefbaar platteland en een aantrekkelijk natuurlandschap.
In zijn kritische opstelling vindt Nederland over het algemeen medestanders in Duitsland, Denemarken en de Benelux-partners. Deze "noordelijke" coalitie van lidstaten heeft echter niet voldoende stemmen voor de meerderheid die benodigd is voor besluitvorming op het terrein van de landbouw. En Euro-Commissaris Fischler staat op het standpunt dat hij eerst de huidige crises wil aanpakken. Vervolgens pas staat de hervorming van het landbouwbeleid op de Europese politieke agenda.

Nationale parlementen buitenspel

Niet alleen de inhoud van het beleid is hard aan hervorming toe, ook het ondemocratische karakter van het Europese landbouwbeleid is D66 een doorn in het oog. Over de landbouwcrises wordt in Brussel vrijwel continu onderhandeld door het zogeheten Permanent Veterinair Comité. Dit is een machtig orgaan van nationale ambtenaren met veterinaire expertise. Voorstellen van de Europese Commissie kunnen ter vergadering alleen worden tegengehouden als er een meerderheid van lidstaten tegen is. Het Europees Parlement noch de nationale parlementen komen te pas aan de uiteindelijke Europese besluitvorming. Van Nederlands landbouwbeleid is in feite al sinds de jaren vijftig geen sprake meer. Het gevolg is, dat de Nederlandse kiezer noch via de Tweede Kamer, noch via Europa iets te vertellen heeft over het Europese landbouwbeleid. Brinkhorst: 'We hebben alle mogelijke landbouw- en voedselveiligheidscrises in de EU wel zo'n beetje gehad. Ik ben ervan overtuigd dat het huidige Europese landbouwbeleid nu werkelijk op de helling moet.' ◆

Terug naar regionale voedselmarkten

De recente epidemieën in de intensieve veehouderij zijn mede veroorzaakt door massaal gesleep met vee tussen de gespecialiseerde fokkerijen, mesterijen en slachterijen. Opnieuw betalen de dieren het gelag. Hun wordt op economische gronden inenting onthouden. Het niet kunnen onderscheiden van vlees van geïnfecteerde en gevaccineerde dieren zou onze export doen instorten. Neo-liberalen zullen er niet rouwig om zijn als we onze gesubsidieerde export verliezen. Ook voor de binnenlandse vraag zijn we goedkoper uit op de wereldvoedselmarkt. Zo geredeneerd heeft de Nederlandse landbouw inderdaad geen toekomst.

Misstanden in en om de veehouderij

Maar alvorens de boeren massaal ontslag aan te zeggen is het redelijker om na te gaan hoe we gezamenlijk in de crisis verzeild zijn geraakt en of er een redelijk alternatief te ontwikkelen is. Om diverse redenen is het ons sympathieker om de voedselproductie voor het eigen gebruik hier voort te zetten, maar dan tegen prijzen die voortvloeien uit Europees overeengekomen productieomstandigheden en eisen. Eisen die dan ook aan voedselimport van buiten de Europese Unie gesteld moeten worden. Daarvoor is een drastische aanpassing van de Europese landbouwpolitiek noodzakelijk. Wellicht biedt een tweesporenbeleid met een aangepaste intensieve en een biologische landbouw uitkomst.

Tot voor kort ging het iedereen om zoveel en zo goedkoop mogelijk. Door de hevige concurrentie gingen factoren als milieu, diervriendelijkheid, landschappelijk schoon, ambachtelijkheid en kringloop overboord. Consumenten, boeren, onderzoekers, politici en overheid hebben als gevangenen van een vrije markt hieraan meegewerkt. De boeren konden kiezen tussen stoppen of schaalvergroten. De consument had in wezen de meeste vrijheid. Hij is koning, maar had nooit geleerd zich koninklijk te gedragen door zich te bekommeren om de nadelige maatschappelijke gevolgen van de massaproductie. Het is ieder voor zich en de rotzooi voor ons allen. Dat heeft geresulteerd in stuitende toestanden in de veehouderij. Het natuurlijk gedrag van dieren werd niet gerespecteerd. Ook de kwaliteit van het landschap holde achteruit door een egaliserende ruilverkaveling en de bouw van goedkope agrarische hallen met massaal voeropslag onder plastic en autobanden.

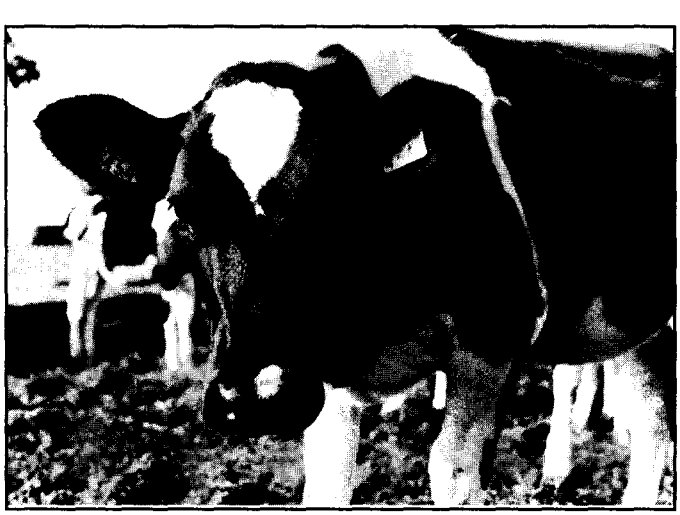

Foto: Marcel Minnée

In de huidige veehouderij wordt het natuurlijk gedrag van dieren niet gerespecteerd, volgens de auteurs.

Wereldmarkt loslaten

Een en ander demonstreert hoe hoog de prijs voor goedkoop voedsel is uitgevallen en hoe de economisering van de samenleving ook de inrichting van het landelijk gebied in zijn grip heeft.

Deze sfeer van efficiënte massaproductie heeft weinig aantrekkelijks voor de stedeling. Zo'n ontwikkeling is bij toenemende mondiale concurrentie moeilijk terug te draaien.

Bij voortgezette productie voor de wereldmarkt zullen boer en burger nog meer van elkaar vervreemden. Het is daarom zaak regionale productie en regionale consumptie weer aan elkaar te koppelen en het concept van stad en ommelanden op moderne wijze in ere te herstellen. De ommelanden moeten hoogwaardige voedingsproducten en diensten leveren voor de stedenmarkt in plaats van bulkproducten voor een moeizame wereldmarkt.

In de biologische landbouw worden een aantal belangrijke factoren als kringloop met eigen mest en voer, mechanische onkruidbestrijding en dierfamilieleven weer in het productieproces opgenomen. Maar daar zit een prijs aan die nog te weinig mensen betalen. Recentelijk komt men wel over de brug voor de eigen voedselveiligheid, maar bewust meer betalen voor milieu, landschap, onderlinge verbondenheid, natuurbeheer, verbeterde recreatie of gewoon voor scharrelplezier van familie varken, koe of kip, is nog niet gebruikelijk.

Biologische landbouw

Op zich zijn de offers voor diervriendelijke verbeteringen niet onoverkomelijk. Bij een verdubbelde vleesprijs en een gehalveerd vleesverbruik speelt de consument financieel quitte en gaat zijn gezondheid er zelfs op vooruit. Alleen als veel consumenten in een regio tegelijk de overstap naar een kleinschalige biologische landbouw maken, is een regiomarkt waar producent en consument elkaar ontmoeten levensvatbaar. Daartoe is een drastische verandering van het landelijk gebied om de steden nodig. Zoals de overheid de ruilverkaveling indertijd ten bate van een grootschalige landbouw heeft weten te realiseren, moet ze nu in het kader van ruimtelijke ordening het voortouw nemen tot een landschapsherinrichting ten bate van een kleinschalige landbouw in harmonie met natuur en recreatie. De omgeving van steden moet veel toegankelijker en aantrekkelijker gemaakt worden voor wandelende, fietsende, skatende en vooral producten en diensten kopende geëngageerde stedelingen. Een bron van veel alternatieve werkgelegenheid. Mooi maken is bovendien de beste garantie tegen oprukkende verstedelijking. Als er wat te beleven valt, is de burger best bereid z'n portemonnee voor een kwaliteitsproduct te trekken, zeker als dat bijdraagt aan zijn eigen leefomgeving.

Laat D66 in de Gelderse Vallei of Hoeksewaard een dergelijk alternatief voorstellen. ◆

Erich Helfferich en Frits van der Schans

(Een bewerking van dit artikel is eerder verschenen in NRC Handelsblad.)

Het tweede Groninger referendum

Vraagt het referendum om een nieuw type politici?

Op 21 februari vond het tweede Groninger referendum plaats. Zes jaar geleden bij het eerste referendum over het sluiten van het Noorderplantsoen wist de gemeenteraad zich door de meerderheid van de bevolking gesteund. Nu werd een ambitieus plan voor de aanpak van de nieuwe Noordzijde van de Grote Markt met kracht door de bevolking verworpen.

door Thomas van Dalen

Mooi plan

Groningen kent een correctief referendum met een hoge opkomstdrempel. Bij een referendum moet aan twee voorwaarden worden voldaan. Ten eerste moet ten minste dertig procent van kiesgerechtigden tegen het besluit stemmen. Als tweede voorwaarde geldt dat het aantal tegenstemmers groter moet zijn dan het aantal voorstemmers. Opvallend Gronings element betreft de campagne. Volgens de referendumverordening mag de gemeente als organisatie lopende de referendumprocedure geen campagne voor haar eigen plan voeren.
Inzet van het referendum was de aanpak van de verwaarloosde Noordwand en de herinrichting van de openbare ruimte daaromtrent. Dit gebied is in stedenbouwkundig opzicht een ramp. De gemeente kwam met een mooi plan voor de volledig herinrichting ervan, dat de binnenstad weer gezond zou maken.
Zelf hoefde ze een relatief lage financiële bijdrage te leveren aan het plan. Het overgrote deel van de miljoenen kwam voor rekening van de ondernemers. Niettemin concentreerde het debat zich op het ondergrondse en onzichtbare onderdeel van het plan: de parkeergarage. Het verzet groeide. Het referendum was al snel een feit.

D66 winnaar en verliezer tegelijk

De opkomstpercentages op 21 februari lieten niets te wensen over: 56,5 % van de kiezers kwam opdagen en meer dan tachtig procent sprak zich uit tegen het plan. Voor mijn fractie, die zich evenals het CDA, PvdA, VVD en GPV sterk had gemaakt voor de Nieuwe Noordzijde, vormde deze uitkomst een politieke en psychologische paradox. Als voorvechter van het referendum zagen wij onze mooie plannen door de burger doorkruist. Het Nieuwsblad van het Noorden kopte: 'D66: grote winnaar en verliezer tegelijk.'

De les

De Groningse D66-fractie heeft zich jarenlang sterk gemaakt voor de invoering en later voor het behoud van het referendum. Het succes van het referendum als instrument voor correctie van de lokale democratie is op 21 februari aangetoond. Het is om die reden dat wij niet met een enorme kater uit het debat tevoorschijn zijn gekomen. Evenwel roept dit referendum een aantal pregnante vragen op.
De belangrijkste vraag betreft de relatie tussen partij en samenleving. Als vier grote partijen volgens democratische procedures tot een standpunt komen dat bij een referendum mijlenver blijkt af te staan van de opvatting van de meerderheid van de bevolking, wat zegt dat dan over de kwaliteit van hun netwerken? Het referendum toont aan dat wij nieuwe vormen moeten vinden voor directe communicatie met de stad; de partij sec biedt geen basis meer voor het opzetten van een integrale politieke lijn. Dit geldt overigens ook voor de gemeente die ook (of juist) bij grootschalige projecten in een vroeg stadium met burgers zal moeten samenwerken.
Een tweede belangrijke vraag betreft de campagne. Alle partijen die voor het plan waren, hebben zich in de campagne redelijk stil gehouden. Bij een aantal voorstanders van het plan bestond de gedachte dat het allemaal wel zou overwaaien, zolang men zich maar niet te veel zou roeren. De tegenstanders - verenigd in het actiecomité 'Geen gat in de Grote Markt' maakten handig gebruik van deze situatie. Voortdurend was hun standpunt in de media. Veel partijen verwezen achteraf naar de referendumverordening die inzet van de gemeente uitsluit, maar ik vind dat te gemakkelijk. Zou het kunnen zijn dat het referendum vraagt om een ander type, meer activistisch ingestelde lokale politiek? ◆

Foto: Allard de Witte

Naargeestige naoorlogse bouw zal voorlopig het beeld van de Noordwand van de beroemde Grote Markt van Groningen blijven bepalen.

Thomas van Dalen is gemeenteraadslid D66 Groningen

CAMPAGNETIP

Kies voor beeldbepalende gezichten

De gouden tip komt deze keer uit Egmond, waar in 1998 een zeer succesvolle campagne werd gevoerd met behulp van prominente Egmonders. Aan het woord is Marcel Halff, D66-fractievoorzitter van de nieuwe heringedeelde gemeente Bergen.

'We lieten twaalf beeldbepalende mensen, zoals de voorzitter van de vereniging of iemand van de dorpsraad, vertellen dat ze gelet op de ervaringen uit de afgelopen raadsperiode het volste vertrouwen hadden in D66. Die uitspraken hebben we voorzien van foto's van de betrokken personen en vervolgens op een paginagrote advertentie in het plaatselijke nieuwsblad laten plaatsen.
Het effect was geweldig. In tegenstelling tot de landelijke tendens - D66 verloor dat verkiezingsjaar veel gemeenteraadzetels - gingen we zelfs van twee naar drie zetels. In Egmond waren toen vijftien zetels te verdelen. De kiezers dachten: Goh, als die dat zegt, dan zal dat wel zo zijn - en vervolgens brachten ze hun stem op ons uit. Ik ben ervan overtuigd dat het veel minder impact had gehad, als we positieve dingen over ons zelf hadden gezegd.
In het benaderen van de beeldbepalende mensen gaat veel tijd zitten. Daarmee moet je maanden van tevoren beginnen, want van de vijftien mensen die je polst, blijven er vier over. Ze zijn in eerste instantie bang dat ze zich vastleggen aan de partij, dus moet je ze duidelijk maken dat ze geen lid van D66 hoeven te worden, niet op de kieslijst komen te staan en niet als lijstduwer dienen. Ook moet je oppassen dat de mensen die meedoen niet de verwachting koesteren: ik doe wat voor jou, dus mag ik daarvoor later iets terugverwachten. Wees daarover van meet af aan duidelijk in de communicatie. Zorg dat je nooit belast wordt met een "wederdienst".
Vorig jaar zijn we tijdens de verkiezingen voor de nieuwe gemeente Bergen (een fusie van de drie Noord-Hollandse kustplaatsen Bergen, Egmond en Schoorl) weer teruggegaan naar twee zetels. We hebben achteraf geëvalueerd wat daarvan de oorzaak kan zijn. Wel hebben we intensief campagne gevoerd, onder meer met televisie- en radiospotjes, billboards en een lagerhuisdebat onder leiding van Thom de Graaf. Alleen hebben wij niet het oog op de samenvoeging meer de gezichten op de lijst moeten laten zien. Gemeenten waar een herindeling speelt, zijn niet te vergelijken met "normale" verkiezingen. De kiezers hebben houvast nodig en willen vooral weten wélke kandidaten uit hun eigen gemeente komen.
Een fusie is voor burgers al spannend genoeg. Die houvast moet je kiezers bieden. *(Dorthe van der Meij)*

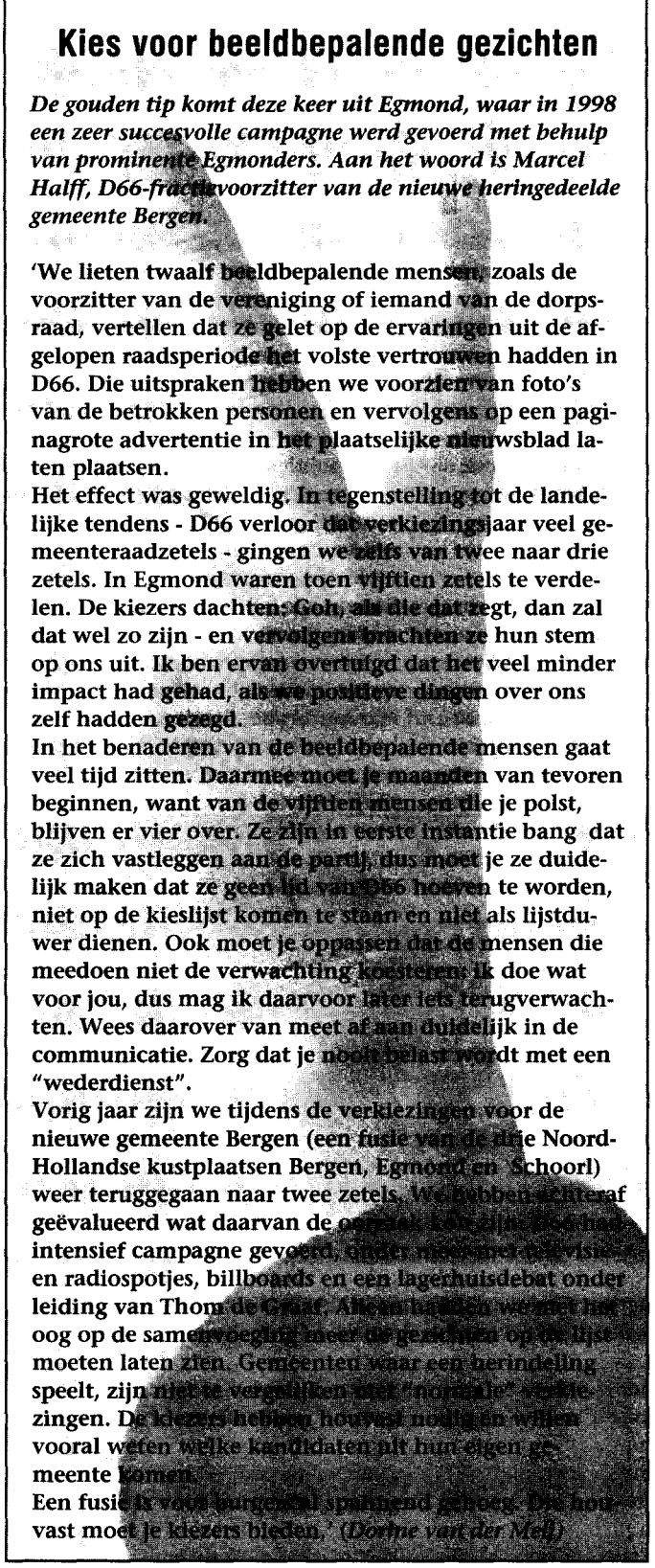

Foto: Marcel Minnée

PERSONALIA

Per 1 april is *Annelies Koningsveld-den Ouden* benoemd tot burgemeester van Bennebroek. Zij volgt daar Liesbeth Dalhuizen-Polano op.

SIGNALEMENT

Het i-woord

D66'ers houden niet van ruzie. Rustig, beschaafd en vooral heel genuanceerd wisselen ze argumenten. De redelijkheid overheerst en ik durf dan ook te wedden dat er geen enkele D66'er bij de NS werkt.
Maar er is een uitzondering. Zodra het i-woord ter sprake komt, raken sommigen totaal van slag. De gedachte dat D66 een *ideologie* heeft, lijkt voor deze D66'ers pijnlijker dan een grote verkiezingsnederlaag.

In 'Een vierde weg?' vertellen Dennis Hesseling en Herman Beun hoe en waarom Opschudding op het idee kwam D66 een naar ideologie ruikende aanduiding mee te geven. In hun essay maken ze duidelijk waarom het sociaal-liberalisme voor D66 zo voor de hand ligt. Het past bij zijn positie ten opzichte van andere Nederlandse partijen, het sluit aan bij geestverwante politieke stromingen in Europa en het sociaal-liberalisme heeft een historische en filosofische fundering die D66 op het lijf geschreven is.
Het essay van Hesseling en Beun vertelt niet hoe het komt dat alles wat riekt naar ideologie bij sommige D66'ers zo'n panische reactie teweegbrengt. Van Dale zegt dat ideologie een 'geheel van ideeën [...] met betrekking tot hun politieke strekking' is, en het is mij een raadsel wat je daar op tegen kunt hebben. Misschien hebben de verwarrende jaren zestig ervoor gezorgd dat sommigen het verschil tussen ideologie en dogma niet meer weten. Want aan zo'n 'vastomlijnd geloofsartikel dat aan geen beredenering meer is onderworpen' hebben D66'ers altijd de pest gehad.
Als kind van de jaren zeventig lijkt Thom de Graaf minder last te hebben van angst voor het I-woord. Na de coup van Opschudding, zei hij dat D66 altijd al sociaal-liberaal is geweest en in een interview met *Trouw* gaf hij aan dat 'de keuzevrijheid van burgers' het leidend ideaal is. 'Dat ideaal is ook onze drijfveer in discussies over [...] deeltijdwerk, zorgverlof, betaalbare kinderopvang en [...] euthanasie.'
Dat sluit naadloos aan bij wat Opschudding bedoelde met sociaal-liberalisme. Als Thom de Graaf op het Voorjaarscongres op 12 mei a.s. een exemplaar van 'Een vierde weg?' krijgt aangeboden, kan hij het essay over D66 overslaan. In de rest van het boek staan genoeg ideeën over de (on)mogelijkheden van sociaal-liberale politiek in de 21^{e} eeuw. Dat komt goed uit want met of zonder ideologie, voor een politieke partij is niets erger dan een grote verkiezingsnederlaag. *(Udo Kock)*

'Een vierde weg? – Links-liberalisme als traditie en oriëntatiepunt', Sven Gatz en Patrick Stouthuysen (red.), 2001, Brussel: VUB-press, 367 blz., ISBN: 90 5487 300 0.

2001: 35 jaar D66!

Al 35 jaar staat D66 midden in de samenleving. In het kader van dit jubileum wordt er gezocht naar uniek (beeld)materiaal. Het Landelijk Secretariaat zoekt voor diverse activiteiten naar foto's, film- & videomateriaal en verkiezingsposters. Heeft u unieke D66-momenten vastgelegd? Neem dan contact op met het Landelijk Secretariaat. 070 - 35 66 066 of Landelijk.Secretariaat@D66.nl.

***Attentie:* Stuurt u a.u.b. niet rechtstreeks materialen aan het secretariaat. Mocht na de inventarisatie blijken dat wij uw materiaal kunnen gebruiken, dan wordt er contact met u opgenomen.**

Afdeling Politiek en Voorlichting

Landelijke Verkiezingscommissie

Onafhankelijk en zorgvuldig

Foto: Dennis Sies

2001 is een voorverkiezingsjaar. Dat betekent dat de interne verkiezingen voor de kandidatenlijst worden gehouden, zowel voor de gemeenteraad, als voor de Tweede Kamer. De Landelijke Verkiezingscommissie (LVC) heeft daarin de verantwoordelijke taak de landelijke interne verkiezingen onafhankelijk in goede banen te leiden. Tevens geeft de LVC adviezen aan afdelingen en regio's bij hun interne verkiezingen om ervoor te zorgen dat die zo eenvoudig en zorgvuldig mogelijk verlopen. Het Huishoudelijk Reglement is daarbij de handleiding, zorgvuldigheid het uitgangspunt.
De voorbereidingen voor de Tweede-Kamerverkiezingen zijn in volle gang. De aankondiging van de openstelling van de kandidaatstelling treft u elders in deze Democraat aan. De LVC controleert bij sluiting de kandidaatstellingsformulieren, organiseert een presentatiebijeenkomst en de poststemming, en bepaalt na telling de uitslag. Bij problemen of vragen rondom de verkiezingen voor gemeenteraden is de LVC het aangewezen orgaan voor het geven van richtlijnen en advies. Voorts adviseert de LVC het Landelijk Bestuur over allerlei zaken aangaande de interne verkiezingen. Hierbij gaat het van kwesties als de invoering van een (nieuw) kiessysteem, tot wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement.
De leden van de LVC worden op het congres gekozen. Er zijn maximaal vijf leden, maar op dit moment zijn het er vier. Dit zijn Casper van Boltaringen (voorzitter), Hans Berkhout, Edo Boonstra en Rob Peet. De LVC werkt voornamelijk "achter de schermen" en is daarom een ideale commissie voor leden die vanuit die positie willen meewerken aan het goed functioneren van D66, en dan met name aan de serviceverlening aan leden. Natuurlijk kan de LVC daarbij versterking gebruiken. Dus als u mee wilt werken in de LVC of als u meer informatie over de LVC wilt hebben, neem dan contact op met Gerhard Brunsveld, secretaris, bereikbaar op het Landelijk Secretariaat (070-356 60 32) of met de voorzitter, Casper van Boltaringen (023-529.49.79). Mailen kan natuurlijk ook: LVC@D66.nl.
Wist u trouwens dat de LVC op elk congres ook een spreekuur houdt, waar u met al uw vragen terecht kunt? Kom eens langs!
(Casper van Boltaringen)

'Legalisering softdrugs'

Martijn Benjaminsen (24)
Antwerpen (België)
Marketing Analist bij
ExxonMobil (Esso) te Breda

Wat heeft je ertoe bewogen onlangs lid te worden van D66?
Na het afronden mijn studie Technische Bedrijfskunde aan de Universiteit Twente in Enschede ben ik de frequente maatschappelijke en politieke discussies met mijn studie- en huisgenoten gaan missen. Om mijn politieke activiteiten niet terug te brengen tot het enkel uitbrengen van een stem tijdens een verkiezing, ben ik lid geworden van D66. Deze politieke interesse heb ik deels van thuis mee gekregen. Mijn moeder is jaren geleden actief geweest bij de vrouwenbeweging van de PvdA, en mijn vader was destijds een iets terughoudender fan van Hans van Mierlo.

Wat trekt je aan in D66?
Vooral de sociaal-liberale opvattingen: oog voor de individuele vrijheden, naast gedegen aandacht voor het belang van onze samenleving in zijn geheel. Verder is D66 een vernieuwende partij met respect voor de meningen van de fractie- en partijleden, en wordt een goede discussie niet uit de weg gegaan.

Heb je zelf politieke ambities? En zoja, hoe verwacht je daar inhoud aan te geven?
Hoewel ik me in eerste instantie wil concentreren op mijn carrière bij mijn nieuwe werkgever, heb ik zeker politieke ambities. De komende tijd wil ik me mengen in de discussies in de verschillende webgroups, en daarnaast enkele regionale of landelijke activiteiten bijwonen. Daarna hoop ik me via een landelijke of lokale werkgroep binnen D66 bezig te gaan houden met economische, technologische, en industriële vraagstukken.

Waar zou D66 naar jouw mening meer werk van moeten maken?
1 *Leefbaarheid.* Het leefplezier in onze multi-culturele samenleving wordt continu bedreigd door o.a. criminaliteit, vergrijzing, file-problemen, en de gevaren van bijv. vuurwerkfabrieken. Ruimtelijke ordening, milieu, onderwijs, en het op peil houden van welzijn en welvaart verdienen de komende jaren veel meer aandacht.
2 *Europese hervormingen.* De Europese instituten moeten verder gedemocratiseerd en hervormd worden, het Europese Parlement dient grotere controlerende bevoegdheden te krijgen, en vele subsidies en importtarieven moeten worden verlaagd.
3 *Persoonlijke vrijheden.* Gebruik, verkoop en leverancies van softdrugs moeten volledig gelegaliseerd worden. En daarnaast moet de bescherming van privacy op het Internet en daar buiten meer aandacht krijgen.

Column

Groeten uit Amsterdam

Foto: Marcel Minnée

Alexander is slim

Daar staan ze dan, hand in hand. Een beetje nerveus, maar vastberaden: ze gaan "ja" zeggen. Nog even en Nico ter Linden zal vragen of hij het echt wil. Natuurlijk wil hij! Vandaag zet hij een reuzenstap op weg naar die top-job waar hij geknipt voor is: het koningschap.
Hij had de dag helemaal zelf georganiseerd. Zijn moeder wilde wel helpen, maar daar voelde hij niets voor. Ze had de afgelopen jaren al zoveel voor hem gedaan. Al die foute burgermeisjes bij hem wegjagen en vervolgens ook nog deze lekkere Argentijnse op de kop tikken. Nu hij ging trouwen was hij zelfstandig, en zijn trouwdag zou hij helemaal zelf regelen.
Het hoogtepunt van de dag was tot nu toe de boottocht. Zijn idee om de tocht naar de Westerkerk, waar ze nu stonden, te combineren met de jaarlijkse Gay Pride was een vondst. Máxima voelde zich prima thuis tussen al die zwaaiende piemels en het gaf haar weer een heel andere kijk op de Nederlandse samenleving. Bovendien kon hij zo wat goedmaken voor zijn broer. Die had een paar maanden geleden totaal onverwacht verklaard dat hij hetero was. De leren cowboys van Amsterdam waren behoorlijk over de zeik, maar dat had hij met deze actie mooi gladgestreken. Hij had wel degelijk politiek gevoel.
Ook de bewaking had hij zelf geregeld. Zijn schoonvader had hem vaak verteld over zogenaamde subversieve elementen. Dat klonk heel eng, en hij was vastbesloten dat ze de mooiste dag van zijn leven niet zouden verstoren. Omdat hij eigenlijk geen idee had waar zijn schoonvader het al die tijd over had, koos hij voor een praktische oplossing: iedereen met een neuspiercing of een lidmaatschapskaart van GroenLinks zou vandaag worden gearresteerd. Dat scheen met "Artikeltje 140", zoals de burgemeester het noemde, prima te kunnen.
Een paar maanden geleden had zijn lieve Máxima voor de ogen van 5 miljoen TV-kijkers nog gezegd dat hij "een beetje dom" was. Na deze vlekkeloos door hem georganiseerde dag zou ze zometeen op het bordes, zo was de afspraak, plechtig verklaren: "Alexander is slim". Ja, dat vindt hij zelf ook.
Hij werpt nog blik op zijn spiekbriefje: "Ja, dat beloof ik". Hij glundert. Nog een paar jaar, dan is hij koning.

Udo Kock

Congres 72 – 12 mei 2001 te Dordrecht

Het voorjaarscongres 2001 vindt plaats in schouwburg Kunstmin te Dordrecht. Deze uitzonderlijke locatie (goed bereikbaar via het openbaar vervoer) leent zich voor het wisselen van gedachten over D66-standpunten en het aanhalen van de onderlinge contacten. Namens het Landelijk Bestuur wordt u van harte uitgenodigd om aanwezig te zijn op deze dag en uw bijdrage te leveren aan de daar te voeren discussies. De agenda (en aanverwante documenten) voor dit congres kunt u vinden op de website van de partij.
Aan de agenda is toegevoegd onder partij-aangelegenheden in het 2e blok het onderwerp *Kiessysteem*, ter uitvoering van motie 69.0055. De voorstellen (met het advies deze niet aan te nemen) staan op de website.
U kunt nog *actuele* politieke moties indienen tot uiterlijk 10 mei 2001 om 10.00 uur 's ochtends.

Voordracht Stemadviescommissie Tweede-Kamerverkiezingen 2002

Voorgedragen worden door het Landelijk Bestuur, conform Huishoudelijk Reglement, art. 8. vierde lid, de volgende personen, voor verkiezing door congres 72, met als taak advisering aangaande samenstelling overige kandidaten kandidatenlijst TK 2002.

voorzitter	
Hans Wijers	voormalig D66-minister van Economische Zaken, thans senior vice-president van The Boston Consulting Group B.V
leden	
Albertine van Vliet-Kuiper	D66-burgemeester Amersfoort
Jasper Hörmann	Voorzitter Jonge Democraten, student
Harry Vissers	Voorzitter St. Opleidingscentrum D66, directeur externe betrekkingen en public affairs Randstad Nederland
Monique Schoonen	Fractievoorzitter D66 Vlissingen, chef kabinet CdK Zeeland
Arie Verberk	Voorzitter afdeling Papendrecht, fin. directeur Martinair Holland
Vincent Icke	Hoogleraar astronomie Universiteit van Leiden

Tweede-Kamerverkiezingen, opening kandidaatstelling per 26 juni 2001

Mededeling van de Landelijke Verkiezingscommssie:

Opening kandidaatstelling interne verkiezing voor de lijst voor de Tweede-Kamerverkiezing

Op woensdag 15 mei 2002 worden de Tweede-Kamerverkiezingen gehouden. Congres 71 heeft met betrekking tot de interne kandidaatstellingsprocedure een tijdpad en profielen vastgesteld.
De interne kandidaatstellingsprocedure opent vanaf *woensdag 27 juni 2001*.
Om zich te kunnen kandideren, dient men een half jaar voor sluitingsdatum lid te zijn van D66 en aan zijn contributieverplichtingen te hebben voldaan.
Om zich te kunnen kandideren voor de verkiezing van de lijsttrekker dient men derhalve voor 21 maart 2001 lid geworden te zijn van D66. Voor de overige plaatsen op de lijst dient een kandidaat lid geworden te zijn voor 23 mei 2001.
De kandidaatstelling voor lijsttrekker sluit op vrijdag 21 september 2001, 12.00 uur a.s. De lijsttrekker wordt gekozen op congres 73 op 17 november a.s.
De kandidaatstelling voor de overige plaatsen op de lijst sluit op vrijdag 23 november 2001, 12.00 uur. Voor vaststelling van de lijst wordt een poststemming gehouden, welke opent op 16 januari 2002 en sluit op vrijdag 1 februari 2002, 12.00 uur.
Het volledige tijdpad, het instellingsbesluit van de stemadviescommissie, alsmede de profielen zijn te vinden op de website: www.D66.nl of opvraagbaar bij het Landelijk Secretariaat, postbus 660, 2501 CR Den Haag, tel: 070-35 66 066 en fax: 070 – 36 41 917.
E-mail: landelijk.secretariaat@D66.nl.

Partijagenda

10 mei	sluiting indiening APM's, 10.00 uur
12 mei	Voorjaarscongres in Schouwburg Kunstmin in Dordrecht (zie aankondiging blz. 4 en Congresinformatie links)
19 mei	Dit is D66! Utrecht (OC) - Basiscursus gemeentefinanciën. Utrecht (OC)
26 mei	Debatteren kun je leren! Utrecht (OC)
9 en 16 jun	D66 en de praktijk van de gemeenteraad. Tweedaagse cursus OC. Utrecht, La Vie. 10.15 – 16.00 uur.
16 jun	Wat een spreker is die ...! Amsterdam (OC)
23 jun	Debatteren kun je leren! Amsterdam (OC)
27 jun	Opening interne kandidaatstellingsprocedure (zie mededeling LVC links)
30 jun	Dit is D66! Amsterdam (OC)
6 jul	Begin zomerreces Tweede Kamer
1 aug	Sluiting Democraat nr. 3
3 sept	Einde zomerreces Tweede Kamer
5 sept	Democraat nr. 3 verschijnt
8 sept	Wat een spreker is die ...! Den Haag (OC)
8 en 15 sept	D66 en de praktijk van de gemeenteraad. Tweedaagse cursus OC. Apeldoorn
22 en 29 sept	D66 en de praktijk van de gemeenteraad. Tweedaagse cursus OC. Den Bosch
22 sept	Debatteren kun je leren! Den Haag (OC)
29 sept	Conferentie: Duaal in de raad (OC). Utrecht, La Vie. 13.30 – 16.30 uur
13 okt	OC-Symposium: Campagnevoeren – Perspectiefdag 2. Amersfoort, De Eenhoorn. 13.00 – 17.00 uur.

OC = Opleidingscentrum D66
(tel.: 070 - 356 60 66, e-mail: opleidingscentrum@d66.nl)

OPLEIDINGSCENTRUM

Begin tijdig met de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen! Ter voorbereiding biedt het Opleidingscentrum u de volgende activiteiten.

D66 en de praktijk van de gemeenteraad
zaterdag 9 en 16 juni, in La Vie te Utrecht, vanaf ca. 10.15 uur – 16.00 uur. Bijdrage: ƒ 60,00
Doel van deze cursus is om kandidaten direct na hun benoeming in staat te stellen een belangrijke bijdrage te leveren aan de besluitvorming in de gemeenteraad. Deze *tweedaagse* cursus biedt een uitstekende voorbereiding op een toekomstig raadslidmaatschap. In een aantal plenaire sessies, maar ook via rollenspelen wordt zowel belangrijke informatie gegeven als gewerkt aan de ontwikkeling van uw politieke vaardigheden. Enkele onderwerpen: Hoe functioneren nu de gemeenteraad en raadscommissies? Hoe verloopt de gang van zaken in een gemeentehuis? Wat zijn de aankomende veranderingen betreffende de positie van het raadslid, n.a.v. conclusies uit het rapport van de commissie-Elzinga? Twee ervaren D66'ers: burgemeester Frank Dales uit Breukelen en wethouder Bert Kamminga uit IJsselstein begeleiden de cursus. Ter voorbereiding ontvangt u de publicatie *Duaal in de raad; D66 en de praktijk van de gemeenteraad.* Tevens in Apeldoorn op 08-09 en 15-09, Den Bosch 22-09 en 29-09, Groningen 06-10 en 13-10, Rotterdam 20-10 en 27-10, Zaandam 03-11 en 10-11, Zwolle 24-11 en 01-12

Foto: Dennis Sies

Conferentie: Duaal in de raad
zaterdagmiddag 29 september, vergadercentrum La Vie Utrecht, van 13.30 u. – 16.30 u. Eigen bijdrage: ƒ 20,00 (incl. koffie en thee)
Het Opleidingscentrum heeft inmiddels de nieuwe publicatie *Duaal in de raad* op de planken liggen. Hierin staan ten behoeve van (aanstaande) raadsleden o.a. de uitkomsten van de commissie-Elzinga en de wijzigingen die in de gemeentewet worden verwerkt. De rol van het raadslid zal na de volgende verkiezingen ingrijpend veranderen. Zo zijn wethouders straks geen lid meer van de raad, krijgen raadsleden recht op ambtelijke bijstand en het onderzoeksrecht, worden voor alle gemeenten rekenkamers ingevoerd, wordt de positie van de burgemeester versterkt, etcetera. Een goede aanleiding om hierover een speciale conferentie te organiseren, waaraan o.a. medewerking verleend zal worden door Maarten Schurink, lid Stimulans 2000 en als BZK-ambtenaar verbonden aan de commissie-Elzinga. Verder wordt medewerking verleend door Peter v.d. Berghe, voormalig gemeentesecretaris van Reusel - de Mierden.

Symposium: Campagne voeren - perspectiefdag 2
zaterdag 13 oktober 2001 in De Eenhoorn te Amersfoort, 13.00 uur tot ca. 17.00 uur. Eigen bijdrage: ƒ 20.00 (incl. koffie en thee)
Een speciale dag voor alle lokale en regionale campagnecoördinatoren, ondersteund door het Landelijk campagneteam. Met diverse nuttige workshops, plenaire sessies die ingaan op vragen als: hoe voeren we effectief campagne? Wat zijn de thema's? Hoe geven we de campagne vorm, en hoe gaan we om met pers en media? M.m.v. Tweede-Kamerleden, bewindslieden, leden van het Landelijk Bestuur, de landelijke campagnecoördinator en leden van het landelijk campagneteam. Meld u nu reeds aan!

TRAININGEN EN CURSUSSEN

(Zie voor een uitgebreid overzicht: www.d66.nl)

Wat een spreker is die .....!
Hoe houd ik een goede speech of presentatie?
Met veel praktijkoefeningen en handige tips. 16-06 Amsterdam. Ook te volgen op: 08-09 Den Haag en 03-11 Utrecht. Bijdrage: *f* 75,00.

Debatteren kun je leren
Met veel tips en foefjes om verbaal goed uit de verf te kunnen komen. 26-05-2001 Utrecht, 23-06 Amsterdam, 22-09 Den Haag, 17-11 Utrecht. Bijdrage:*f* 75,00
Als u kiest voor een combinatietraining speechen en debatteren betaalt u slechts f 125,00!

Dit is D66!
Een kennismakingsdag met D66
19-05 te Utrecht (met Tweede-Kamerlid Ursie Lambrechts en Leo Pinxten, directeur Opleidingscentrum D66). Ook op 30-06 Amsterdam (met o.a. D66-Statenlid Utrecht Ninke van Keulen en 08-12 Utrecht. Bijdrage: *f* 25,00

De begrotingsbehandeling komt eraan
Basiscursus gemeentefinanciën
zaterdag 19 mei te Utrecht. Bijdrage: *f* 60,00
Hoe pak je gemeentelijke financiële stukken het beste aan? Met welke financiële documenten krijg je in de loop van het jaar eigenlijk te maken en wat kún je ermee? De cursus vormt een prima voorbereiding op een aanstaand raadslidmaatschap.

Op maat of in de regio
Heeft uw afdeling behoefte aan een bepaalde training binnen uw afdeling? Laat het ons dan weten. Of het nu gaat om politieke vaardigheden als 'Speech en presentatie, Leren debatteren', Omgaan met de media, of een inleiding over 'Gemeenteraadswerk', wij gaan voor u aan de slag.

BROCHURES

VERSCHIJNT BINNENKORT

Werkwijzer lokaal verkiezingsprogramma,
f 15,00
Een handig samengaan van twee delen, waarin o.a. wordt beschreven hoe een programmacommissie, de ledenvergadering, de voorzitter en de fractie te werk gaan bij het samenstellen van een lokaal verkiezingsprogramma. Er is aandacht voor de layout, het taalgebruik, de vormgeving en er staan ideeën en suggesties in voor onderwerpen die in ieder lokaal verkiezingsprogramma van D66 aan de orde zouden moeten komen.
U kunt deze uitgave nu al bestellen!

Duaal in de raad: D66 en de praktijk van de gemeenteraad f 17,50
Een actuele en belangrijke uitgave, met speciale aandacht voor de resultaten van de commissie-Elzinga op het gebied van dualisering. Wat zijn de concrete gevolgen daarvan voor de gemeenten? Welke aanpassingen komen er in de aanwijzing van burgemeesters en wethouders? Welke overige voorstellen vormen een definitieve breuk met het verleden? Bevat o.a. bijlagen over de financiële positie van raadsleden in 2001 en diverse nuttige adressen en websites.

Handboek politieke communicatie en publiciteit, f 15,- o.a. omgaan met pers en internetsite en aandacht voor de werving van leden en het effectief campagne voeren.
Vaardigheden voor het politieke vak *f 10,-*
Wat zijn de belangrijkste vaardigheden voor het politieke vlak?
Gemeente en financiën *f 10,-*
Maak kennis met D66 *f 5,-*
Leidraad voor de afdeling *f 15,-*
(De prijzen van de brochures zijn *exclusief* porto)

Informatie en aanmelding
Raadpleeg voor een uitgebreidere omschrijving van de trainingen en de brochures de D66-website, vraag de jaarfolder aan van het Opleidingscentrum of neem contact met ons op: Tel: 070 – 356 60 66, b.g.g. 356 60 46, 356 60 43, of 356 60 51, e-mail: opleidingscentrum@d66.nl. Internet: www/d66.nl/opleidingscentrum/ of per post: Opleidingscentrum D66, Postbus 660, 2501 CR DEN HAAG

Foto: Marcel Minnée

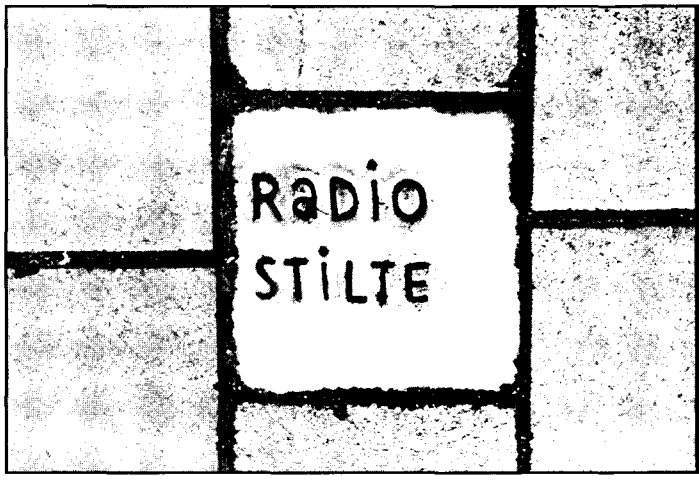

Dit is de laatste Democraat in deze welbekende jas. Na de zomer presenteren we u een nieuwe Democraat. Hoe zijn jas eruit zal zien? Wij werken er hard aan. De nieuwe Democraat valt 5 september bij u op de mat (kopijsluiting 1 augustus).
De redactie

BEREIKBAARHEID LANDELIJK BESTUUR

Alle post voor het Landelijk Bestuur dient te worden gericht aan een van de volgende adressen: post: Landelijk Bestuur D66 p/a Landelijk Secretariaat D66, Postbus 660, 2501 CR Den Haag, fax : 070 - 364 19 17.

E-mail: landelijk.bestuur@d66.nl
Wij wijzen u erop dat post gericht aan andere adressen niet centraal wordt geregistreerd en gearchiveerd.

Voor wie daarnaast een individueel lid van het Landelijk Bestuur persoonlijk wil benaderen, volgen hieronder de gegevens. Alle nummers en e-mail-adressen zijn privé en alleen voor intern gebruik binnen D66.

voorzitter:	Gerard Schouw	tel. 078-614 8509	g.schouw@d66.nl
vice-voorzitter politiek	Ingrid van Engelshoven	tel. 020–675 4015	I.v.engelshoven@d66.nl
vice-voorzitter organisatie	Steven Pieters	tel. 033-462 4957	s.pieters@d66.nl
1e penningmeester	Frans van Drimmelen	tel. 071 – 331 0108	f.v.Drimmelen@d66.nl
secretaris politiek	Inge Kauer	tel. 020 – 420 8035	i.Kauer@d66.nl
secretaris org. projecten	*vacature*		
secretaris buitenland	Wilfried Derksen	tel. via Land.Secr.	w.derksen@d66.nl
2e penningmeester	Suzanne van Melis	tel. 070-402 0201	s.v.melis@d66.nl
secretaris communicatie	Mario Fruianu	tel. 070-365 4948	m.fruianu@d66.nl
bestuurslid a.i. Opleidingen, personeel en organisatie	Harry Vissers	tel. 071 – 517 1191	h.vissers@d66.nl

democraat

DOCUMENTATIECENTRUM POLITIEK

JAARGANG 34
NUMMER 3
SEPTEMBER 2001

D66 democraten

UITGAVE VAN
POLITIEKE PARTIJ
DEMOCRATEN 66

Eerst leren, dan werken, dan rusten?

Bepaal je eigen levensloop

Thom de Graaf:

Vrijheid betekent ook altijd verantwoordelijkheid

3

Lousewies van der Laan:

Europa moet beter samenwerken met Amerika

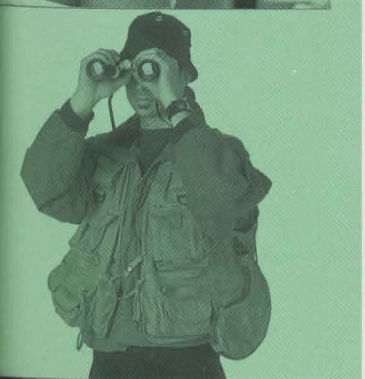

Nieuwe rubriek:

Op jacht naar de kiezer

Nieuwe mogelijkheden, nieuwe keuzes

Weemoedig heb ik deze zomer afscheid genomen van de Italiaanse lire en de Franse franc. Het had toch wel wat: al die verschillende briefjes en muntjes door elkaar in mijn portemonnee. En dan het eeuwige gehannes met omrekenen van valuta. Bij thuiskomst heb ik me gerealiseerd dat het bakje met Oostenrijkse, Griekse en Italiaanse muntjes, dat ik bij het pakken van mijn koffer systematisch vergeet, niet meer voller zal worden.

Inmiddels heb ik de vakantiefoto's op de "nog in te plakken" stapel gelegd. Hiermee verdwijnen de laatste tastbare herinneringen aan de sprookjesachtige vergezichten over de glooiende Toscaanse heuvels in een diepe lade van mijn geheugen. De dagen worden weer beheerst door politiek en alle rituelen die daarbij horen: miljoenennota, Prinsjesdag, algemene politieke beschouwingen.

Ook het parlementaire jaar wordt er één van afscheid nemen. Afscheid van Paars II. Afscheid van de huidige fractie. Afscheid van de gulden. Maar tegelijk wordt het een jaar van vooruitgang. Nieuwe mogelijkheden, nieuwe keuzes. En vooral ook een jaar voor nieuwe leden en nieuwe kiezers. Ik ben ervan overtuigd dat dit laatste ons gaat lukken. Want wat is er mooier dan naar de kiezer te gaan met de boodschap dat wij onze beloften hebben waargemaakt? Maar campagnevoeren gaat niet vanzelf. Cruciaal zijn alle leden die het mogelijk maken dat we de boodschap kúnnen overbrengen. Leden die erin geloven dat de moeizame weg van de verandering zo ontzettend veel waard is.

Wij gaan nu voor het eerst aan de slag met een begroting in euro's. Het is even wennen. Grote veranderingen voer je nu eenmaal niet zonder slag of stoot door. Maar aan het einde van de tunnel is er licht. Volgend jaar, na de formatie, zit ik misschien nog even op een Frans terras. En dan zal het me niet meer overkomen dat de chagrijnige Franse ober me na een verkeerd berekende tip stralend toelacht.

Gehoord over het burgemeester-referendum...

Op 10 juli stemde de Eerste Kamer in met het burgemeestersreferendum, waardoor Nederlanders voor het eerst invloed krijgen op wie de nieuwe burgemeester wordt. Enkele reacties op deze eerste stap op weg naar de gekozen burgemeester:

CDA-senator en oud-burgemeester J. Pastoor stemde tegen: "Je moet toch in het openbaar de zeepkist op. Jezelf tentoonstellen en presenteren. Met het risico van een afgang. Niet iedereen heeft daar zin in, ik zeker niet"

D66-leider Thom de Graaf: "Een groot deel van de bevolking wil meer directe democratie, maar stuit op de politiek die zelf de macht in handen wil houden. We zijn er uiteindelijk toch in geslaagd een bres te slaan in de muur van dat verzet, van het politieke regentendom"

Foto: Marcel Minnée *De burgermeester op campagne, het zal even wennen worden*

VVD-senator Korthals-Altes: "Moet de Ministerraad zomaar meneer Westbroek benoemen als de bevolking hem kiest?"

PvdA'er Ed van Thijn, voormalig burgemeester van Amsterdam: "Dit is op het oog een klein stapje, maar de gevolgen zijn ingrijpend. De huidige burgemeesters maken zich breed, maar in feite hebben zij niet veel te vertellen. De nieuwe types zullen dat niet accepteren. (...) Er komen minder grijze muizen met een ambtsketting."

Oud VVD-leider Ed Nijpels: "De VVD is staatsrechterlijk lui. De afgelopen jaren hebben de liberalen systematisch nee gezegd tegen elke hervorming. Wie zegt dat de benoemde burgemeester een liberaal principe is? Wij beroepen ons altijd op Thorbecke, maar ik weet zeker dat hij radicaal zou hebben ingegrepen. Sterker nog, ik vrees dat wij zijn erfenis aan het verwaarlozen zijn."

(AA, Bronnen: Rotterdams Dagblad, Volkskrant, Elsevier)

IN DEZE DEMOCRAAT...

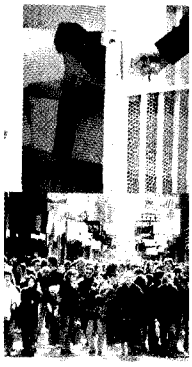

4 Opinie: Wie de rechtstaat wil beschermen, moet criminaliteit effectief aanpakken. Van borreltafelbeleid wordt de straat niet veiliger.

7 Volgens Thom de Graaf gaat het bij D66 al 35 jaar om zelf kiezen: "We hebben een ongelofelijk archaïsch systeem"

9 Volgens staatssecretaris Vliegenthart zijn het (oud-)politici en consultants die het beste kunnen nadenken over jeugdbeleid. Volgens D66-kamerlid Stefanie van Vliet kunnen jongeren dat zelf veel beter.

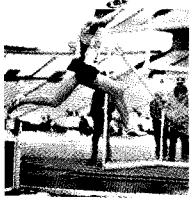

11 Interview: Louise Groenman wil dat wet- en regelgeving grondig op de schop gaan, zodat mensen hun eigen levensloop kunnen kiezen: "Het moet mogelijk zijn om het anders te doen".

Verder:

5 Email uit Amerika
6 Ledenbarometer – Geen centraal examen meer?
8 Democraten in Den Haag
10 Democraten in Europa
12 De kleine p... – Leefbaar Neptunus?
13 Democraten in het land – Van snelweg naar natuurgebied
14 Commentaar – De geleide interne democratie van D66
16 Van de voorzitter
18 Op jacht naar de kiezer – Boodschap en doelgroep
19 Kom in actie

Colofon

Democraat is een uitgave van politieke partij Democraten 66. Een door het Landelijk Bestuur benoemde redactieraad is verantwoordelijk voor de uitgave. Deze raad wordt gevormd door: Hans Gosman, Sjors Heerdink, Geert H. Janssen, Mendeltje van Keulen, Brendan Thesingh en Sjoerd Vellinga.

Eindredactie: Andor Admiraal (AA)
Webversie: Appi Stammeshaus
Vormgeving: Fabrique, Delft
Druk en zetwerk: Drukkerij Uleman-De Residentie, Zoetermeer
Foto's voorpagina: IMSI, Europees Parlement, Hemeras Technologies
Met dank aan: Herman Beun, Jan Brink, Thom de Graaf, Udo Kock, Peter Nieuwenhuizen, Gerard Schouw, Pam de Sôete (PdS), Gerrit Voerman
Emailadres: democraat@D66.nl

De volgende Democraat verschijnt op 19 december 2001. De kopijsluiting is op 16 november 2001.

Landelijk secretariaat D66
Postadres: Postbus 660, 2501 CR Den Haag
Bezoekadres: Noordwal 10, Den Haag
telefoon 070 - 356 60 66, fax 070 - 364 19 17
landelijk.secretariaat@D66.nl - www.D66.nl

Democraat wordt gedrukt op chloorvrij gebleekt papier en wordt verstuurd in een uit polyethyleen vervaardigde verpakking die onschadelijk is in de vuilverbranding. Deze verpakking heeft verder geen schadelijke invloed op de kwaliteit van het grondwater en is uitstekend te recyclen.

De adresdrager van deze Democraat is tevens uw D66-lidmaatschapskaart. Staat op uw lidmaatschapskaart na het woord 'act' een 1, dan betekent dit dat u aan uw contributieverplichting heeft voldaan; alleen dan heeft u stemrecht op D66-bijeenkomsten.

Dogmatische politiek staat effectieve criminaliteitsbestrijding in de weg

Straat wordt niet veiliger van borreltafelbeleid

D66'ers lijken zich soms te goed te voelen om zich met de veiligheid op straat bezig te houden. Ten onrechte, vindt *Herman Beun*. Als mensen zich onveilig voelen is dat hoe dan ook een reëel probleem. Juist een partij die de rechtsstaat hoog in het vaandel heeft staan mag niet haar ogen sluiten als het draagvlak daaronder afbrokkelt.

Als de stijgende criminaliteit op de politieke agenda wordt gezet, gebeurt dat helaas meestal door de politici die hun oplossingen ontlenen aan de borreltafel: harder straffen, meer opsporingsbevoegdheden en minder rechten voor de verdachte. Wie zich druk maakt over de bescherming van burgerrechten komt al snel in de verdediging terecht. Conservatieven kunnen immers gemakkelijk zeggen dat al dat geneuzel over de rechten van verdachten een effectievere aanpak van de criminaliteit in de weg staat.

Foto: Marcel Minnée

Meer blauw op straat betekent niet altijd meer veiligheid

Juist D66, dat de rechtstaat hoog in het vaandel draagt, zou zich actief in dit debat moeten bewegen. De rechtstaat betekent immers niet alleen dat mensen zich beschermd weten tegen de staat, maar óók dat de staat haar geweldsmonopoly gebruikt om de veiligheid van mensen ten opzichte van elkaar te waarborgen. Als de overheid daarin faalt, bijvoorbeeld wanneer mensen niet meer durven reizen met de trein die op hun traject wordt geterroriseerd door vandalen, dan is ook dat een aantasting van de rechtstaat.

Het verondersteld conflict tussen veiligheid op straat en bescherming van burgerrechten bestaat meestal niet. Veel maatregelen waarmee de persoonlijke vrijheid wordt aangetast brengen de criminaliteit nauwelijks omlaag, maar zijn slechts bedoeld om de indruk te wekken van een krachtige aanpak. Zo heeft het sluiten van grote aantallen coffeeshops onder Paars II ervoor gezorgd dat er weer cannabis op straat verkocht wordt. Het met veel tamtam "schoonvegen" van binnensteden komt neer op het verdunnen, niet het oplossen van het probleem - een principe dat in het milieubeleid al lang verlaten is.

Autoritair optreden en nieuwe verboden zijn de simpelste manieren om het publiek de indruk te geven dat problemen worden aangepakt. Verantwoording over het resultaat is niet nodig: neemt de overlast niet af, dan was de aanpak gewoon nog niet streng genoeg. In die sfeer kon het bewust oppakken van een onschuldige asielzoeker in de zaak Vaatstra door CDA-woordvoerder Van de Camp worden afgedaan met de opmerking dat we toch vooral moesten kijken naar al die zaken die wél goed worden opgelost. Dat zo'n opstelling een echte oplossing niet dichterbij brengt lijkt mij evident.

Een sociaal-liberale aanpak om de veiligheid te vergroten zou gericht moeten zijn op resultaat en niet op de onderbuik. Sommige bevoegdheden van de politie, zoals de recent ingevoerde mogelijkheid tot "preventief fouilleren", zijn nauwelijks effectief maar vormen een grote inbreuk op de burgerlijke vrijheidsrechten. Wie echter als GroenLinks elke nieuwe bevoegdheid voor de politie dogmatisch als `onacceptabel´ bestempelt, bewijst de rechtsstaat ook beslist geen dienst. Bepaalde vormen van DNA-bewijsvoering vormen bijvoorbeeld een relatief kleine inbreuk op de vrijheidsrechten maar sorteren in potentie groot effect voor de criminaliteitsbestrijding.

Het beleid zou daarom pragmatisch moeten zijn, gericht op effectiviteit. Pakkans is, zeker bij kleine criminaliteit, belangrijker dan strafmaat. Op de Belgische autosnelwegen, waar de boetes hoger zijn dan in Nederland, ligt de rijsnelheid aanzienlijk hoger doordat de kans op een boete veel lager is. Bij meer complexe problemen als de veiligheid in de binnensteden zal geïnvesteerd moeten worden in een vergaande integratie van politie en hulpverlening. Te veel lastige gevallen pendelen heen en weer tussen de politiecel en de straat omdat ze bij geen enkele hulpverlenende instantie aan de toelatingseisen voldoen. Recent onderzoek in de British Medical Journal toont aan, dat vroege investeringen in gedragsgestoorde jeugd uiteindelijk worden terugverdiend door daling van de criminaliteit. Helaas worden deze kostenposten zelden tegenover elkaar gezet: politie, justitie en hulpver-

Wie élke nieuwe bevoegdheid van de politie als 'onacceptabel' bestempelt, bewijst de rechtstaat beslist geen dienst.

Als mensen zich niet meer veilig voelen in de tram, ondermijnt dat de rechtstaat

Foto: Marcel Minnée

lening vallen onder verschillende ministeries. Het recente pleidooi van de Amsterdamse korpschef Kuipers om meer te investeren in hulpverlening verdient niet alleen navolging, maar zou moeten worden uitgebreid door politie en hulpverlening op lokaal niveau onder een gezamenlijke politieke verantwoordelijkheid te brengen.

Als er één terrein is waar de politiek nog door ideologische tegenstellingen en verouderde dogma's in de weg wordt gezeten, dan is dit het wel. Maatregelen moeten de rechtsstaat ten goede komen: waar individuele vrijheid wordt ingeperkt moet dit in sterkere mate terugkomen in de vorm van daadwerkelijk toegenomen veiligheid. Die balans, en niet de onderbuik, is het doel van veiligheidsbeleid.

Herman Beun is chemisch technoloog en bestuurslid van D66 België

De Democraat maakt ruimte voor úw mening. Wij ontvangen uw politiekinhoudelijke opinie van maximaal 600 woorden graag via democraat@D66.nl

E-mail uit Amerika

Alles weten

Amerikanen willen alles weten van hun politici: drugsverleden, seksuele escapades, zakelijke deals. Als het je 'moreel gehalte' beïnvloedt is het publiek bezit. Wanneer je de vakantie niet fietsend met je vrouw of volleyballend met je kinderen hebt doorgebracht, kun je een zware herverkiezingscampagne tegemoet zien.

Ik realiseer me nu eigenlijk pas hoe weinig we van Nederlandse politici weten. Wat hebben Jaap, Wim en de anderen deze zomer gedaan? Heeft De Hoop Scheffer van zijn rust genoten in een vouwwagen of in een Kip-caravan met voorzettent? Droeg Wim bij het zwemmen in de Amsterdamse Sloterplas zo'n fout strak zwembroekje of een te ruime boxer? Ik heb als kiezer gewoon recht op die informatie!

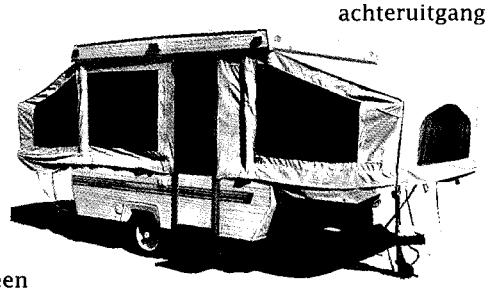

Foto: Hemeras Technologies

Amerikaanse politici geven niet alleen meer duidelijkheid over hun vakantiegenot, maar ook over waar ze voor staan. De komende weken zijn in de staat Virginia voorverkiezingen voor de Republikeinse congresnominaties. De smoelenboeken met deelnemers zijn veelzeggend. Neem Mark Cole (43), projectmanager. "Ik ben een conservatieve Republikein: tegen belastingen en voor een kleine overheid. Ik zal me tegen elke belastingverhoging verzetten. Elke belastingverhoging is een inkomensachteruitgang voor u!"

Zo'n tekst zullen we niet snel tegenkomen in het binnenkort te verwachten D66-smoelenboek. Al was het maar omdat Nederlandse politici toch wat anders met geld omgaan. Bij een overschot stelt een Amerikaans politicus doorgaans als eerste voor om het geld gewoon terug te geven aan de belastingbetaler: die kan dan letterlijk een cheque van de staat verwachten. In het hoofd van Zalm of Vermeend komt het niet eens op om de 20 miljard gulden sociale verzekeringspremies die zij teveel hebben geïnd per ommegaande retour te sturen. Voor de drieduizend gulden zij per werkende Nederlander overhouden vinden ze volgend jaar tijdens de kabinetsformatie wel weer een 'oplossing'.

Toch vertoont het Republikeinse smoelenboek één overeenkomst met dat van D66: de Republikeinse Senatoren in spé kennen een hoog ik-heb-een-eigen-adviesbureau gehalte. Gelukkig zien we ook nog een gepensioneerde kolonel (zijn vrouw Shelly steunt zijn kandidatuur) en maar weinig ambtenaren, die blijkbaar niet echt warm lopen voor de partij van George W. Nog een verschil: de kandidaten vermelden hun opleiding; informatie die ú wordt onthouden als u straks de kamerkandidaten gaat aanwijzen. Hier in Amerika weten we alles, maar dan ook echt alles van de politici. Zelfs zoiets 'irrelevant en onbenullig' als een opleiding. Die gekke Amerikanen toch!

D66'er Udo Kock woont en werkt in Washington D.C. Voor de Democraat slaat hij de politieke verwikkelingen gade in zowel het land van Bush als in het land van Beatrix.

Afschaffen Centraal Eindexamen?

Volgens D66 is het van belang dat burgers zelf kunnen kiezen en daarom moet er ook meer diversiteit mogelijk zijn tussen scholen in het voortgezet onderwijs. In navolging van een aantal jonge leraren pleiten de Jonge Democraten daarom voor het afschaffen van het Centraal Schriftelijk Eindexamen. – Door Brendan Thesingh

Jasper Hörmann (20)
Nijmegen
Voorzitter Jonge Democraten
'Scholen hebben weinig aan meer vrijheid als iedereen uiteindelijk op dezelfde wijze op exact dezelfde kennis wordt afgerekend. Er moeten flexibelere methode worden ontwikkeld om het niveau van een leerling vast te stellen. Voorwaarde is natuurlijk dat het niveau van het onderwijs gegarandeerd blijft, maar dat valt of staat niet met het centrale examen.'

August Waal (52)
Diemen
Belastinginspecteur
'Ik ben daar tegen. Ik ben een voorstander van centraal samengestelde examens. Dat is belangrijk voor de handhaving van de kwaliteit in het onderwijs. Ik vind ook dat ouders niet te veel invloed op de scholen moeten krijgen. Zoals het nu geregeld is gaat het goed. Ouders worden bijvoorbeeld betrokken bij het invullen van een nieuwe vacature. Ouderparticipatie moet echter niet centraal gesteld worden in het onderwijs, het zijn de leerkrachten die het het beste weten. Als je het onderwijssysteem wilt veranderen dan moet je dat via de politiek doen, niet via de scholen.'

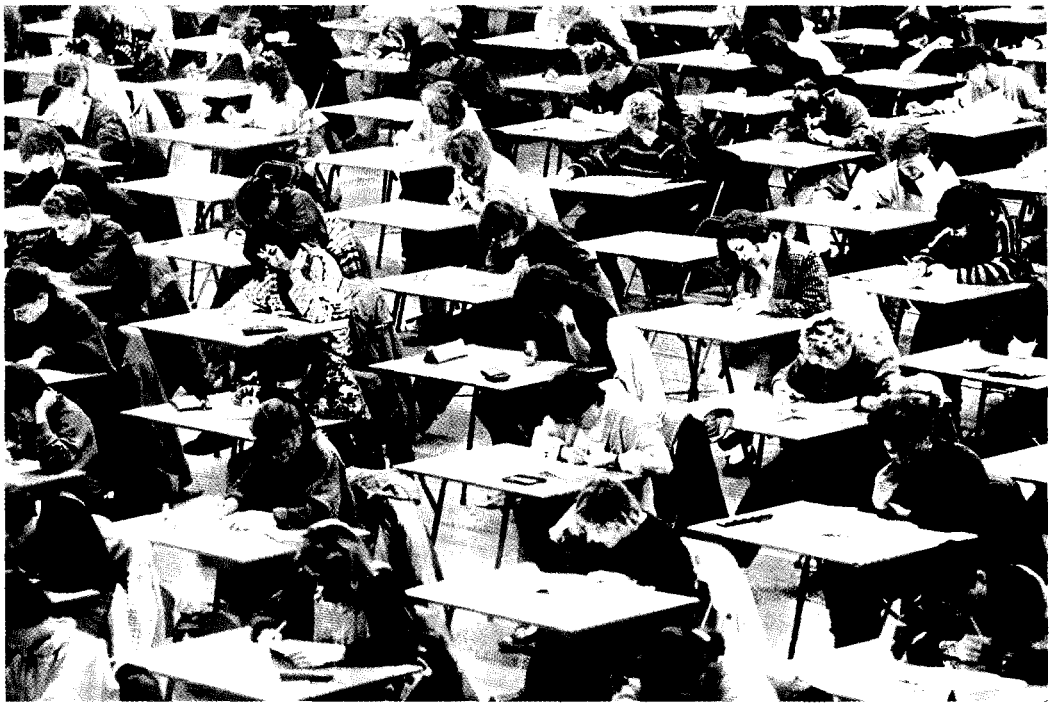
Foto: Marcel Minnée

Joost Boermans (27)
Ankeveen
Productmanager internetportal
'De logica is helder en daar ben het ik op zich mee eens. Het hangt wel af van de uitvoering. Als er diversiteit ontstaat tussen scholen ben ik daar op zich wel voor, maar het moet wel duidelijk zijn wat een diploma waard is. Je moet kunnen zien waar iemand met bijvoorbeeld een VWO-diploma nou eigenlijk staat. Maar het Centraal Schriftelijk is daarvoor niet noodzakelijk de enige of de beste manier. Uiteindelijk gaat het erom, dat scholen en docenten prima hun eigen boontjes kunnen doppen als ze die vrijheid krijgen.'

Albert Ballintijn (55)
Loosdrecht
Geluidstechnicus
'Volgens mij werkt dat een soort concurrentie in de hand. Ieder school krijgt dan zijn eigen visitekaartje. Ik ben bang dat de kwaliteit van het diploma dan wel heel erg van de school gaat afhangen. Verschillende vormen van onderwijs vind ik wel goed, maar er moet wel een maatschappelijke garantie zijn dat de inhoud overal hetzelfde is zodat de resultaten ook met elkaar te vergelijken zijn. Het onderwijssysteem moet zo flexibel mogelijk zijn, maar de scholen moeten daar niet ieder apart over beslissen.'

Mieke Keesens (40)
Utrecht
'Als je dat doet dan wordt het volgens mij veel moeilijker om een school te kiezen. Als je al de verschillende opleidingen hebt en verschillende schooltypes én dan ook nog eens verschillende examens waar moet je dan als ouder je op oriënteren? Daarbij kunnen volgens mij scholen in de jaren voor het eindexamen al van alles en nog wat meegeven. Al met al is het volgens mij dus een slecht plan.'

Erik van Buiten
Marketingdirector website
'Ik vind het een goed plan. Zo'n centraal examen wekt de schijn dat de kwaliteit van het onderwijs overal gelijk is, maar dat is natuurlijk flauwekul. In het onderwijs werken professionals, maar de politiek probeert niet echt om hun energie en creativiteit aan te boren. Het afschaffen van het centraal examen kan daar bij helpen, omdat er dan meer vrijheid komt in de manier waarop zij leerlingen kunnen voorbereiden op een vervolgopleiding.'

Thom de Graaf bergt zijn democratische verlangens nog niet op

"Zelf kiezen is al 35 jaar de essentie van D66"

Op het moment dat deze Democraat verschijnt, is het op de kop af 35 jaar geleden dat het Appèl verscheen, het document dat aan de basis van de oprichting van D66 stond. Volgens Thom de Graaf is D66 in de afgelopen 35 jaar wel met haar tijd meegegaan, maar is de kern van het D66-denken altijd dezelfde gebleven. – Door Andor Admiraal

"De keuzevrijheid van mensen loopt als een rode lijn door de geschiedenis van D66. De partij is ontstaan als reactie op de doorgeschoten macht en geslotenheid van de elite die het in Nederland voor het zeggen heeft. Het referendum, waarnaar we deze zomer eindelijk een opening hebben gemaakt, stond overigens nog niet in het Appèl. Wel komt het voort uit dezelfde gedachte: je wilt vrijheid en verantwoordelijkheid teruggeven aan de samenleving.

Foto: Dennis Sies

Thom de Graaf: "zelf kiezen betekent niet voor jezelf kiezen"

"Ik heb de laatste tijd vaak de term 'zelf kiezen' gebruikt. Daarmee bedoel ik dat ik geloof, dat sociale cohesie in de maatschappij alleen in vrijheid kan ontstaan. Je kunt dat niet opleggen. Ik wil mensen zélf de instrumenten in handen geven. Waarom, bijvoorbeeld, mocht iemand die toevallig houdt van een persoon van hetzelfde geslacht tot voor kort niet trouwen?

"Dat zelf kiezen gaat bij D66 echter niet alleen maar over democratisering, gelijke behandeling en de verschillende ethische discussies; het komt ook terug in het sociaal-economisch debat. Wij willen bijvoorbeeld niet allerlei aftrekposten in het belastingstelsel om mensen tot bepaald gedrag te bewegen, maar liever een laag tarief.

"Het is mij te simpel om te stellen dat je door alles maar aan de vrije markt over te laten maximale keuzevrijheid krijgt. Soms werkt dat, maar niet altijd. Ik ben sterk vóór een activistische overheid. Vrijheid is voor mij niet de afwezigheid van regels; mensen moeten ook in staat worden gesteld om actief van hun vrijheid gebruik te maken.

D66 wil vrijheid en verantwoordelijkheid teruggeven aan de samenleving

"Zorg en onderwijs gaan daarom bij uitstek over zelf kiezen. Als je wilt dat mensen zelfstandig zijn, dan zijn goed onderwijs en een goede zorg essentieel. Dat werkt twee kanten op: door ouders, leerlingen en docenten meer eigen verantwoordelijkheid te geven kun je het onderwijs ook verbeteren, maatwerk leveren.

"Keuzes die wij nu maken hebben hun weerslag op de keuzevrijheid van toekomstige generaties. Daarom is D66 een milieupartij: wij willen hun keuzevrijheid niet opofferen aan de onze. Zelf kiezen heeft dan ook niets te maken met *voor jezelf* kiezen. De vrijheid waarvoor D66 vecht gaat altijd hand in hand met verantwoordelijkheid. Voor mij zijn dat twee kanten van dezelfde medaille.

"Die combinatie, vrijheid consequent gekoppeld aan verantwoordelijkheid, zie ik alleen bij D66. Christen-democraten spreken ook over de verantwoordelijke samenleving, maar zij doelen daarmee op instituties en niet op individuele mensen. Dat zijn meestal oude instituties die hun betekenis voor de samenleving al lang hebben verloren. Bij de VVD is het vrijheidsdenken verworden tot een soort conservatisme: vooral geen vernieuwing, vooral geen activistische overheid.

"We hebben deze zomer twee belangrijke eerste stappen gezet om mensen meer te vertellen te geven: het raadplegend referendum en het burgemeestersreferendum. Maar dat kan natuurlijk slechts het begin zijn. Ik hoop niet dat er iemand is die denkt, dat D66 haar democratische verlangens nu opbergt. Ik wil een nieuwe, actieve overheid waar mensen rechtstreeks bij betrokken zijn. Daartoe moeten we de informatievoorziening openbreken. Kiezers moeten echt hun vertegenwoordigers aanwijzen, en zelf hun bestuurders kiezen. In alle commotie het afgelopen jaar rond de vraag of Kok nou wel of niet zou aanblijven ontbraken twee dingen: de verkiezingen en de kiezers. In Nederland hebben die daar ook hooguit indirect een stem in. We hebben wat dat betreft een ongelofelijk archaïsch systeem. Mensen moeten zelf kunnen kiezen in de politiek, in hun eigen leven. Dat is uiteindelijk ons streven."

Iedereen moet zijn eigen keuzes kunnen maken *Foto: Marcel Minnée*

Kort nieuws

Vanaf 2003 weer nieuwe gymnasia

Dankzij D66 kunnen er vanaf 2003 weer nieuwe gymnasia worden gesticht. Dit is jarenlang verboden geweest, maar een motie van D66 om dit verbod op te heffen is onlangs door het Paarse kabinet overgenomen. De D66-motie stelt dat het gemakkelijker moet worden om 'nevenvestigingen' of categorale scholen op te zetten indien er voldoende belangstelling van ouders en leerlingen is. Volgens woordvoerder Lambrechts is het belangrijk dat mensen zelf kunnen kiezen voor een school met een karakter dat bij hun wensen aansluit. (AA)

Paspoort fors goedkoper

Ons nieuwe paspoort wordt niet alleen veiliger, maar ook veel goedkoper. D66-minister van Boxtel heeft met de gemeenten een akkoord bereikt over een forse verlaging van de leges. Van Boxtel: "Het was niet goed meer uit te leggen dat het paspoort in de ene gemeente zoveel duurder was dan in de andere. Het uitgangspunt moet zijn dat de burger alleen de feitelijke kostprijs betaalt."

Uit onderzoek bleek, dat veel gemeenten toch een hogere prijs in rekening brachten. Vanaf 1 oktober mag een nieuw paspoort echter nergens meer dan fl.77,55 kosten. Nu lopen de prijzen nog flink uiteen: de duurste gemeente berekent ongeveer 120 gulden. Van Boxtel: "De kosten per gemeente kunnen straks niet meer zoveel verschillen, want de nieuwe generatie paspoorten wordt centraal aangemaakt door het rijk. De afdeling Burgerzaken van de gemeente verstuurt straks slechts het aanvraagformulier en reikt het paspoort uit." (PdS)

Vetorecht voor ouders en docenten bij schoolfusies

Leerlingen, ouders en docenten moeten meer te vertellen krijgen bij belangrijke beslissingen, bijvoorbeeld als hun school veel groter dreigt te worden door een fusie. Dat stelt de D66 Tweede-Kamerfractie in het discussiestuk Kiezen voor kleiner. Ondanks dat ruim tweederde van de Nederlanders de voorkeur geeft aan kleine scholen, neemt de omvang van de scholen steeds verder toe: zo'n 70% van alle leerlingen in het voortgezet onderwijs zit inmiddels op

Foto: IMSI

een scholengemeenschap met meer dan 2000 leerlingen. Door de dominantie van grote scholen in veel gemeenten valt er voor leerlingen en hun ouders nog maar weinig te kiezen, zo stelt kamerlid Ursie Lambrechts. "We hebben de maatregelen om fusies te stimuleren inmiddels afgeschaft, maar we zien dat de schaalvergroting zich nog steeds voortzet. De oorzaak daarvan ligt in achterhaalde onderwijskundige opvattingen over de superioriteit van brede scholengemeenschappen en in de onterecht gebleken veronderstelling dat grote scholen goedkoper zijn. Ook de recente decentralisatie van de huisvesting speelt een rol, omdat gemeenten geld kunnen besparen door scholen op één locatie te concentreren." Lambrechts erkent dat de trend lastig is te keren zonder in rigide regels te verzanden. D66 wil echter minder en niet méér regels voor het onderwijs. Lambrechts zoekt de oplossing in meer zeggenschap voor de direct betrokkenen: "Het blijkt dat bestuurders en managers vaak blij zijn met een fusie, maar leerlingen, ouders en docenten juist niet. Als we de direct betrokkenen een vetorecht te geven, zal hun stem doorslaggevend zijn. Mensen hebben dan meer mogelijkheden om zelf te kiezen in het voortgezet onderwijs, terwijl we de schoolverkleining op pragmatische wijze aanpakken." (AA)

Via www.D66.nl kunt u de discussienota Kiezen voor kleiner lezen. Ursie Lambrechts is te bereiken via u.lambrechts@tk.parlement.nl

Foto: Ronald van den Heerik

D66-kamerlid Stefanie van Vliet bindt strijd aan met PvdA-staatssecretaris

"Jongeren kunnen zélf verantwoordelijkheid nemen"

In 1998 stelt de Raad van Europa dat Nederland te weinig aandacht besteedt aan jongerenparticipatie. Waar er wel aandacht is, wordt die volgens de Raad gekenmerkt door "een zekere paternalistische houding". Volgens D66-kamerlid Stefanie van Vliet hebben sommige politieke partijen er inderdaad moeite mee jongeren serieus te nemen: "Een jeugdbeleid waar D66 mede verantwoordelijk voor is, mag echter niet betuttelend zijn. Wij hebben daarom vanuit de Tweede Kamer gezorgd dat jongeren zelf wat te vertellen krijgen."

Naar aanleiding van de kritiek uit Europa, wilde PvdA-staatssecretaris Vliegenthart maar liefst 795 duizend gulden besteden aan een Adviescommissie Jeugdbeleid onder leiding van oud-minister Hedy d'Ancona. 250 duizend gulden daarvan was bedoeld voor representatiekosten, de rest om een consultant in te huren. "Dat leek ons niet zo'n sterk plan," zegt Van Vliet, "een commissie vol volwassenen die gaat discussiëren hoe we jongeren kunnen laten meepraten. Je verzint zoiets toch niet? De Commissie zou overleggen met belangenorganisaties als de Vereniging Nederlandse Gemeenten, organisaties waar je met zekerheid geen jongeren zult aantreffen. Bovendien, dat eindeloos overleggen is nou precies de reden dat enthousiaste jongeren steeds weer afhaken."

Foto: Dennis Sies

Stefanie van Vliet

Discussie legt pijnlijk bloot hoe politici over jongeren denken

Van Vliet erkent dat jongeren niet zo duidelijk georganiseerd zijn als bijvoorbeeld de vakbeweging. Ze hebben dus ook geen gemakkelijk aanspreekpunt. "Maar dat betekent toch niet dat je niet met jongeren kunt praten! Sterker nog, een aantal jongerenorganisaties had dit probleem zelf al gesignaleerd en ook al een oplossing aangedragen: Zij waren bezig een Nationale Jeugdraad op te richten. Het lag nogal voor de hand het geld van de Commissie d'Ancona naar deze jeugdraad over te hevelen. Waarom alleen maar práten over jeugdparticipatie, als je het meteen in de praktijk kunt brengen? Bovendien, d'Ancona moest adviseren over zaken als de aansluiting van maatschappelijke voorzieningen op de leefwereld van jongeren. Dat weet toch niemand beter dan de jongeren zelf?"

De fractie van de PvdA verzette zich echter fel tegen het idee van Van Vliet. Ook Staatssecretaris Vliegenthart, die zelf ooit voorzitter was van de Jonge Socialisten, bleef bij haar standpunt dat het (oud)politici en consultants zijn die het beste over jeugdparticipatie kunnen adviseren. Toen D66 samen met GroenLinks een amendement indiende in de Tweede Kamer om de zaak recht te zetten, gebeurde er iets opmerkelijks: er was plotseling geld voor zowel d'Ancona als voor de Nationale Jeugdraad. Van Vliet: "Hedy d'Ancona zelf was het inmiddels echter zó zat, dat zij besloot haar functie terug te geven. Vliegenthart hief toen de hele Commissie maar op. Opeens was er een miljoen beschikbaar voor de Nationale Jeugdraad, die in juni van dit jaar definitief is opgericht."

Dat Vliegenthart zich vervolgens als de grote mecenas van de Nationale Jeugdraad opwierp deert Van Vliet niet: "Jongeren worden nu serieuzer genomen, het jeugdbeleid is minder paternalistisch. De manier waarop de discussie is gegaan baart mij wel zorgen, omdat het zo pijnlijk bloot legt op wat voor manier veel politici over jongeren denken. Het is daarom belangrijk dat D66 zich met het jeugdbeleid blijft bemoeien." (AA)

www.jeugdraad.nl

Foto: Marcel Minée

Wie kan er beter over jongerenbeleid adviseren, dan de jongeren zelf?

Lousewies van der Laan spreekt met afgevaardigde Gilman *Foto: Office of Benjamin Gilman*

Verschillen en geschillen in de transatlantische samenwerking

De samenwerking tussen Europa en de VS, twee economische en politieke wereldmachten, lijkt momenteel te worden bepaald door meningsverschillen en conflicten. Beslissingen van "George W." vielen slecht in Europa: het verzet tegen het Kyoto protocol en tegen het bestrijden van kleine wapens, of bijvoorbeeld de gasboringen in Alaska konden aan deze kant van de Atlantische oceaan op weinig sympathie rekenen. De afwijzende houding tegenover Bush' unilaterale beleid blijkt uit een opinieonderzoek van de International Herald Tribune. Europese respondenten toonden bijzonder weinig waardering voor Bush. Zij gaven aan met weemoed terug te denken aan zijn voorganger Clinton (Washington Post, 16 augustus 2001). – Door Mendeltje van Keulen

Tussen Amerika en Europa gaapt een oceaan van verschillen en geschillen, zowel economisch als politiek. Volgens D66 Europarlementariër Lousewies van der Laan is er echter ruimte voor relativering. Dat de leider van een wereldmacht zo openlijk opkomt voor het eigenbelang leidt tot onbegrip in Europa. Van der Laan tekent daarbij aan dat niet alleen de president het voor het zeggen heeft in de VS: "Het is altijd verleidelijk om zaken in den vreemde te evalueren volgens onze eigen maatstaven. Na een vluchtige blik op het buitenlands beleid van de VS zou je kunnen concluderen dat Bush de touwtjes stevig in handen heeft. In de praktijk is het in veel gevallen het Congres, dat bestaat uit het Huis van Afgevaardigden en de Senaat, dat de koers uitzet. Bush is van hen afhankelijk en onder zowel Democraten als Republikeinen is weinig animo om wetgeving door te voeren die niet in het nationale belang is." Maar juist omdat het Amerikaanse Congres zoveel te vertellen heeft (in Amerika is een parlementariër vaak invloedrijker dan een doorsnee minister), ligt er volgens Van der Laan langs die weg nog een wereld van mogelijkheden om Europa en Amerika politiek meer bij elkaar te brengen.

In juli bezocht Van der Laan in Washington het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken, het State Department. Ook sprak zij met Congressman Gilman, Republikein en voorzitter van de Midden-Oosten delegatie van het Huis van Afgevaardigden. Gilman en Van der Laan besloten een aanzet te geven tot een structurele samenwerking in de Midden-Oosten politiek tussen het Amerikaanse Congres en het Europees Parlement. Niet het meest makkelijke onderwerp, maar Van der Laan gelooft in de noodzaak tot een betere samenwerking: "Er zijn nauwelijks grotere politieke verschillen denkbaar dan tussen bijvoorbeeld de Republikeinse partij en D66, maar Amerika is nu eenmaal de belangrijkste politieke bemiddelaar in het conflict in het Midden-Oosten. De Europese Unie is de grootste geldschieter in die regio. Als wij al niet proberen op één lijn te komen, hoe kunnen we er dan aan bijdragen dat de Palestijnen en Israëliërs over hun geschillen heen stappen?"

Via het Congres zijn er veel mogelijkheden voor politieke samenwerking met de Amerikanen

Het Europees Parlement laat steeds vaker haar stem horen in het buitenlands beleid van de EU. Van echt beleid is echter nog veel te weinig sprake. Al eerder stelde Van der Laan dat de Europese externe betrekkingen toe zijn aan een grondige renovatie. "De Europese Unie, die bestaat uit vijftien lidstaten die op onverwachte momenten nationale belangen laten meespelen, is zelden in staat een vuist te maken. Economisch een reus, politiek nog al te vaak een dwerg".

Van Louise Groenman mag iedereen zijn eigen levensloop kiezen

"Van een keurslijf word ik een beetje dwars"

Je begint met leren, gaat vervolgens hard werken (of zorgen) om tenslotte te genieten van een welverdiend pensioen. Onze samenleving is in zijn institutionele vormgeving gebaseerd op een standaard levensloop. Deze stringente volgorde vormt sinds jaar en dag de blauwdruk van de carrière van de Nederlander. Het verrichten van arbeid staat daarbij centraal. Ons systeem van regelgeving op het gebied van belastingen, sociale zekerheid en pensioen houdt geen rekening met mensen met een afwijkende levensloop. Volgens de D66-werkgroep Levensloop moet daar verandering in komen. Er bestaat "een groeiende behoefte bij individuen om op zelf bepaalde momenten zorg, vrije tijd, maatschappelijke participatie en reflectie in zijn of haar levenspatroon te integreren", weten de leden van de werkgroep. Daarom dient de huidige wet- en regelgeving grondig te worden aangepast. Een gesprek met voortrekker Louise Groenman. – Door Geert Janssen

Waar komt dit project opeens vandaan?
Het levensloopproject pakt de draad op waar eerdere discussies over onder meer het ouderenbeleid, flexibele arbeidsvoorwaarden en de combinatie van arbeid en zorg eindigden. Het gaat ons om een structurele beleidsaandacht voor en een positieve waardering van levenslopen die minder het standaardpatroon volgen. Verschillende beleidsterreinen komen hier dus samen.

Wat is er typisch D66 aan het levensloopproject?
Ik geloof dat het keuzemodel bij uitstek een D66-thema is. Mensen moeten zelf kunnen kiezen welke levensloop bij hun persoonlijkheid past. Overigens betekent dat geen ongelimiteerd 'vrijheid-blijheid-denken'. Er moet natuurlijk wel gewoon gewerkt worden. Maar de momenten en de intensiteit van arbeid moeten per persoon per levensfase kunnen verschillen.

Je hebt zelf als D66-kamerlid naam gemaakt met het aansnijden van soortgelijke 'zelf kiezen'- thema's. Wat spreekt je er persoonlijk in aan?
Bij dingen die zogenaamd zo horen of nou eenmaal altijd zo gaan, stel ik graag vraagtekens en kijk ik of het ook anders kan. Ik houd niet van een keurslijf, word dan een beetje dwars. Dat heb ik, denk ik, met veel D66'ers gemeen. Bovendien heb ik nogal wat voorbeelden gezien van met name vrouwen die op latere leeftijd verassende wendingen aan hun levensloop gaven.

Foto: Marcel Minnée

Ouderen hóeven niet achter de geraniums te gaan zitten, maar het mag natuurlijk wel

Wordt het levensloopproject niet ingehaald door de werkelijkheid? Jongeren kiezen immers al massaal voor 'jobhoppen', deeltijdarbeid en kennen een andere indeling van hun leven dan hun ouders dertig jaar geleden.
Dat klopt, en daar sluiten we juist bij aan. Maar vergis je niet, vóór je dertigste valt er nog niet veel te zorgen voor anderen. In de periode tussen 30 en 50 concentreren zich allerlei activiteiten en kun je niet makkelijk een stap terug doen. Je moet immers wel pensioen opbouwen, een hypotheek afbetalen enzovoorts. Juist voor die groep is er dus verandering in de wetgeving nodig. De overheid moet een afwijkende levens- of carrièreloop mogelijk maken door wettelijke belemmeringen weg te nemen. Bijvoorbeeld door de mogelijkheid te bieden je pensioen per uur op te bouwen. In het huidige computertijdperk moet dat te regelen zijn.

Het is doodzonde dat mensen na hun vijftigste al gaan afbouwen

Neemt betaalde arbeid niet überhaupt een te centrale plaats in ons leven in?
Ja, in een bepaalde periode in ons leven wel. Door de fasen van betaalde arbeid meer te spreiden in plaats van de concentreren tussen je dertigste en vijftigste, laat je de keus aan ieder om te bepalen hoe je zorg, onderwijs en arbeid wilt verdelen in je leven. Het is doodzonde dat mensen na hun vijftigste al gaan afbouwen, terwijl men in fysieke zin nog makkelijk tot z'n zeventigste door kan gaan. Dat is een verspilling van opgedane kennis en ervaring.

Foto: IMSI

Veel wet- en regelgeving staat een afwijkende levensloop in de weg

Foto: Marcel Minnée

Voor je dertigste valt er nog niet veel te zorgen, daarna wel

Heeft het perspectief van de afwijkende levensloop niet vooral betrekking op hoogopgeleiden?
Daar begint het wel mee. Je ziet bijvoorbeeld nu al dat een jonge generatie ook mannelijke afgestudeerden een tijdje in deeltijd gaat werken. Het levensloopproject past goed in een emancipatiegedachte. En emancipatie van vrouwen en mannen is, zoals veel sociale veranderingen, nu eenmaal altijd van boven naar beneden verlopen. Het begint bij hoogopgeleiden die immers een zeker risico kunnen lopen.

Het levensloopproject als zinkend cultuurgoed dus? "Wij weten wat goed is voor de mens."
Absoluut niet. Een voorbeeldfunctie hoeft niet paternalistisch te zijn. Er móet ook helemaal niets, wij willen alleen dat de mogelijkheid er is om het anders te doen. Of heel Nederland hierop zit te wachten is een vraag die op dit moment niet te beantwoorden valt. Wij zien dat er wat in beweging is en willen dat als echte D66'ers verder helpen door een analyse, een visie en concrete gedachten ter discussie voor te leggen. Verder moet het project, binnen en buiten de partij, zijn eigen levensloop hebben.

De werkgroep levensloopproject is ingesteld op verzoek van de Tweede-Kamerfractie. De notitie 'Tijd van Leven' wordt op 10 september overhandigd aan staatssecretaris Annelies Verstand en is bij de fractie te bestellen.

De kleine p...

Leefbaar Neptunus?

Terwijl in Den Haag met name de PvdA de komst van Leefbaar Nederland met angst en beven tegemoet ziet, zouden vooral VVD en CDA zich zorgen moeten maken. Dat geluid horen wij vanuit de Leefbaar Nederland-programmacommissie. Niet dat die commissie zo'n rabiaat rechts programma in elkaar aan het draaien is, maar juist omdat het succes van Leefbaar te danken zal zijn aan de warme linkse golf die in 2002 over ons land zal spoelen.

Lea Manders is volgens Het Parool "kansrijk kamerkandidaat" voor Leefbaar Nederland. Zij was tot voor kort voorzitter van de beroepsvereniging van astrologen, totdat zij moest opstappen wegens "populistische uitlatingen" op de televisie. Samen met Leefbaar-kopstukken als Henk Westbroek en Jan Nagel maakt zij deel uit van de programmacommissie van haar partij. In Het Parool legt zij uit, waarom Leefbaar een groot succes gaat worden: "Een paar jaar geleden was heel duidelijk te zien dat er een verlinksing aan zat te komen. Pluto, Uranus en Neptunus staan in een heel sociaal, idealistisch teken, namelijk dat van de Waterman en Boogschutter. Sinds dat het geval is, zie je een kentering in de samenleving en een roep om een terugkeer naar ethiek en waarden en normen. (...) De komende zeven jaar blijven ze behoorlijk sociaal staan. Ik verwacht dan ook, dat de linkse tendens behoorlijk blijft doorzetten".

De vraag dringt zich op in hoeverre de D66-programmacommissie rekening heeft gehouden met de door Manders geopenbaarde feiten: gaat D66 in 2002 over links om de kiezer te paaien? Commissielid Constantijn Dolmans: "Wij zijn daar niet speciaal mee bezig geweest. Wij hebben geprobeerd om een sociaal-liberaal programma uit te werken, naar aanleiding van de partijvernieuwing en de richting die door Opschudding is uitgezet." Maar de programmacommissie kan toch niet de hernieuwde aandacht voor waarden en normen aan zich voorbij laten gaan? Dolmans: "Zeker niet, al is bij ons juist het standpunt dat we keuzes in kwesties van ethiek graag aan mensen zelf over laten. Maar om heel eerlijk te zijn hebben we niet echt strategisch na zitten denken over wat de kiezer nu eens leuk zou vinden, maar meer aan wat wij zelf vinden dat er moet gebeuren." De Democraten zijn bij voorbaat dus al kansloos - tenzij Pluto voor mei alsnog binnen de Neptunusbaan duikt, natuurlijk. (AA, bron: Het Parool)

www.leefbaarplaza.nl

Foto: IMSI

Waarom iedereen op D66 moet stemmen in.... Arnhem

"Echte democratie, geen broeierige schijninvloed"

Waarom moet iedereen in Arnhem op D66 stemmen? De Democraat vroeg het aan Peter Nieuwenhuizen, voorzitter van D66 Arnhem:

"D66 heeft ook in Arnhem hard gestreden voor een gekozen in plaats van een gedropte burgermeester. We zagen daarvoor twee scenario's. Een vertrouwenscommissie van raadsleden zou een lijst 'geschikte kandidaten' kunnen voorleggen aan de bevolking. De tweede mogelijkheid is dat de Arnhemse raad alleen een waarnemend burgemeester aanstelt tot de landelijke wetgeving voor gekozen burgemeester is geregeld. Helaas ontbrak bij de andere partijen voor beide opties de politieke wil.

Peter Nieuwenhuizen

Kennelijk is de broeierige schijninvloed van een vertrouwenscommissie de andere partijen toch liever is dan de frisse wind van echte democratie.
"Wij stellen onze prioriteit bewust bij de concrete belangen van de Arnhemmers. We hebben er bijvoorbeeld voor gezorgd dat Arnhem, als laatste gemeente in Nederland, eindelijk is toegetreden tot de landelijke hypotheekgarantie. Mensen met lagere inkomens kunnen daardoor gemakkelijker een hypotheek krijgen om bijvoorbeeld een huis te kopen.
"D66 Arnhem heeft een enquête gehouden onder de leden, als hulpmiddel om onze speerpunten vast te stellen. Daaruit kwam het belang van veiligheid en een goed onderhouden openbare ruimte naar voren. Voor de verkiezingen heeft D66 Arnhem 6 speerpunten opgesteld: naast veiligheid zijn dat complete wijken, leefruimte, sport, onderwijs en vernieuwing van de democratie." (AA)

www.d66arnhem.nl

Nieuwe autoweg leidt tot nieuwe natuur

Maar liefst dertig jaar was er over gesproken, voordat de Tweede Kamer in 1995 besloot de A73 aan te leggen. Dat het onderwerp controversieel was, bleek wel uit de stemming in de Tweede Kamer: slechts één stem verschil. D66 stemde tegen - om ecologische redenen was de aanleg niet verantwoord.

In het gebied ten oosten van Roermond bleken nog al wat beschermde diersoorten voor te komen, zoals de kamsalamander en de knoflookpad. Lodewijk Imkamp is D66-wethouder in Roermond: "De aanwezigheid van die beschermde dieren was reden voor ons om, samen met provincie en rijk, een visie te ontwikkelen over de toekomst van de natuur in het gebied. De natuur rond Roermond liet al te wensen over. Met de natuurbeschermingswet als breekijzer hebben we voorgesteld om nieuwe ecologische verbindingen en nieuwe natuurgebieden aan te leggen. Het bestaan van de beschermde diersoorten in het gebied kan nu voor lange tijd worden veilig gesteld."

Foto: IMSI

Inmiddels heeft dit plan geleid tot een initiatief van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond, die haar leden zal betrekken in de aanleg en het beheer van nieuwe natuur. Imkamp: "Het is mooi dat uitgerekend een nieuwe snelweg gebruikt kan worden om tot een verbetering van de natuur te komen. Om met Johan Cruyff te spreken: ieder nadeel heb z'n voordeel. Het wachten is alleen nog op de ontheffing van het ministerie, maar daar heb ik natuurlijk alle vertrouwen in." (AA)

Kostenoverschrijdingen op internet

Menno Visser is fractievoorzitter van D66 in Haren. Onlangs opende hij een internetsite waar hij de kostenoverschrijdingen van overheidsprojecten op bijhoudt. Bovenaan staat de Betuwelijn: het project gaat 177% meer kosten dan aanvankelijk geraamd. De indrukwekkende lijst geeft zo'n vijftig voorbeelden van met name bouwprojecten: het NS-station Bijlmer, de kadeverhoging van de Maascorridor, de uitbreiding van de schouwburg Apeldoorn en de restauratie van het Glaspaleis te Heerlen.

De D66'er wil in eerste instantie aandacht vragen voor het fenomeen dat de politiek bij het goedkeuren van projecten de kosten vaak veel te laag inschat: "Ik hoop op deze manier een beeld te geven van de omvang van de overschrijdingen en van het soort projecten waarbij dit zich vooral voordoet. Politici moeten zich beter bewust worden van de financiële risico's bij grote projecten." (PdS)

www.go.to/overschrijding

Met name bij bouwprojecten worden de kosten onderschat

Foto: IMSI

De geleide interne democratie van D66

'Radicale democratisering' is het altijd het parool van D66 geweest. In het politieke bestel dient ruim baan te worden gegeven aan de wil van de kiezer. 'De besliste burger beslist', aldus het programma voor de Tweede-Kamerverkiezingen van 1998; de kiezer dient daadwerkelijke politieke invloed te krijgen. Hoog op de verlanglijst staan het beslissend correctief referendum en de gekozen burgemeester en minister-president. De radicale democratisering voerde D66 ook in de eigen partijorganisatie door. De algemene ledenvergadering is voor alle partijleden toegankelijk (zij het tegen betaling); en in schriftelijke referenda kunnen de leden zich (tegen portokosten) uitspreken over de kandidaten voor de Tweede Kamer. Op dat *one man one vote*-systeem is de partij erg trots. 'Alleen bij D66 kunnen leden direct invloed uitoefenen op de totstandkoming van de kandidatenlijsten', zo stelde de commissie Kiessysteem en Stemadvies in 1999 enigszins triomfantelijk vast. De leden maken de dienst uit in D66, en andere partijen kunnen dit als voorbeeld nemen. – Door Gerrit Voerman

In dit fraaie kandidaatstellingssysteem is echter het vertrouwen in de eigen achterban niet onbegrensd. De leden zouden zich meer laten leiden door hun individuele voorkeuren en daarmee voorbijgaan aan het grotere geheel. Enige sturing van de kandidaatstelling is gewenst, om te voorkomen dat de Tweede-Kamerfractie alleen maar uit vrouwen of allochtonen zou bestaan, zonder dat ambtenaren erin vertegenwoordigd waren – of juist het tegenovergestelde, waar het in de praktijk overigens vaker op leek. Daarom werd in het midden van de jaren tachtig voor het eerst een onafhankelijke stemadviescommissie ingesteld, die een zekere rangorde moest aanbrengen in de poule van de kandidaten. De aanbevelingen van deze commissie wogen voor de leden kennelijk zwaar: in 1986, 1989 en 1994 wist zich telkens hooguit maar één 'tweederangs'-kandidaat tussen de eerste 15 door de commissie aanbevolen kandidaten te wurmen. Alleen in 1998 weken de leden wat meer van het advies af.

Foto: Dennis Sies

Deze grote mate van conformiteit tussen stemadvies en verkiezingsuitslag kan twee oorzaken hebben. Of de commissie heeft een goed gevoel voor wat er in de boezem van de ledenaanhang leeft, of de leden volgen voor het gemak - of omdat ze daadwerkelijk het nut ervan inzien – simpelweg de aanbevelingen van de commissie. De laatste mogelijkheid lijkt meer waarschijnlijk dan de eerste. Maar als volgzaamheid om wat voor reden dan ook de boventoon voert, dan is de kandidaatstelling van D66 minder bijzonder dan zij op het eerste gezicht lijkt. Zowel partijtop als leden hebben kennelijk geen behoefte aan de onbeheersbaarheid en het tijdrovende karakter van deze radicaal-democratische werkwijze (wie leest er nu het 'smoelenboek' van 60 bladzijden?). Zij vinden elkaar in de geleide democratie van het centrale stemadvies – dat nu als te verkiezen optie voor het eerst op het stembiljet is opgenomen. 'Leuker kunnen we het u niet maken...', om met de Belastingdienst te spreken. Iedereen is blij: de partijtop omdat die de fractie krijgt die zij wenst, en de leden die met één kruisje aan hun democratische plicht kunnen voldoen. Nu door deze noviteit de aanbevelingen van de stemadviescommissie een groter gewicht krijgen, rijst de vraag wat nu nog het verschil is met andere partijen, waar een commissie een conceptkandidatenlijst opstelt? Dat binnen D66 de leden het laatste woord hebben en in andere partijen de congresafgevaardigden? Maar ook in D66 wijzen niet de leden in de poststemming, maar de aanwezigen op de algemene vergadering de lijsttrekker aan...

Op de democratische kandidaatstellingsprocedure, hét partijorganisatorische kroonjuweel van D66, zitten dus enkele krasjes. Maar dat is niet het enige. Erger voor de partij is dat lang niet al haar leden het bijzondere van dit sieraad inzien. Zo'n tweederde van de leden vindt het doorgaans wel goed en heeft geen zin het toegezonden stembiljet in te vullen en naar het partijsecretariaat terug te sturen. Dit is een schokkende constatering, niet alleen met betrekking tot de legitimiteit van de kandidaatstellingsprocedure maar afortiori ook wat betreft de fundering van de door D66 gepropageerde democratiseringsvoorstellen voor de landelijke politiek. Partijleden zijn in dit land de niet de minst in politiek geïnteresseerde burgers, zeker die van D66 niet. Wanneer Democraten zo massaal afzien van het uitbrengen van hun stem bij de aanwijzing van de kandidaat-volksvertegenwoordigers van hun partij, waarom

Wil de gemiddelde kiezer wel meer invloed?

veronderstelt D66 dan dat de gemiddelde kiezer zit te wachten op een vergroting van het aantal middelen om politieke invloed uit te oefenen?
Ondanks alle feilen blijft het echter een feit dat het kandidaatstellingsproces binnen D66 aan de leden in principe meer directe zeggenschap geeft dan dat in andere partijen het geval is. Zij kunnen stemmen wanneer zij dat willen, en daarbij desgewenst het stemadvies negeren. 'Van alle rotsystemen is dat van ons nog het beste!' zo zei Jan Vis ooit – en daar mag je als partij best trots op zijn.

Gerrit Voerman is directeur van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen

Verbeterde partijorganisatie

"Mensen moeten zich verbonden voelen met D66"

Om de D66-activiteiten optimaal af te stemmen zijn verschillende onderdelen van de partij in de afgelopen maanden bij elkaar gebracht in één efficiënte structuur. Willem Steetskamp is sinds juni directeur van de vernieuwde organisatie: "De 20, meest part-time krachten op het Landelijk Secretariaat ondersteunen een scala aan D66-activiteiten. Vooral de service aan leden, afdelingen en regio's is voor ons belangrijk. Mensen moeten zich verbonden voelen met D66. Wij streven ernaar om 80% van de gestelde vragen direct af te handelen."

De vaste medewerkers van de D66 organisatie zijn nu ingedeeld in zes afdelingen. Naast Human Resource Management/financiën en de interne ondersteuning zijn dat vier afdelingen die zich vooral naar buiten richten. De Servicedesk beantwoordt telefonische vragen en is daarmee een eerste aanspreekpunt. De mensen bij Organisatie en Ontwikkeling organiseren opleidingen en trainingen, coördineren het wetenschappelijk werk en de uitwisseling van ervaringen tussen D66-bestuurders. Ook onderhouden zij de buitenlandse contacten van de partij. De medewerkers bij Communicatie en Voorlichting houden zich bezig met de website, de Democraat en Idee. Primair vormen zij het aanspreekpunt voor journalisten en mensen met politiekinhoudelijke vragen. De afdeling Bestuurlijke Ondersteuning verzorgt het secretariaat van het Landelijk Bestuur en de congrescommissies.

Steetskamp ziet voor de partijorganisatie een duidelijke missie: "Sociaal-liberale politiek promoten, leden werven en, last but not least, leden binden. De meerwaarde van een geïntegreerd team van enthousiaste medewerkers is het leggen van dwarsverbanden tussen de vele verschillende activiteiten en functies van de partij." (AA)

Kandidaatstelling interne voorverkiezingen Tweede Kamer

Op woensdag 15 mei 2002 worden de Tweede Kamerverkiezingen gehouden. Congres 71 heeft met betrekking tot de interne kandidaatstellingsprocedure een tijdpad en profielen vastgesteld.

Om zich te kunnen kandideren, dient men een half jaar voor sluitingsdatum lid te zijn van D66 en aan zijn contributieverplichtingen te hebben voldaan. Om zich te kunnen kandideren voor de verkiezing van de lijsttrekker dient men derhalve voor 21 maart 2001 lid geworden te zijn van D66. Voor de overige plaatsen op de lijst dient een kandidaat lid geworden te zijn voor 23 mei 2001.

De kandidaatstelling voor lijsttrekker sluit op vrijdag 21 september 2001, 12.00 uur a.s. De lijsttrekker wordt gekozen op congres 73 op 17 november a.s.

De kandidaatstelling voor de overige plaatsen op de lijst sluit op vrijdag 23 november 2001, 12.00 uur. Voor vaststelling van de lijst wordt een poststemming gehouden. Deze opent op 16 januari 2002 en sluit op vrijdag 1 februari 2002, 12.00 uur.

Het volledige tijdpad, het instellingsbesluit van de stemadviescommissie, alsmede de profielen zijn te vinden op de website: www.D66.nl of opvraagbaar bij het Landelijk Secretariaat, postbus 660, 2501 CR Den Haag, tel: 070 - 35 66 066 en fax: 070 - 36 41 917.
E-mail: landelijk.secretariaat@D66.nl

Foto: Dennis Sies

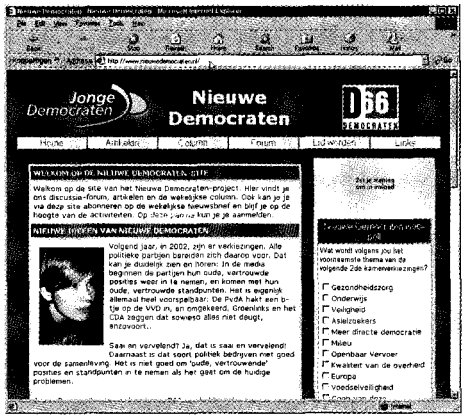

Nieuwe Democraten

In september 2000 is het Nieuwe Democraten-project van start gegaan, een gezamenlijk initiatief van D66 en de Jonge Democraten. Nieuwe Democraten is een verzamelnaam voor D66'ers die via email meedenken en schrijven aan inhoudelijke ideeën voor de partij. Door een aantal maatschappelijke organisaties te benaderen en binnen D66 actief op zoek te gaan naar onontdekt talent is inmiddels een netwerk ontstaan van heel verschillende jongeren. Nieuwe Democraten zijn zo onder meer actief in de studentenvakbond, ze werken in de gezondheidszorg of in het bedrijfsleven. Vanaf september 2001 is het ideeënboek op de Nieuwe Democraten website te bestellen voor vijftien gulden. Ook kan iedereen zich via de website abonneren op de Nieuwe Democraten-Nieuwsbrief.

www.nieuwedemocraten.nl
info@nieuwedemocraten.nl

Vorm en inhoud

Het zal u beslist zijn opgevallen, deze kersverse Democraat heeft een nieuwe jas. De nieuwe vormgeving van de Democraat staat niet op zichzelf, de gehele partij krijgt een nieuwe huisstijl. Eigentijds en zelfverzekerd kijken Democraat en Democraten 66 naar de toekomst. – door Gerard Schouw

Na 15 jaar is het vertrouwde logo aangepast aan de eisen die bijvoorbeeld het gebruik op het internet er aan stelt. Het uitgangspunt was, dat de herkenbaarheid niet verloren ging. Het logo verbeeldt het karakter van de partij: democratisch, progressief en toekomstgericht. Het handgeschreven woord "democraten" staat voor de D66-leden die tekenen voor onze uitgangspunten: liberaal van gedachte, sociaal van gevoel.

Foto: Dennis Sies

Natuurlijk is vorm belangrijk, maar de kracht van D66 ligt in de inhoud. Half oktober presenteren we het conceptverkiezingsprogramma. Ik beloof u dat het een kort, helder en leesbaar document is, waardoor de kiezer snel weet wie we zijn en waarvoor we staan:
Ten eerste gaan we zorgen dat de nieuwe generatie goed is voorbereid op onze kennismaatschappij. Dit vraagt om meer geld voor het onderwijs. Wij gaan inzetten op een nieuwe overheid, één die gezag uitstraalt en de publieke verloedering stopt. Niet voor niets is en blijft onze partijkleur groen: duurzaamheid vraagt om een omvorming van de landbouw, meer natuur en een halt aan de vervuiling. Tot slot gaan we verder werken aan een veilige samenleving. Iemand die zich niet veilig voelt, kan moeilijk actief deelnemen aan de maatschappij.

De komende jaren laten we als partij van ons horen. De kiezer zal ons leren kennen als innovatief, creatief en toekomstgericht, maar bovenal als de partij de doet wat zij belooft.

D66 traint liberaal-democraten in Afrika

Ook Afrikaanse jongeren hebben een eigen mening

"Dat kan in Afrika nooit!" De kopstukken van de Afrikaanse zusterpartijen van D66 waren opvallend eensgezind in hun afwijzing, toen D66'er Dennis Hesseling uitlegde dat de Jonge Democraten in Nederland een zekere onafhankelijkheid hebben ten opzichte van hun moederpartij. Hesseling: "De hel brak los, zeker onder de wat oudere deelnemers". Heel anders waren de reacties een dag later, toen ook de kopstukken van de Afrikaanse jongerenorganisaties aanwezig waren: "De jongeren zagen de constructie van de JD en D66 wel zitten: op termijn kon dat een goed model voor hun organisaties zijn."

Oud JD-voorzitter en tegenwoordig McKinsey-consultant Dennis Hesseling was in Kenia om samen met D66-collega Ralph de Vries, vertegenwoordigers van de VVD en de Engelse LibDems een training te geven voor (sociaal-)liberale partijen uit verschillende Afrikaanse landen.

Ralph de Vries, internationaal secretaris van D66, kan de aanvankelijk afwijzende reacties van de partijbestuurders wel begrijpen: "Politieke jongerenorganisaties fungeren nu vooral als uitzendbureau voor hun moederpartijen, dus het is logisch dat er angst is die menskracht te verliezen." Volgens De Vries probeerden de jongeren de handen ineen te slaan: "Na de sessie met Dennis begonnen de jongeren direct met het opzetten van onderlinge netwerken, zonder zich al teveel aan te trekken van land- en partijgrenzen. Er is wel wat los gemaakt."

De trainingsweek in Kenia was georganiseerd door de Liberale Internationale en de *Netherlands Institute for Multiparty Democracy* (NIMD). Dit instituut is een initiatief van de gezamenlijke Nederlandse politieke partijen en is bedoeld om jonge meerpartijen democratieën te ondersteunen door middel van projecten en trainingen.

Behalve over het opzetten van en het omgaan met jongerenorganisaties ging de training over het voeren van verkiezingscampagnes en het onderhouden van een partijorganisatie. Wat De Vries opvalt, is dat de Afrikaanse partijen meer dan de Nederlandse op dezelfde personen draaien: "Veel deelnemers waren én parlementariër én medewerker van de partijorganisatie. Dat zou in Nederland niet zo snel kunnen". (AA)

www.nimd.org

Congres 73: de daverende verjaardag van D66 in Rotterdam, culturele hoofdstad 2001!

Datum: 17 november 2001. Plaats: De Doelen, Rotterdam.

Het najaarscongres van D66 wordt een absoluut politiek en cultureel hoogtepunt. De D66-leden zullen op dit congres hun lijsttrekker kiezen voor de komende Tweede Kamerverkiezingen en 's avonds verzorgt het campagneteam een daverend feest!

D66 bestaat 35 jaar en wie jarig is, trakteert! D66 Rotterdam nodigt alle congresgangers uit voor een weekend in het teken van Rotterdam culturele hoofdstad 2001.

Denk mee met D66
Op het congres zal Roger van Boxtel met prominente Rotterdammers in debat gaan over het grote stedenbeleid. Daarnaast zal er worden gesproken over De Nieuwe Overheid, informatie- en communicatietechnologie (ICT) en over de WAO. Vanaf 17 oktober kunt u al meepraten over deze onderwerpen op www.D66.nl

Doe mee met D66: functies en vacatures
Ook op het najaarscongres zijn er verkiezingen voor de commissies en besturen die samen D66 vormen. U kunt een kandidaatstellingsformulier met profielomschrijving downloaden van de website of aanvragen via het landelijk secretariaat.

De volgende functies zijn vacant: één bestuurslid communicatie Landelijk Bestuur, vier leden voor de Besluitvormingscommissie, drie leden voor de Financiële Commissie (waarvan 1 herkiesbaar), 2 leden voor het Geschillencollege, één voorzitter en één lid voor de Landelijke Verkiezingscommissie (voorzitter herkiesbaar), één lid voor het bestuur van de Stichting Wetenschappelijk Bureau D66.

Als u zich wilt kandideren, moet uw kandidaatstellingformulier op vrijdag 26 oktober om 12.00 uur op het Landelijk Secretariaat zijn ontvangen.

35 jaar D66 is reden voor een spetterend feest: D66 heeft een lange traditie hoog te houden

Congres 74: Vaststelling van het verkiezingsprogramma

Datum: vrijdag 8 en zaterdag 9 februari 2001
Grand Hotel Krasnapolsky, Amsterdam

Het voorjaarscongres van 2002 staat in het teken van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen. Het concept verkiezingsprogramma ontvangt u reeds in oktober. Ook komen op dit congres een aantal belangrijke financiële en organisatorische zaken aan de orde. Meer informatie hierover vindt u in de congreskrant, die verschijnt op 16 januari 2002.

Geen toegang tot internet?

Tegen kostprijs kunt u al onze publicaties per post toegezonden krijgen. Neemt u daarvoor contact op met het Landelijk Secretariaat.

Data en deadlines

Woensdag 5 september: Alle congresstukken zijn via de website verkrijgbaar
Dinsdag 2 oktober, 10.00 uur: Deadline organisatorische en algemene politieke moties voor het najaarscongres; moties en amendementen op het congresvoorstel tot het instellen van een stemadviescommissie en presentatiebijeenkomst voor de Eerste-Kamerverkiezingen 2003
Woensdag 17 oktober: De jaarrekening 2000 en begroting 2003 zijn beschikbaar via de website. Een aanvullende tekst vindt u in de Congreskrant die rond deze tijd bij u op de mat valt. Tegelijkertijd met de congreskrant ontvangt u ook het concept verkiezingsprogramma.
Donderdag 1 november 2001, 12.00 uur: Deadline indienen moties en amendementen nav financiële stukken
Donderdag 15 november, 10.00 uur: Deadline indienen actueel politieke moties voor het najaarscongres
Zaterdag 17 november: najaarscongres in de Doelen, Rotterdam. One man, one vote!
Vrijdag 8 en zaterdag 9 februari 2002: voorjaarscongres 74 in Amsterdam: vaststelling van het verkiezingsprogramma.

Voor meer informatie over het najaarscongres: www.D66.nl/visie/congres73.html, of kijk in de congreskrant die rond 17 oktober bij u op de mat valt.

Personalia

De integratie van het landelijk secretariaat, het wetenschappelijk bureau en het opleidingscentrum is afgerond. **Willem Steetskamp (46)** is aangesteld als directeur van de nieuwe organisatie. Steetskamp is organisatiesocioloog en heeft met name gewerkt als adviseur en interim manager in de zorgsector.

Marieke Keur (38) heeft na vijf jaar de eindredactie van de Democraat te hebben verzorgd afscheid genomen. Zij gaat op een andere plaats verder in de journalistiek. (Marieke we zullen je missen!, red.) Zij wordt opgevolgd door **Andor Admiraal (25)**, tevens medewerker van D66-europarlementariër Van der Laan en student aan de Universiteit van Amsterdam.

De politicoloog **Erik Dees (40)** is sinds 1 augustus coördinator politiek - wetenschappelijk werk en zal voornamelijk werkzaamheden verrichten ten behoeve van het Wetenschappelijk Bureau van D66. Dees was tot voor kort docent maatschappijleer en conrector op een middelbare school.

Stel altijd prioriteiten in verkiezingscampagne

Boodschap en doelgroep

Campagne voeren is het verdelen van tijd en geld: je kunt niet alles tegelijk. Stel daarom prioriteiten: welke boodschap wil je bij welke kiezers onder de aandacht brengen. – Door Jan Brink

De campagneboodschap

Het is natuurlijk mogelijk om bij iedere kiezer een exemplaar van je verkiezingsprogramma te bezorgen, maar vrijwel niemand zal dat lezen. Het is daarom beter om te bepalen waarop de nadruk moet liggen. Is er sprake geweest van een succesvolle oppositie of coalitie, breng dan de behaalde resultaten voor het voetlicht. Gaat het goed met de partij, zonder dat er veel concrete resultaten zijn geweest, leg dan de nadruk op de sfeer. Als het slecht gaat, voer dan vooral een campagne met veel nieuwe ideeën. Kies verder één of twee thema's uit die kiezers belangrijk vinden. Het is lastig om het aantal "speerpunten" te beperken, maar het is nog veel moeilijk om meer dan twee campagneboodschappen ongeschonden aan de kiezers over te brengen. Een geschikt speerpunt moet in de campagne kort maar krachtig uit te leggen zijn. Lukt dat niet, dan komt de boodschap niet over stemt de kiezer waarschijnlijk op iemand anders.

Doelgroepen

Iedereen die mag stemmen, kan op D66 stemmen. Er zijn echter mensen die je daar nooit toe zult kunnen overhalen. Het is zonde om veel campagnetijd en -geld aan deze mensen te spenderen. Daarom kun je het beste vooraf bedenken bij welke personen de kans groot is dat ze op D66 zullen stemmen, bijvoorbeeld omdat ze dat in het verleden al hebben gedaan. Voor andere groepen zullen bepaalde D66-speerpunten positief uitvallen: denk bijvoorbeeld aan kinderopvang en kleinere scholen.
We weten dat jonge mensen meer geneigd zijn D66 te stemmen dan oudere mensen, zeker jonge mensen met kinderen. Daarnaast weten we dat als iemand hoger is opgeleid, de kans groter is dat hij of zij D66 stemt. Deze gegevens zeggen niet alles, maar ze zeggen ook niet niets. Definieer in het campagneplan doelgroepen die je specifiek wilt benaderen. Nog eenvoudiger: analyseer de verkiezingsuitslagen uit 1994 en 1998. In welke wijken had D66 toen de meeste kiezers? Daar heb je ook nu de beste kans dat je campagne-inspanningen tot het beste resultaat zullen leiden!

Elk speerpunt moet kort maar krachtig uit te leggen zijn

Foto: Marcel Minnée

Veel jonge mensen met kinderen stemmen op D66

D66 Amsterdam koppelt doelgroep aan boodschap

D66-afdeling Amsterdam richt haar campagnes structureel in naar doelgroepen en boekt daar ook succes mee. Campagneleider Moncef Beekhof: "In 1998 hebben we elke kandidaat op de lijst aan een doelgroep gekoppeld: de ene kandidaat ging specifiek op zoek naar jonge vrouwen, de ander naar bijvoorbeeld allochtonen. Dat werkte: de percentuele daling van ons stemmenaantal was in Amsterdam veel lager dan elders. Voor 2001 zoeken we de doelgroepen specifiek bij onze meest aansprekende programmapunten. Eén doelgroep wordt de bewoner, mensen die een huis huren in Amsterdam. Andere doelgroepen zijn bijvoorbeeld de recreant en de forens. We spreken mensen aan op de manier waarop zij de stad gebruiken. Op die manier koppelen we de doelgroepen nadrukkelijk aan onze boodschap." (AA)

www.d66amsterdam.nl

Jan Brink is politicoloog, gespecialiseerd in politieke communicatie. Hij maakte deel uit van vorige D66-campagneteams en werkte als voorlichter bij de D66-Tweede Kamerfractie.

Agenda

21 september	sluiting kandidaatstelling lijsttrekker Tweede-Kamerverkiezingen
29 september	conferentie Duaal in de Raad (13.30 uur, Utrecht; opleidingscentrum@D66.nl)
6 oktober	Dit is D66! Kennismaking met D66 in Amsterdam (opleidingscentrum@D66.nl; zie pagina 20)
13 oktober	symposium campagnevoeren (12.00 uur, de Eenhoorn in Amersfoort; opleidingscentrum@D66.nl; zie pagina 20)
27 oktober	bijeenkomst adviesraad (10.00 uur, Oudegracht 252 te Utrecht; adviesraad@D66.nl)
17 november	congres 73, verkiezing lijsttrekker Tweede-Kamerverkiezingen (De Doelen te Rotterdam; zie pagina 17)
26/27 oktober	D66 bestuurdersweekend in Nunspeet (bestuurdersvereniging@D66.nl)
23 november	sluiting kandidaatstelling Tweede Kamerverkiezingen
8 december	wetenschapsdag D66
8 december	bijeenkomst adviesraad (Oudegracht 252 te Utrecht; adviesraad@D66.nl)
18 december	sluiting indienen moties en amendementen op Verkiezingsprogramma

U vindt altijd een gedetailleerde, up-to-date agenda op www.D66.nl/agenda

Voor meer informatie kunt u ook contact opnemen met het Landelijk Secretariaat van D66 (landelijk.secretariaat@D66.nl of 070 - 3566066)

Kom in actie!

D66 denkt na over de inrichting van Nederland

De D66-werkgroepen Ruimtelijke Ordening en Milieu nodigen alle D66´ers van harte uit voor een studiebijeenkomst naar aanleiding van de plannen van het Paarse kabinet voor de inrichting van Nederland. Een aantal Tweede Kamerleden zal haar mening geven over de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Dat zijn Marijke Augusteijn (milieu), Francine Giskes (infrastructuur), Francisca Ravestein (ruimtelijke ordening), Nicky van ´t Riet (volkshuisvesting) en Pieter ter Veer (landbouw). Denk ook mee met de D66-parlementariers over economische ontwikkeling en milieu.
15 september, Tweede-Kamergebouw Den Haag, 11.00-14.00 uur.

Vernieuwde Democraat zoekt vernieuwende medewerkers

De Democraat zoekt scherpe denkers en creatieve geesten om mee te helpen de vernieuwde Democraat richting te geven. We hebben op korte termijn plaats voor:
- redacteuren
- 'free lance' schrijvers
- cartoonist
- medewerker advertentie acquisitie

Beschik jij over aantoonbare ervaring of talent en wil je ongeveer een dag per maand aan de Democraat besteden, neem dan contact op met eindredacteur Andor Admiraal **(democraat@d66.nl)**

Foto: Marcel Minnée

De Democraat kan beter

Heeft u een mening over de Democraat?
Wat is goed, wat kan beter? Wat mist u en waarvan ziet u graag meer? Laat het ons weten!

democraat@D66.nl

Wetenschapelijk bureau

8 december Wetenschapsdag

Het wetenschappelijk bureau is bezig met de voorbereidingen van een wetenschapsdag op 8 december aanstaande. De voorlopige titel luidt: Onderwijs en maatschappij in de 21ste eeuw: de betekenis van het particulier initiatief in het onderwijs
We raden iedereen die in een wetenschappelijke functie geinteresseerd is in het onderwijs, of in het onderwijs werkzaam is, aan om zaterdag 8 december in de agenda vrij te houden. De bedoeling is dat er behalve een aantal interessante lezingen, volop ruimte is voor discussie.
Mededelingen over het definitieve programma en de wijze van inschrijving volgen later.

ACTIVITEITEN

D66 EN DE PRAKTIJK VAN DE GEMEENTERAAD
Tweedaagse cursus in Den Bosch (Hotel Golden Tulip) op 22-09 en 29-09-01.
Eigen bijdrage: f 60,00 (incl. koffie en thee)
Op welke manier kunnen kandidaten direct na hun benoeming een belangrijke bijdrage leveren aan de besluitvorming in de gemeenteraad? In deze tweedaagse cursus wordt een uitstekende voorbereiding geboden op een toekomstig raadslidmaatschap. In een aantal plenaire sessies, maar ook via rollenspelen wordt gewerkt aan de ontwikkeling van uw politieke vaardigheden en krijgt u belangrijke informatie aangereikt. Een greep uit de onderwerpen: hoe functioneren nu de gemeenteraad en raadscommissies, hoe verloopt de gang van zaken in een gemeentehuis, wat zijn de aankomende veranderingen betreft de positie van het raadslid, n.a.v. conclusies uit het rapport van de commissie Elzinga? Twee ervaren D66'ers, waaronder burgemeester Letty Demmers-van der Geest uit Reusel, begeleiden u in deze cursus. Ter voorbereiding ontvangt u de publicatie: Duaal in de raad; D66 en de praktijk van de gemeenteraad.
De cursus vindt eveneens plaats in Groningen 06-10 en 13-10, Rotterdam 20-10 en 27-10, Zaandam 03-11 en 10-11 en Zwolle 24-11 en 01-12.

DUALISERING IN DE RAAD
29-09-01 te Utrecht
Middagconferentie met speciale aandacht voor de rol van het raadslid na de komende verkiezingen, van 13.30 u. - 16.30 u.
Eigen bijdrage: f 20,00 (incl. koffie en thee) + documentatie
Als gevolg van de uitkomsten van de commissie Elzinga zullen er een aantal wijzigingen in de gemeentewet worden opgenomen. Na de volgende verkiezingen verandert de rol van het raadslid ingrijpend, wethouders zijn straks geen lid meer van de raad, raadsleden krijgen recht op ambtelijke bijstand en het onderzoeksrecht, voor alle gemeenten worden wellicht rekenkamers ingevoerd, de positie van de burgemeester wordt versterkt et cetera. Aan deze min of meer belangrijke veranderingen wordt op 29-9 een speciale conferentie gewijd, waaraan o.a. medewerking verleend zal worden door Olga Scheltema, Tweede Kamerlid, Maarten Schurink, lid Stimulans 2000 en als BZK-ambtenaar verbonden aan de commissie Elzinga, Peter v.d. Berghe, voormalig gemeentesecretaris van Reusel - de Mierden en Flip Huisman, voorzittter gemeenteraadsfractie Zoetermeer en actief in het Platform Financiële functies.

NIEUW: SHAKESPEARE-TRAINING;
ontwikkel uw retorische vaardigheden aan de hand van teksten van William Shakespeare
Zaterdag 06-10-01, van 10.00 uur tot 16.00 uur te Utrecht
Door informatie mondeling over te brengen word je in staat gesteld om engagement te tonen met datgene wat je over wilt brengen. Dat engagement is strikt persoonlijk. Iedereen heeft immers een eigen manier van spreken en eigen intonatie. Doelstelling van de Shakespeare-training is om u te laten onderzoeken welke kleuren en intonaties u zoal op uw palet heeft. In deze cursus gaat u werken met de bloemrijke teksten van William Shakespeare. Zijn teksten (in de klassieke Nederlandse vertaling van Burgersdijk) zijn retorisch van een hoog niveau en bieden u veel mogelijkheden om de grenzen van uw retorisch kunnen te verkennen.. en op te rekken!
De cursus is intensief en weinig theoretisch. U gaat snel 'de vloer op' en krijgt persoonlijke feedback op de techniek van het spreken (articulatie en adem) en op de manier van het 'kleuren' van een tekst. Aan het slot zal geprobeerd worden het geleerde te koppelen aan een door uzelf opgeschreven tekst. Een aanrader! *Bijdrage f 75,00.*

SYMPOSIUM CAMPAGNE VOEREN; PERSPECTIEFDAG 2
Zaterdag 13-10-2001 in De Eenhoorn te Amersfoort, 13.00 uur tot ca. 17.00 uur
Bijdrage: f 20.00 (incl. koffie en thee)
Met diverse nuttige workshops, plenaire sessies die ingaan op vragen als: hoe voeren we effectief campagne, wat zijn de thema's, hoe geven we de campagne vorm en hoe gaan we om met pers en media? M.m.v. Tweede Kamerleden, bewindslieden, leden van het Landelijk Bestuur, de landelijke campagnecoördinator en leden van het Landelijk campagneteam. Meld u nu aan!

DEBATTEREN KUN JE LEREN.
Op 22-09-01 te Den Haag.
Hoe komt u tijdens debatten goed uw verhaal doen en met sterke argumenten komen?
Ook op 17-11 Utrecht. *Bijdrage:f75,00*

OMGAAN MET PERS EN MEDIA
29-09-01 te Utrecht
Ten behoeve van in het bijzonder lokale lijsttrekkers komt o.a aan de orde: Wat kunt u doen om ervoor te zorgen dat via de media goed over het voetlicht komt wat u te melden heeft? Interviewtechnieken, maar ook manieren om D66-publiciteit te verkrijgen komen aan bod, met veel tips en praktische oefeningen. *Bijdrage f 75,00*

DIT IS D66!
Een kennismakingsdag met D66 op 06 oktober 2001 te Amsterdam (met o.a. D66-Statenlid Utrecht Ninke van Keulen). Ook op 08-12 Utrecht. *Bijdrage: f25,00.*

OP MAAT OF IN DE REGIO
Heeft uw afdeling behoefte aan een bepaalde training binnen uw afdeling? Laat het ons dan weten. Of het nu gaat om politieke vaardigheden als Speech en presentatie, Leren debatteren, Omgaan met de media, of een inleiding over Gemeenteraadswerk, wij gaan voor u aan de slag.

OVERIGE TRAININGEN EN CURSUSSEN
(Zie voor een uitgebreid overzicht op de website van D66)

BROCHURES

Werkwijzer lokaal verkiezingsprogramma *f17,50*
Een actuele brochure waarin o.a. wordt beschreven hoe een programmacommissie, de ledenvergadering, de voorzitter en de fractie te werk gaan bij het samenstellen van een lokaal verkiezingsprogramma Ook is er is aandacht voor de layout, het taalgebruik, de vormgeving en staan er ideeën en suggesties in voor onderwerpen die in ieder lokaal verkiezingsprogramma van D66 aan de orde zouden moeten komen.

Duaal in de raad: D66 en de praktijk van de gemeenteraad *f17,50*
In deze aangepaste uitgave wordt speciale aandacht besteed aan de resultaten van de commissie Elzinga op het gebied van dualisering. Wat zijn de concrete gevolgen daarvan voor de gemeenten, welke aanpassingen komen er in de aanwijzing van burgemeesters en wethouders; welke overige voorstellen vormen een definitieve breuk met het verleden? Bevat o.a. bijlagen over de financiële positie van
raadsleden in 2001 en diverse nuttige adressen en websites.

Handboek politieke communicatie en publiciteit *f15,00*
Nuttige informatie m.b.t. het omgaan met pers en media en aandacht voor de werving van leden en het effectief campagne voeren.

Vaardigheden voor het politieke vak *f10,00*
Wat zijn de belangrijkste vaardigheden voor het politieke vlak?

Gemeente en financiën *f10,00*
Maak kennis met D66 *f 5,00*
Leidraad voor de afdeling *f15,00*

(De prijzen van de brochures zijn exclusief porto)

Raadpleeg voor een uitgebreidere omschrijving van de trainingen en de brochures de D66-website, vraag de folder aan van het Opleidingscentrum of neem contact met ons op:
Tel: 070 - 356 60 66, b.g.g. 356 60 43, 356 60 32, e-mail: landelijk.secretariaat@D66.nl Internet: www/D66.nl/opleidingscentrum/ of per post: Landelijk Secretariaat, Postbus 660, 2501 CR DEN HAAG.

democraat

D66 kiest lijstrekker

JAARGANG 34
NUMMER 4
DECEMBER 2001

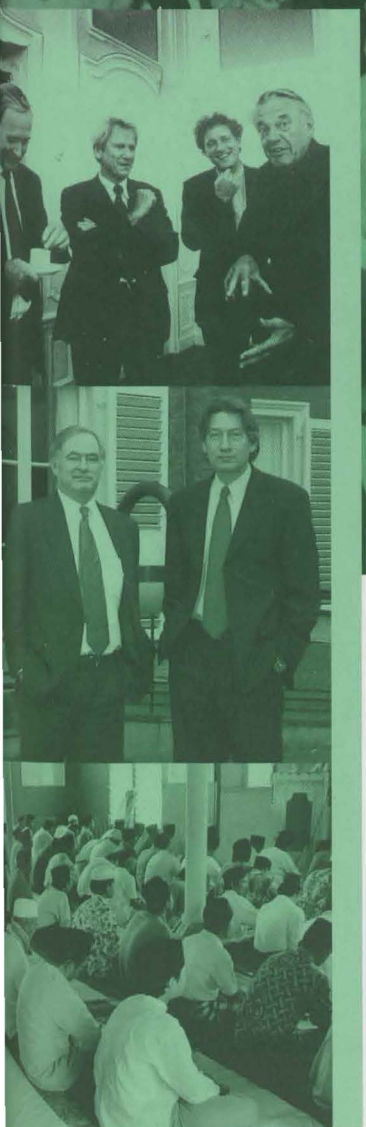

Een goed gesprek met vijf D66-fractievoorzitters

4

UITGAVE VAN
POLITIEKE PARTIJ
DEMOCRATEN 66

Bob van den Bos en Rob de Wijk:

De strijd tegen terrorisme

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Moslims in de Nederlandse politiek:

Islam op het binnenhof

Onbezonnen scoringsdrift

Het debat over de bouwfraude toonde afgelopen maand weer eens aan hoe verziekt de politiek kan zijn. Wie de discussies over de schikking met drie frauderende bedrijven rond de Schipholtunnel heeft gevolgd, moet plaatsvervangend het schaamrood op de kaken hebben gekregen. Die schikking deugde natuurlijk niet. Het afzien van vervolging in een zaak die de rechtsorde ernstig aantast omwille van een geldelijke opbrengst, ondermijnt het rechtsgevoel. De minister van Justitie was tevoren niet geraadpleegd hoewel dat volgens de richtlijnen wel had gekund. De minister had dan immers gebruik kunnen maken van zijn wettelijke bevoegdheid om een aanwijzing tot vervolging te geven. Zoiets doe je alleen bij hoge uitzondering, maar daar was nu alle reden voor geweest.

Maar daar ging het debat niet over. De verontwaardiging die zich van Kamerleden als Leers en Van Gijzel meester maakte, leidde tot een ondoordachte en onmogelijke motie. De minister van Justitie moest beklag instellen bij het Gerechtshof tegen de schikking die onder zijn politieke verantwoordelijkheid was getroffen. Met een beetje gezond verstand was die motie natuurlijk nooit ingediend. De Staat kan niet over zichzelf beklag doen. D66 heeft van het begin af aan gewaarschuwd dat een onmogelijke Kameruitspraak alleen maar tot meer frustratie zou leiden.

De onbezonnen scoringsdrift leverde het beeld op van de politiek die wel hard schreeuwt maar ondertussen de deksel op de doofpot houdt. Ik verwijt dat het CDA, dat alleen maar aan goedkope oppositie dacht. Maar meer nog de PvdA, dat zich mee liet slepen in de retoriek van "de onderste steen boven". De gevolgen zijn dramatisch. Maatschappelijke woede, nu ondanks alle grote woorden de transactie met frauduleuze bedrijven niet valt terug te draaien. Maar ook politiek onheil: de oprecht betrokken Rob van Gijzel uit de Kamer, Ad Melkert die zijns ondanks opnieuw te boek staat als de boosaardige professor Sneep van de Nederlandse politiek en de opportunisten van Leefbaar Nederland die in hun vuistje lachen.

Als doekje voor het eigen bloeden roepen de oude partijen nu dat er een parlementaire enquete moet komen naar alle bouwfraude. Natuurlijk verzet D66 zich daar niet tegen, er lijkt genoeg aan de hand voor eigen onderzoek. Maar het is de vraag of het helpt om de geloofwaardigheid van de Haagse politiek te herstellen.

Nieuwe Democraten ideeënboek

Onlangs verscheen het Ideeënboek van de Nieuwe Democraten, het samenwerkingsproject van D66 en de Jonge Democraten. Lotte Bruins Slot en Boris van der Ham deden de eindredactie.

Een gebrek aan ambitie kan de Nieuwe Democraten in ieder geval niet worden verweten. Waar het vorige D66-jongerennetwerk Opschudding zich richtte op een beperkt aantal vooral interne doelen, daar hebben de Nieuwe Democraten zich tot taak gesteld ideeën te genereren op allerlei gebieden. Lotte: 'Nieuwe vormen van duurzame ontwikkeling krijgen aandacht. Maar ook nieuwe vormen van democratische vernieuwing. Daarbij draait het om de keuzevrijheid van burgers, dwars door allerlei overheidsorganen heen.'
Boris: 'We vonden het belangrijk onderwerpen te kiezen die dicht bij mensen staan: onderwijs, lokale gezondheidszorg. Het moet veel aantrekkelijker worden om in die sectoren te gaan werken. In het ideeënboek dragen een jonge leraar en een 61-jarige verpleegkundige daarvoor praktische oplossingen aan.'
Welk idee verwachten de Nieuwe Democraten dat het meeste opzien zal baren?
Boris: 'Gentechnologie! In het ideeënboek gaan twee wetenschappers op zoek naar de grenzen van toepassingen van die technologie. Ze gaan daar behoorlijk ver in, vinden bijvoorbeeld dat het klonen van mensen niet bij voorbaat moet worden afgewezen. Dáár willen we graag debat over.'
Wat is de conclusie van het Nieuwe Democraten-project? Lotte: 'Die is er lekker niet. Het project is uniek omdat het mensen uitdaagt om vanuit hun eigen ervaring te komen tot een praktische uitwerking van hun ideeën. Het zijn geen politici met mooie woorden.'
Boris: 'Toch valt wel op, dat alle ideeën terugkomen tot een aantal principes: keuzevrijheid, solidariteit en duurzaamheid. Dat bindt D66'ers blijkbaar.' Lotte merkt op: 'De manier waarop dit boekje tot stand is gekomen is interessant. We hebben niet gewacht totdat mensen naar ons toe zijn gekomen, we hebben ze opgezocht. Internet en email lenen zich erg goed voor zo'n werkwijze. Ik denk dat D66 in de toekomst meer op die manier moet werken om zich te voeden met nieuwe inzichten en ideeën.' (AA)

Nieuwe Democraten Boris van der Ham en Lotte Bruins Slot

Het ideeënboek van de Nieuwe Democraten is te bestellen via www.nieuwedemocraten.nl en kost € 6,80.

IN DEZE DEMOCRAAT...

4 **Discussies over geloof zijn lastig, want we willen niemand beledigen. Sommige mensen maken daar handig misbruik van. Maar waarom ligt dat bij het ene geloof gevoeliger dan bij het andere?**

6 **'Voor mij staat Islam voor verdraagzaamheid en tolerantie'. Waar blijven de moslims in de Nederlandse politiek?**

9 **De strijd tegen het terrorisme is een strijd voor alles waar D66 voor staat, aldus Rob de Wijk en Bob van den Bos.**

11 **Jan Terlouw is niet voor ongebreidelde individualisering. Hans van Mierlo is niet tegen achterkamertjespolitiek. En volgens Thom de Graaf eisen mensen steeds méér van de overheid. Een interview met vijf (voormalige) D66-fractievoorzitters**

17 **And the winner is.... de lijsttrekkersverkiezing in beeld**

Verder:

5 **Ledenbarometer – Is Leefbaar Nederland een nieuw D66?**
8 **Email uit Amerika – Autoloze zaterdag**
10 **Democraten in Den Haag**
14 **De kleine p... – Help de VVD aan een stoer asiel-idee**
15 **Democraten in het land**
16 **Commentaar – D66, genuanceerd op MAVO 4 niveau?**
18 **Op jacht naar de kiezer – Zichtbare campagnes**
19 **Kom in actie**

Colofon
Democraat is een uitgave van politieke partij Democraten 66. Een door het Landelijk Bestuur benoemde redactieraad is verantwoordelijk voor de uitgave. Deze raad wordt gevormd door: Hans Gosman, Sjors Heerdink (SH), Geert H. Janssen, Mendeltje van Keulen, Pam de Soete (PdS), Brendan Thesingh en Sjoerd Vellenga.

Eindredactie: Andor Admiraal (AA)
Webversie: Appi Stammeshaus
Fotografie: Dennis Sies, Utrecht; Hemeras Technologies.
Foto's voorpagina: Dennis Sies, Roelof Kaufman, Mendeltje van Keulen, Marcel Minnée
Druk- en zetwerk: Drukkerij Uleman-De Residentie, Zoetermeer
Met dank aan: Jan Brink, Thom de Graaf, Arthur Helling, Floor Kist, Udo Kock, Elwin Lammers, Hans Weijel
Emailadres: democraat@D66.nl

De volgende Democraat verschijnt op 30 maart 2002. Kopijsluiting 28 februari 2002.

Landelijk secretariaat D66
Postadres: Postbus 660, 2501 CR Den Haag
Bezoekadres: Noordwal 10, Den Haag
telefoon 070 - 356 60 66, fax 070 - 364 19 17
landelijk.secretariaat@D66.nl - www.D66.nl

Democraat wordt gedrukt op chloorvrij gebleekt papier en wordt verstuurd in een uit polyethyleen vervaardigde verpakking die onschadelijk is in de vuilverbranding. Deze verpakking heeft verder geen schadelijke invloed op de kwaliteit van het grondwater en is uitstekend te recyclen.

De adresdrager van deze Democraat is tevens uw D66-lidmaatschapskaart. Staat op uw lidmaatschapskaart na het woord 'act' een 1, dan betekent dit dat u aan uw contributieverplichting heeft voldaan; alleen dan heeft u stemrecht op D66-bijeenkomsten.

Ook religie is bespreekbaar in een democratie

***Floor Kist* wordt er moe van, dat er niet op een zakelijke manier kan worden gesproken over geloof, integratie en discriminatie. Na de aanslagen in de VS is dat alleen maar lastiger geworden.**

Als je met mensen over de Islam, integratie en Leefbaar Nederland praat krijg je al gauw twee soorten reacties. De ene is 'het zit mij niet lekker, maar ik mag het niet zeggen'. De andere is 'het moest maar eens gezegd worden'. Na 11 september is dat al helemaal ingewikkeld geworden.

Eén prachtig voorbeeld dringt zich op. Krantenbezorgers in Amsterdam bezorgden het NRC niet, omdat op de voorpagina van het M magazine een afbeelding van de Koran stond. Eigenlijk een simpel arbeidsconflict; de krant betaalt mensen om iets te doen en zij doen het niet. Maar het is een heel spektakel over de Islam en de vrijheid van drukpers geworden. Ik dacht: handige bliksems die jongens, dat zij zich zo in het nieuws hebben weten te werken. En dat zijn ze.

Handige bliksems, die weten hoe gevoelig dit onderwerp ligt, maken schandelijke misbruik van 'hun geloof' en 'hun cultuur'. Als samenleving hebben wij daar een beschaafde zwakte voor. En dat maakt het zo frustrerend. Dan komen ze, de drie woorden: 'die', 'mensen' en 'altijd'. Ze zijn zo snel gesproken. Ze liggen tegen de rand van het discrimineren aan. En als beschaafde samenleving weten wij dat we die drie woorden eigenlijk niet in één en dezelfde zin moeten gebruiken. Want het gaat in werkelijkheid vooral om het tweede woord: mensen. Mensen, en niet de Islam zijn verantwoordelijk voor de terroristische aanslagen in New York en Washington D.C. – en voor het niet bezorgen van kranten in Amsterdam.

Dat is zelfs zo, als mensen oprecht van mening zijn dat hun handelen door hun geloof is ingegeven. Zie hier de ware reden van de scheiding van kerk en staat. Hoe weten we welke groep oprecht is in haar geloof? Hoe weten we wie de ware vertegenwoordiger van God op aarde is? Dat weten we niet. Dat interesseert ons eigenlijk ook niet. Een democratische samenleving staat het geloof niet in de weg. En daarom kunnen en willen wij geen enkele groep gelovigen een bevoorrechte positie in onze samenleving geven.

Hetzelfde geldt in beginsel ook voor verschillende culturen. Maar toch ligt dat iets gevoeliger. Nu in onze samenleving meer verschillende culturen aanwezig zijn, ontstaan daar spanningen tussen. Spreek over Marokkaanse jongeren en een golf van emotie komt los. Volgens mij heeft die emotie vooral te maken met de angst om te discrimineren als wij bepaald asociaal gedrag openlijk afkeuren. Een aantal handige bliksems weet daar uitstekend gebruik van te maken.

Op eenzelfde manier maakt de SGP misbruik van onze beschaafde zwakte, maar daar volgt een oorverdovende stilte op. Zakelijk gezien zitten in de Tweede Kamer volksvertegenwoordigers namens een partij die haar geloof expliciet boven de wet stelt: ze discrimineren vrouwen. Volgens de SGP ligt de Bijbel aan de basis van onze samenleving. Het gaat echter niet om de Bijbel - het gaat om de interpretatie van de Bijbel. Dus kan het niet schelen welke wetten wel en welke wetten niet door de SGP worden aanvaard; zij hebben zich net als alle Nederlanders aan de regels van de democratie te houden. Maar waar de Marokkaanse kranten-bezorgers een golf van verontwaardiging losmaken, komen de SGP-kamerleden er gewoon mee weg.

Ik geloof dat we, zolang we de 'drie woorden' vermijden, gewoon over alles een mening kunnen geven. Als we een juiste verhouding blijven vinden tussen onze kritiek en onze oplossingen

Handige bliksems maken schandelijk misbruik van 'hun geloof' en 'hun cultuur'

moeten we gewoon onze mening blijven geven, ook als dat gevoelig ligt. Dat is hoe we het in een democratie willen. En dat moest maar eens gezegd worden.

Floor Kist is hoofd public affairs bij de provincie Zuid-Holland en lid van de D66 programmacommissie.

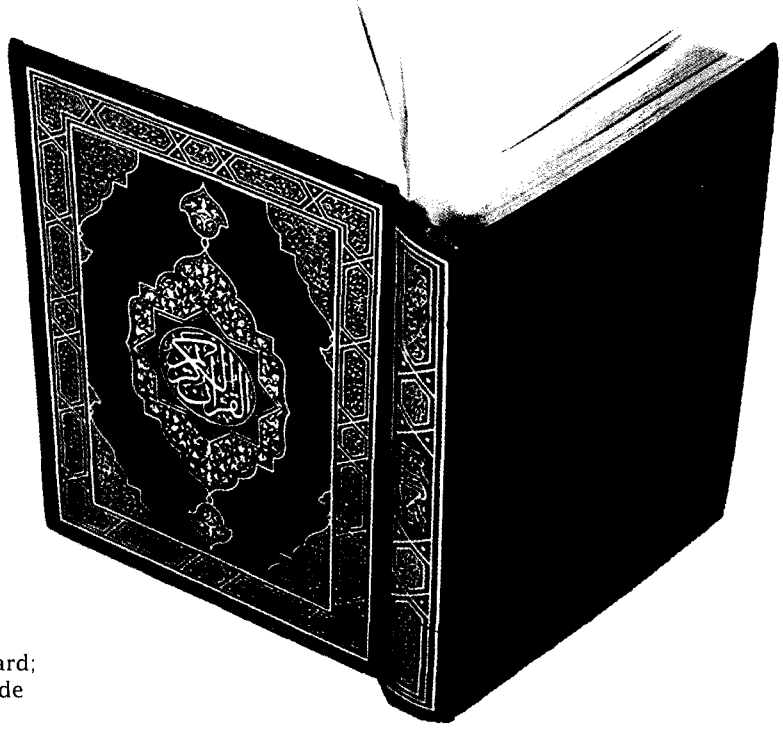

Een nieuw D66?

Punten die traditioneel bij D66 hoorden, zoals het gekozen burgemeesterschap, staan ook in het programma van Leefbaar Nederland. Is Leefbaar Nederland een jonger broertje van D66, of een club van schaamteloze opportunisten? Wij vroegen het aan zes leden. – Door Brendan Thesingh

Gerard van Camphuisen (70)
Gepensioneerd
'Leefbaar Nederland is een heel ander soort partij dan D66. Het is toch voornamelijk een protestpartij die het moet hebben van onvrede onder een groot gedeelte van de bevolking over de huidige politiek. Er is helemaal geen achterliggende gedachte die de partij bindt. Ik betwijfel dan ook of ze voldoende bindingskracht heeft om niet weer uit elkaar te spatten. Daarom vind ik het niet terecht deze partij te zien als een jongere versie van D66. Onvrede alleen is niet genoeg om politiek te bedrijven, je moet ook ideeën hebben hoe je die onvrede moet oplossen.'

Sarah Maas (36)
Advocate
'Ik vind dat er alleen al een groot verschil is tussen de personen die destijds D66 oprichtten en de mensen die nu achter Leefbaar Nederland zitten. D66 is volgens mij meer voortgekomen uit idealistische en ideologische motieven en Leefbaar Nederland komt voort uit opportunistische en egoïstische. Als ik bijvoorbeeld een Pim Fortuyn zie dan vind ik hem niet te vergelijken met een Hans van Mierlo. Als je dan ook nog ziet dat Leefbaar Nederland in de lokale politiek vaak problemen heeft dan vraag je je af met wat voor mensen je te maken hebt.'

Pieter Hendriks (63)
Manager
Toen D66 werd opgericht waren de meningen net zo goed verdeeld over het nut van deze partij. Daarin zie ik wel een vergelijkbare situatie met Leefbaar Nederland nu. Het is moeilijk om in te schatten wat LN gaat brengen en wat voor invloed zij zal hebben. Het is in ieder geval duidelijk dat ze meeliften op een golf van ongenoegen over de politiek. Maar wat ze voor alternatieven bieden is mij niet duidelijk. Dat is dan ook gelijk het verschil met D66, daar is wel een gedachte over hoe het dan wel zou moeten.'

Adriaan Verburg (51)
Architect
'Ik hoor wel eens van mensen dat ze D66 een partij vinden met goede ideeën, maar dat ze niet goed overkomen. Ze zien dat Leefbaar Nederland wegloopt met een aantal typische D66-ideeën zoals de gekozen burgemeester. Dat komt wel over op de kiezer. Wat dat betreft zijn D66 en LN toch duidelijk verschillend. D66 is een partij van ideeën, terwijl Leefbaar Nederland het vooral moet hebben van de presentatie. D66 bestaat niet uit volksmenners en straatvechters, maar soms kunnen wij daar wel wat van leren. Leefbaar Nederland is dan ook geen nieuw D66 voor mij, maar laat wel zien wat wij en de andere partijen missen als het gaat om communicatie met de kiezer.'

Spreekt Leefbaar Nederland de man en vrouw in de straat meer aan dan D66? *Foto: Marcel Minnée*

Maria Beemster (39)
Verpleegkundige
'Ik vind het een belachelijke vergelijking. LN lijkt in de verste verte niet op D66. Het zijn gewoon opportunisten die munt slaan uit de onvrede over de politiek. In plaats van oplossingen te bedenken worden vooral de klachten van ontevreden burgers nageëchoëd. Het is prima dat je die klachten signaleert, maar dan moet je wel net als D66 daar een antwoord op proberen te verzinnen. Ik kan me dan ook behoorlijk ergeren aan alle politici die alleen kreten roepen, maar geen tijd steken in oplossingen.'

Geertje Scholte (26)
Studente Geschiedenis
'Ik denk dat beide partijen best met elkaar te vergelijken zijn. Beide komen voort uit onvrede over de politiek. D66 hoort nu alleen zelf bij de gevestigde politiek, en LN is 'de nieuwe in de straat'. Ondanks uitdagingen heeft D66 toch bewezen een plaats te verdienen in de Nederlandse politiek. LN moet dat nog waarmaken, wat dat betreft is dat een zelfde positie als D66 35 jaar geleden had. Sinds die tijd is Nederland veranderd, de politiek is niet meer verzuild of gepolariseerd en de media zijn veel belangrijker geworden. Misschien dat als D66 nu was ontstaan zij veel sterker op LN zou lijken dan nu het geval is.'

"D66 is een partij van ideeën, terwijl Leefbaar Nederland het vooral moet hebben van presentatie"

Islam in de Nederlandse politiek

Een kleine 5% van de inwoners van Nederland is moslim. In een grote stad, waar dat percentage hoger ligt, zou een partij die de islamitische stadsgenoten achter zich weet te krijgen een machtsfactor van betekenis kunnen zijn. In Amsterdam is onlangs de Arabische Partij Amsterdam opgericht. Valt daar veel van te verwachten? En hoe kijken Nederlandse moslims eigenlijk tegen D66 aan? – Door Andor Admiraal en Pam de Soete

We spreken met Ibrahim Farouk in café Danzig bij het stadhuis van Amsterdam. Boven ons is de raadszaal waar Farouk's Arabische Partij Amsterdam na 6 maart vertegenwoordigd hoopt te zijn. Als we hem bellen om af te spreken, vragen we hoe hij eruit ziet. 'Als een terrorist' antwoordt hij spottend. Een kop koffie wordt beleefd afgeslagen; het is de eerste dag van de ramadan.
Begin jaren '80 was Farouk lid van D66. Maar nadat hij in 1984 vanwege de opstelling van Terlouw richting VVD zijn lidmaatschap opzegde, is hij zelfs niet meer naar de stembus geweest. Hij vindt Nederland een kunstmatige democratie. 'Een kleine groep partijleden beslist alles, de partijen vertegenwoordigen de mensen niet echt. Daarom moeten de Arabieren zelf leren hoe het systeem werkt'.
Malika Faqir (35) komt uit Marokko en woont in Limburg. Met een zachte 'g' zegt ze: 'Een goed idee, zo'n Arabische Partij. Waarom niet? Maar heeft het weinig kans van slagen. Uiteindelijk gaat het om integratie en dan heeft het geen zin je te isoleren. Ik heb mij voor D66 kandidaat gesteld.'
Driss el Boujoufi, voorzitter van de koepelorganisatie van Marokkaanse moskeeën (Ummon), ziet ook weinig in een Arabische partij. 'Ik vind dat een politiek leider open moet staan voor alle groepen in de samenleving'. Tijdens het gesprek met El Boujoufi, boven de Grote Moskee in Amsterdam, blijkt dat hij van pittige uitspraken houdt. 'D66'ers hebben te weinig krachtige standpunten. Ik ben een bewonderaar van Bolkestein, die draait niet om de hete brei heen als het gaat over de multiculturele samenleving'.
Meindert Fennema is docent aan de Universiteit van Amsterdam en onder meer gespecialiseerd in politieke participatie van etnische minderheden. De notie van Farouk, dat de gevestigde partijen niet open staan voor allochtonen, onderschrijft hij niet. 'GroenLinks en de PvdA zijn heel goed bezig. Die zetten allochtonen op de lijst, hebben daar intern discussies over. Voor hen is dat echt een belangrijk punt.' Voor Fennema staat vast dat partijen actief moeten werken aan het betrekken van minderheden. 'Afwachten werkt niet; je ziet dat in plaatsen waar niets gebeurt ook geen allochtonen actief worden.'
Volgens Francisca Ravestein, woordvoerder integratie van de D66-Tweede Kamerfractie, is speciale actie van partijen niet nodig. 'Je ziet dat zodra er één of twee mensen uit een bevolkingsgroep lid worden van een bepaalde partij, er snel meer volgen. Natuurlijk moet de partij er dan wel voor open staan, maar afkomst en religie spelen bij ons eigenlijk geen rol'.
Ravesteins' partijgenoot Faqir ziet dat anders. 'Het is in de cultuur van Marokkanen, Turken en veel andere nieuwkomers belangrijk om ergens uitgenodigd te worden; anders hebben zij niet het gevoel dat ze welkom zijn. D66 moet misschien niet permanent gericht werven, maar wel de eerste paar jaar. D66'ers gaan er vanuit dat mensen overal zelfstandig op afstappen, maar mensen die hier nieuw komen kennen die cultuur nog niet. GroenLinks en PvdA hebben een hele goede naam bij allochtonen; ik moet mij steeds verantwoorden waarom ik bij zo'n witte partij zit. Maar partijen moeten ook eerlijk zijn: gaat het alleen om de stemmen van de allochtone Nederlanders, of staan partijen ook open om mensen echt mee te laten praten? Wat dat betreft heb ik meer vertrouwen in D66.'

Francisca Ravenstein: "Bij D66 spelen afkomst en religie eigenlijk geen rol"

Müslüm Yildirim (30) is advocaat in Den Haag en eveneens kandidaat voor D66. Hij deelt de analyse van Faqir: 'Op de Haagse Hogeschool is bijvoorbeeld één op de vijf studenten van allochtone afkomst. PvdA en GroenLinks proberen daar actief te werven, maar juist D66 moet het hebben van die high-potentials. Het is marketing: als je een product wilt verkopen, dan moet je ermee de boer op gaan.'
Bij D66 zijn onlangs platforms voor Turkse, Marokkaanse en Hindoestaanse D66'ers van start gegaan. Latifa Cherrabi is coördinator van het Marokkaanse platform. 'We proberen Marokkaanse D66'ers en aspirant-leden bij elkaar te brengen en te activeren. Laatst hadden we een debat georganiseerd tussen Roger van Boxtel en Marokaanse jongeren, dat was een succes. Binnenkort gaan we amendementen op het verkiezingsprogramma voorbereiden.'

Een lokale partij die de islamitische stadsgenoten achter zich weet te krijgen, kan een belangrijke machtsfactor worden. *Foto: Marcel Minnée*

Anti-God partij

Voor D66 zal het moeilijk zijn moslims te bereiken, meent Farouk: 'Die partij wordt gezien als anti-God partij, vanwege het homohuwelijk en de euthanasie-

Ook moslimjongeren seculariseren snel. Tweede en derde generaties allochtonen voelen zich aangesproken door sociaal-liberale politiek. *Foto: Marcel Minnée*

wetgeving.' Faqir heeft als moslim echter bewust voor D66 gekozen: 'De Islam staat voor verdraagzaamheid en tolerantie.

Malika Faqir: "Als meer moslims zich kandidaat hebben gesteld voor D66, hoef ik mij niet meer zo te verdedigen"

Homo's zijn er in elk land, maar in Nederland maken we wetten om die mensen te beschermen. Andere landen zouden moeten volgen. Bovendien is D66 niet de enige partij die deze wetten heeft gesteund, GroenLinks en PvdA toch ook?'. Yildirim maakt zich al helemaal geen zorgen: 'De Turken en Marokkanen van mijn generatie hebben helemaal geen moeite met het homohuwelijk, die gaan met Nederlanders om en seculariseren ook snel.' Is het culturele conflict van Farouk misschien ook een generatieconflict? Yildirim denkt van wel: 'De tweede en derde generatie voelt zich aangesproken door onze sociaal-liberale boodschap. Zij hebben gezien hoe moeilijk hun ouders het hadden, daarom zijn ze heel ambitieus en studeren ze hard. Ze willen hogerop komen, geld verdienen en het beter doen dan hun ouders. Maar ze weten ook hoe moeilijk sommige mensen het hebben.'

Müslüm Yildirim: niet alleen politieke participatie, ook arbeidsparticipatie is belangrijk voor de emancipatie van Nederlanders van allochtone afkomst.

Allochtone politici staan voor een welhaast onmogelijke opgave. De verwachtingen van de partij en van de allochtone achterban zijn hoog en verschillen ook nog van elkaar. Faqir: 'De achterban verwacht snelle oplossingen, maar je hebt nou eenmaal met bepaalde processen te maken. Je moet goed oppassen met wat je zegt, ook voor de geloofsachterban. Voor je het weet heb ik hier een paar imams voor de deur staan. Ik hoop dat zich meer moslims kandidaat hebben gesteld voor D66, dan hoef ik mij niet meer zo te verdedigen.'

Volgens El Boujoufi benadrukt de overheid te weinig de geldende normen en waarden. 'Geen land besteedt zoveel geld aan integratie als Nederland, maar met nul resultaat. De politiek moet de zaak serieus nemen en keihard zeggen wat er mis is. Daar is de Nederlandse samenleving bij gebaat'.
Roger van Boxtel, minister verantwoordelijk voor het integratiebeleid, hecht speciale waarde aan de politieke participatie van allochtonen: 'Politiek is de enige weg waarlangs wetten en regels kunnen worden aangepast. Als bepaalde waarden van nieuwkomers en de Nederlandse samenleving schuren, moet daarover worden gesproken in de politiek.' Van Boxtel wil het komende verkiezingsjaar veel geld uittrekken voor campagnes om de deelname van allochtonen aan de verkiezingen te bevorderen. Fennema van de Universiteit van Amsterdam vindt dat een goed plan: 'Tussen '94 en '98 zag je een relatieve daling in de opkomst van etnische

minderheden. Maar bijvoorbeeld in Rotterdam, waar een grote opkomstbevorderende campagne is gehouden, is de participatie gestegen. Dat soort campagnes heeft effect.'
Yildirim: 'Integratie gaat niet alleen maar om politieke participatie. Als je een parallel trekt met de vrouwenemancipatie, zie je dat ook arbeidsparticipatie heel belangrijk is. Vrouwen zijn daardoor financieel onafhankelijk geworden. Paars heeft veel aan de werkgelegenheid gedaan, ook voor allochtonen. Maar de flexwet heeft wel tot gevolg gehad dat zij relatief vaak tijdelijke contracten hebben. Nu na 11 september de economie terugloopt ben ik bang dat zij als eerste de klappen voelen.'

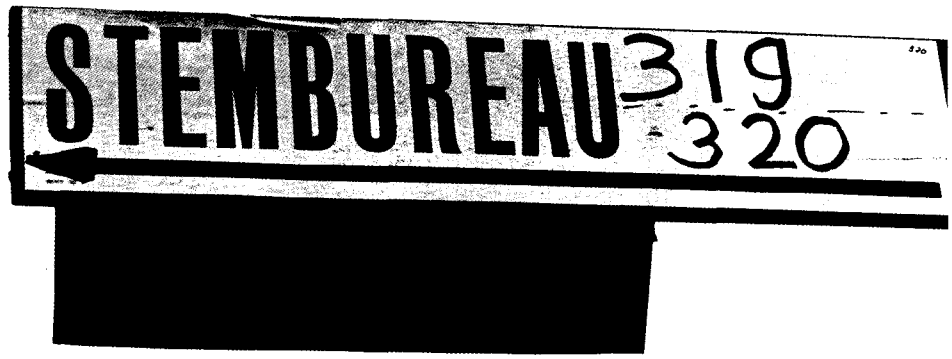

D66-minister Roger van Boxtel maakt extra middelen vrij om de opkomst van allochtonen bij verkiezingen te verhogen. *Foto: Marcel Minnée*

Islamitische partij

Waar etniciteit een smalle basis biedt voor een partij, tonen de christelijke partijen aan dat een religie een stabiel uitgangspunt kan bieden. Waarom heeft Farouk geen Islamitische partij opgericht? 'Arabieren in Nederland hebben allemaal dezelfde problemen, of het nou moslims, joden of christenen zijn. Het is dan hypocriet om een Islamitische partij op te richten. In een Islamitisch land is zo'n partij net zoiets als het CDA hier. Maar wat wil een Islamitische partij in Nederland? De Imam burgemeester maken? De sharia, islamitische wet, kun je pas invoeren als meer dan 90% van de mensen moslim is. Dat zal in Nederland nooit het geval zijn.' Volgens El Boujoufi is dat ook geen punt van discussie: 'Moslims maken bij het stemmen net als iedereen gewone afwegingen en zijn in meerderheid voor de scheiding tussen kerk en staat'.
Neemt D66'er Faqir, die zichzelf als gelovige moslim omschrijft, haar geloof mee in de politiek? 'Natuurlijk, ik kan dat toch niet verloochen? Je moet jezelf blijven en dit hoort gewoon bij mij. Ik eis ook respect voor mijn geloof, zoals ik respect heb voor andere opvattingen. Veel partijgenoten begrijpen maar weinig van de Islam. Maar dat is wel belangrijk wanneer het gaat om integratie. Ik merk dat de onverdraagzaamheid in de samenleving toeneemt. De afgelopen tijd is er een heel slecht beeld ontstaan door uitspraken van een paar imams. Nederlanders worden daardoor nog banger van de Islam dan ze al waren. Daar wordt ik zo kwaad van! We moeten een eerlijker en rationeler debat met elkaar hebben.'

E-mail uit Amerika

Symboolpolitiek

Wat voor promofolder er deze keer bij de Democraat zit weet ik niet, maar de vorige over de 'autovrije zaterdag' was vast een succes. Ik kon zelfs hier, op zo'n tienduizend kilometer afstand, van de extra frisse lucht genieten dus jullie zijn vast stuiterend van genot over straat gegaan.

Mooie gedachte ook: terwijl ik in mijn 4-wheel-drive – airco aan, raam open – op weg was om mijn consumptiedrift te bevredigen in de Potomac Shopping Mall, ploeterden jullie te voet of op de fiets door de polder om het milieu te redden. Dat is nog eens solidariteit.

Ik vind dat toch wel charmant aan Nederland: in de VS zul je niet zo snel dit soort vrolijke, groenige symboolpolitiek aantreffen. Wist u trouwens dat de vermindering van het vliegverkeer die Ossama en zijn vrienden voor elkaar hebben gekregen goed is voor drie autovrije jaren?

Maar goed, volgend jaar zijn er verkiezingen en we moeten wat. Ik kan me uit mijn politieke jeugd in Amsterdam, nog niet zo heel lang geleden, herinneren dat we in de fractie elk jaar weer steggelden over de autovrije zaterdag. Een meerderheid vond het eigenlijk geneuzel, maar 'om politiek kapitaal te verdienen' bij de milieugoeroes stemden we morrend in. Vervolgens waren we natuurlijk te bescheiden om het politieke krediet voor ons groene heldendaden ook daadwerkelijk te innen, maar we troostten ons met de gedachte dat het 'politiek-strategisch' toch een goed idee was.

In de VS zul je niet zo snel groenige symboolpolitiek aantreffen

Misschien hadden we toen gewoon een kroonjuweel van stal moeten halen in plaats van een paringsdans uit te voeren met onze eco-concurrenten. De Democraat Mark Warner is hier vorige maand Gouverneur van Virginia geworden door campagne te voeren voor een referendum. Het verkeer in de voorsteden van Washington is vrijwel de hele dag één groot Prins Claus plein en Warner wilde aan de inwoners voorleggen de lokale belastingen te verhogen om zo nieuwe wegen aan te leggen. Dat idee sloeg blijkbaar aan, al heeft de veertig miljoen Euro eigen geld die Warner in zijn campagne heeft gestopt vast ook wel wat bijgedragen aan zijn succes.

Het schenkingsgedrag van de gemiddelde D66'er kennende, denk ik dat dat er bij ons niet in zit. Maar misschien dat een referendum voor een autovrije zaterdag ons nog wat extra zetels kan opleveren?

D66'er Udo Kock woont en werkt in Washington, D.C. Voor de Democraat slaat hij de politieke ontwikkelingen gade in zowel het land van Santa Claus als in het land van Sinterklaas.

Bob van den Bos en Rob de Wijk:

'Strijd tegen terrorisme is strijd voor onze fundamentele waarden'

Op een herfstige maandagmorgen in november spreken we op het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael met Europarlementariër Bob van den Bos en defensiespecialist Rob de Wijk. Het gesprek gaat – hoe kan het ook anders - over de bestrijding en oorzaken van het internationaal terrorisme en de consequenties van het huidige conflict voor de Europese samenwerking. – Door Mendeltje van Keulen

De Wijk roemt de Amerikaanse militaire operatie als reactie op de aanvallen van 11 september als een schoolvoorbeeld van effectief internationaal ingrijpen. 'Nadat getracht is de pijlers onder het Taliban-regime weg te bombarderen, zijn de acties de laatste weken nauwkeurig gericht geweest. Maar oorlogsvoering blijft een onvoorspelbaar proces, je ziet dat nu de politiek de militaire ontwikkelingen niet meer kan bijhouden.' Over de mogelijke oorzaken van het internationale terrorisme, zegt europarlementariër Van den Bos: 'De grote wereldgodsdiensten hebben zich eeuwenlang geografisch strikt gescheiden van elkaar ontwikkeld. Nu door de mondialisering ook niet-westerse samenlevingen worden geconfronteerd met het contrast met het moderne, geseculariseerde Westen ontwikkelen zich antiwesterse gevoelens gebaseerd op ressentiment. Je identiteit wordt nu eenmaal gevormd door een contrast met anderen'. Rob de Wijk vult aan: 'Het is bijna een politiek incorrecte stelling, maar als je over de wereld reist moet je constateren dat er op veel plaatsen sprake is van de beruchte botsing van beschavingen. Maar het feit dat beschavingen fundamenteel van elkaar verschillen is an sich helemaal geen probleem. Belangrijker is hoe om te gaan met de extreme fundamentalisten - die je vindt in alle religies - die in staat blijken tot acties zoals die van elf september en daarnaast het vermogen hebben de massa's de mobiliseren'.

Welke rol kan Europa inbrengen in de steun aan de Verenigde Staten? Economisch is Europa al een wereldmacht, maar die macht bestaat niet in het politieke domein. Volgens Van den Bos legt de door Amerika gevormde coalitie de bestaande hiërarchie tussen de vijftien EU-lidstaten genadeloos bloot. De Europese reactie wordt georganiseerd in onderonsjes tussen de grote lidstaten. De Wijk herinnert er aan dat voor de Verenigde Staten de Europese Unie niet bestaat, en Van den Bos beaamt dit: 'Vooral de Tweede Kamer overschat de Nederlandse rol in de wereld regelmatig. Ons land is op het wereldtoneel dan wel niet zo onzichtbaar als Denemarken of België - we kunnen soms een nuttige rol spelen als bruggenhoofd - maar feitelijk tellen alleen Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk'.

Over het op korte termijn van de grond komen van een gemeenschappelijk Europees buitenlands- en veiligheidsbeleid zijn beide heren sceptisch. Bob van den Bos: 'Zeker na de komende uitbreiding van de EU met tien voornamelijk kleine landen uit Midden- en Oost Europa wordt dat heel moeilijk. Er zal gezocht moeten worden naar andere mogelijkheden van samenwerking op dit uitermate gevoelige beleidsterrein'. De Wijk: 'Een mogelijkheid zou de vorming van een kopgroep van landen kunnen zijn, een soort Europese Veiligheidsraad met daarin in ieder geval de grote landen vertegenwoordigd'.

'Het is de taak van politici het levensgrote belang van deze acties uit te leggen'

Alle politici hebben in de afgelopen weken geworsteld met de vraag of het doel de huidige ingrijpende inzet van middelen wel heiligt. Bob van den Bos is fel als de koerswijziging van GroenLinks ter sprake komt: 'Deze partij heeft zich wat mij betreft buiten spel gezet als mogelijke regeringspartij, door zich veel te laat te distantiëren van het kabinetsbeleid om de achterban alsnog te paaien'. De Wijk heeft hier een waarschuwing bij: 'Bedenk wel dat bijna de helft van de Nederlandse bevolking twijfels heeft bij de wenselijkheid en effectiviteit van de aanvallen op Afghanistan. Door de media wordt een eenzijdig beeld voorgeschoteld; het is alsof hongerende vluchtelingen in de woestijn worden platgebombardeerd, terwijl de acties zeer nauwkeurig zijn. Het is de taak van politici om het levensgrote belang van deze acties uit te leggen'.

Op de vraag wat de verhouding van een kleine partij als D66 is tot het huidige internationale conflict, antwoorden beide heren heel stellig. De Wijk: 'Er is ditmaal simpelweg geen keuze tussen ingrijpen of niet. Een samenleving zoals types als Bin Laden die voor ogen hebben, daar moeten wij als Westerse wereld, en zeker als D66, koste wat het kost tegen strijden.' Volgens Van den Bos en De Wijk zijn er fundamentele waarden in het geding: respect en tolerantie voor andere culturen en religies, mensenrechten, met name die van vrouwen, vrijheid van meningsuiting - alles waar D66 voor staat. Van den Bos: 'Kant-en-klare oplossingen voor dit soort conflicten zijn er niet, je moet handelen naar bevind van zaken. Daarom worstelen partijen als PvdA en GroenLinks ook zo met dit onderwerp, die raken verstrikt in hun eigen ideologie'. De Wijk: 'Ik heb wel eens gezegd: D66 is in haar pragmatisme eigenlijk een a-politieke partij. Maar de strijd die we nu leveren is ter verdediging van ons gedachtegoed'.

Kort D66-nieuws uit Den Haag

Een voorstel van D66-kamerlid Giskes om voor zwangere onderneemsters een lager urencriterium te hanteren om in aanmerking te komen voor **zelfstandigenaftrek**, is overgenomen door het Kabinet. Ook voor de aftrek van speur- en ontwikkelingswerk hoeven zwangere vrouwen voortaan minder uren in hun bedrijf te steken. // Vanaf 2002 wordt het verschil in belastingheffing bij een **schenking** aan een familielid en niet-verwant zoals een goede vriend, aanzienlijk verkleind. Omdat D66 wil dat mensen zelf kunnen kiezen aan wie zij iets nalaten was dit in het regeerakkoord opgenomen. // Door een amendement van Boris Dittrich op de justitiebegroting, wordt het loon van **gerechtstolken** voor het eerst in jaren verhoogd. Steeds meer mensen die het Nederlands niet machtig zijn, komen met justitie in aanraking. // De één miljard verlichting van **administratieve** lasten voor bedrijven, die Francisca Ravestein in een motie voor dit jaar eiste, wordt daadwerkelijk gehaald door de verschillende departementen. // Met één stem verschil is een motie van Olga Scheltema op de **tijdelijke referendumwet** aangenomen, waardoor het mogelijk wordt een schriftelijke ondersteuningsverklaring in te dienen. Daardoor hoeven aanvragers van een referendum niet meer per se tijdens kantooruren naar het gemeentehuis te komen. // Dankzij amendementen van Francine Giskes bij de begrotingsbehandeling komen er enkele miljoenen vrij voor een Nationaal **Stimuleringsprogramma Gedeeld Autogebruik**. Ook heeft Giskes er mede voor gezorgd dat er fl. 300 miljoen beschikbaar komt voor de oplossing van de bereikbaarheidsproblemen in **Zuid- en Oost-Nederland**. // Werknemers die tenminste drie jaar bij een onderneming hebben gewerkt, komen voortaan net als familieleden voor fiscale faciliteiten in aanmerking wanneer zij het **bedrijf overnemen**. // Dankzij D66 mag de minister van onderwijs zich niet meer met de beoordelingen van de **onderwijsinspectie** bemoeien. Ook zal elke school in het basis- en voortgezet onderwijs voortaan een keer per jaar worden geïnspecteerd. // **Scholen** die met dusdanig grote problemen kampen dat zij het alléén niet meer redden, kunnen voortaan hulp krijgen van externe deskundigen die het bestuur tijdelijk bijstaan. // Na 11 september heeft de regering laten weten de gedeeltelijke privatisering van de beveiliging op **Schiphol** te heroverwegen. D66 had vóór 11 september al geprobeerd die privatisering tegen te houden, omdat zij een versplintering van de verantwoordelijkheid vreest. // Sinds 1 december geldt in Nederland het recht op **zorgverlof**. De wet van D66-staatssecretaris Annelies Verstand geeft recht op maximaal 10 dagen verlof per jaar voor de verzorging van zieke kinderen, ouders of partner. // Minister Korthals van justitie heeft na een overleg met Boris Dittrich aangegeven wel iets te voelen voor een wettelijke regeling tegen **huiselijk geweld**. Dittrich sprak Korthals hier op aan naar aanleiding van een motie die in november op het D66-congres is aangenomen. (AA)

Wie een referendum wil ondersteunen hoeft niet per se naar het stadhuis

D66 verzette zich tervergeefs tegen de privatisering van de veiligheid op Schiphol, maar sinds 11 september wil ook het kabinet het besluit 'heroverwegen'. *Foto: Marcel Minnée*

'Onverdraagzame aangifte-samenleving'

D66-Tweede Kamerlid Boris Dittrich heeft per motie aan de regering gevraagd een notitie over het spanningsveld tussen de grondwettelijke vrijheid van meningsuiting, godsdienst en het verbod op discriminatie op te stellen. Dittrich: 'Over en weer doen mensen de laatste maanden aangifte tegen elkaar van discriminatie. Ik vind het triest dat de multiculturele samenleving lijkt af te glijden naar een onverdraagzame aangifte-samenleving. Meningen mogen gerust botsen, maar we moeten elkaars eigenheid respecteren. De minister van justitie moet zich in dit maatschappelijk debat laten zien en duidelijkheid bieden over de reikwijdte van de vrijheid van godsdienst in relatie tot die andere grondrechten. Ook moet hij aangeven hoe politie, openbaar ministerie en de antidiscriminatiebureaus in de praktijk met dit soort aangiftes om moeten gaan.' (PdS)

Vijf fractievoorzitters van toen en nu kijken naar heden, toekomst en verleden

'Mensen verwachten steeds meer van de overheid'

Het is een even zeldzaam als ontspannen ogend groepsportret. Op een maandagavond zitten in het verstilde Tweede Kamergebouw vijf heren rondom een tafeltje. De oudste van het stel is 70, de jongste 44. Het zijn vijf van de zes fractievoorzitters die D66 vanaf haar oprichting in het parlement hebben vertegenwoordigd. Alleen Laurens-Jan Brinkhorst – de huidige minister van Landbouw - had vandaag andere verplichtingen en kon niet aanwezig zijn. Alhoewel de heren elkaar in deze samenstelling niet dagelijks treffen, suggereert de gemoedelijke sfeer dat het om een volstrekt vanzelfsprekende gebeurtenis gaat.

Interview: Geert H. Janssen en Hans Ph. Weijel, Fotografie: Roelof Kauffmann

Het gezelschap aan de praat krijgen, is geen enkel probleem. De enige korte stilte in het gesprek valt meteen bij de eerste vraag:
hoeveel zetels moet D66 bij de aanstaande verkiezingen halen om aan een regering te kunnen deelnemen?
Thom de Graaf (TG) bijt het spits af en antwoordt na enige aarzeling uiteindelijk recht door zee: 'Wat mij betreft moeten het dubbele cijfers zijn. Met minder heeft het geen zin, dan valt er simpelweg weinig te regeren'. Daar is Hans van Mierlo (HM) het maar ten dele mee eens: 'Kunnen regeren hangt niet alleen af van je eigen grootte, maar vooral ook van de kwantiteit van de andere partijen. Dat bepaalt uiteindelijk of je iets substantieels kunt afdwingen. Als je noodzakelijk bent voor een coalitie kun je ook met een klein aantal je ideeën doordrukken'. Jan Terlouw (JT) knikt

"Als het CDA in 1994 twee zetels meer had gehaald, was Paars er nooit gekomen

instemmend: 'Je kunt je in de politieke verhoudingen van vandaag heel goed voorstellen dat twee partijen geen meerderheid hebben'. Van Mierlo praat als ervaringsdeskundige: 'Als het CDA in 1994 twee zetels meer had gehaald, was Paars er nooit gekomen'. Gerrit Jan Wolfensperger (GW) voegt daaraan

toe: 'Maar je bent in een minderheidspositie wel verplicht een belofte aan de kiezer te doen dat je iets substantieels aan de regering zult toevoegen'. 'Bij Paars I was de samenstelling van de regering in zichzelf natuurlijk al iets substantieels', meent de huidige fractievoorzitter. 'Paars betekende immers het doorbreken van bestaande, vastgeroeste verhoudingen. Maar in feite was Paars II echt nodig om substantiële D66-thema's verwezenlijkt te krijgen'.

De politieke verhoudingen kunnen door de aanstaande verkiezingen in ieder geval stevig veranderen vanwege de opkomst van een nieuwe partij die zegt de kiezer meer invloed te willen geven in de politiek. Is Leefbaar Nederland in 2001 wat D66 in 1966 was?

In koor: 'Nee!'

GW: 'Toen ik lid werd van D66, deed ik dat uit idealisme. Mensen die nu misschien op Leefbaar Nederland gaan stemmen, doen dat puur uit protest en populisme. Dat is een diep insnijdend verschil. Hun motieven zijn volstrekt verschillend van de onze'.

TG: 'Leefbaar Nederland heeft, anders dan wij ruim dertig jaar geleden, absoluut geen helder, afgerond verhaal waarin sprake is van structurele vernieuwing in het politieke bestel'.

JT: 'Ze hebben bovendien geen enkele structuur. Leefbaar Nederland schreeuwt alleen: 'Zeg maar wat we moeten doen, en we doen het'. De overheid kan volgens hen beter worden afgeschaft, terwijl wij juist willen dat de overheid naar mensen luistert'.

Gerrit-Jan Wolffensperger en Jan Terloiuw.

De rol van de 'nieuwe' overheid is in dat geval dus het belangrijkste verkiezingsthema.

TG: 'Zonder meer. We zullen de overheid opnieuw moeten uitvinden. Het is evident dat de overheid niet meer alles hoeft te doen wat ze vroeger deed. Maar ze zal haar nieuwe taken wel veel beter moeten doen. Dat verwachten mensen ook. Onze eisen zijn hoger geworden, en dat vraagt om een kwalitatief hoogwaardige én geloofwaardige overheid.

GW: 'Dan moet je dus wel eerst die nieuwe taken voor de overheid definiëren'.

Hans van Mierlo en Maarten Engwirda.

JT: 'Dat weet ik niet. De sociaaldemocraten zeggen: 'De overheid regelt het allemaal', de liberalen menen: 'De overheid schept alleen condities', en de gelovigen betogen: 'Wij ontlenen aan de bijbel wat de overheid moet doen'. D66 zegt; je moet niet van dit soort vastgeroeste principes uitgaan. De rol die de overheid vervult, hangt steeds af van de situatie. Je moet de overheid dus niet strikt definiëren, omdat ze moet kunnen aansluiten bij nieuwe situaties. Nu de nieuwe overheid volop in de belangstelling staat, zie je immers dat andere partijen hun verstarde beginselen moeten gaan aanpassen. Dat heeft vooral de PvdA de afgelopen jaren naar hartelust gedaan. Wij hoeven gelukkig niet te gaan schuiven'.

"Het is nooit onze bedoeling geweest dat mensen heel egoïstisch er maar op los leven

Maarten Engwirda (ME): 'Het imago van de overheid is op dit moment ontzettend slecht. Dat hangt samen met de individualisering en de ontzuiling in onze samenleving. Neem daarbij een internationale tendens van marktwerking en globalisering en je ziet dat mensen in een veranderde samenleving nieuwe en hogere eisen aan de overheid gaan stellen, die zij niet kan waarmaken'.

"Je moet mensen zelf de instrumenten in handen geven om eigen gekozen verbanden aan te gaan"

Hoe valt het in dat geval te verklaren dat juist D66, dat individualisering hoog in haar vaandel heeft staan, nauwelijks heeft kunnen profiteren van die individualiseringsgolf?

ME: 'Dat is ook mij een raadsel. We lijken er zelf het slachtoffer van te zijn geworden'.

HM (voorzichtig): 'Volgens mij is het geen raadsel. D66 is immers ooit begonnen als een verzoening van liberalisme en socialisme. Dan komt er in 1994 een kabinet dat dat idee overneemt, en je ziet vervolgens dat het geheel het deel verdringt. We waren gewoon onze tijd vooruit en dat werkt tegen je'.

JT concluderend: 'Omdat je het bént, ben je geen alternatief meer voor mensen. Overigens zijn wij nooit voor ongebreidelde individualisering geweest'.

HM: 'We zijn wel altijd druk met dat onderwerp in de weer geweest. D66 heeft daarom ook de taak om de uitwassen van die individualisering in te dammen. Het is nooit onze bedoeling geweest dat mensen heel egoïstisch er

maar op los leven. Maar individualisering an sich is niet zozeer een politiek, maar eerder een historisch proces. Het is uiteindelijk toch de materiële democratisering zoals de massaconsumptie geweest die mensen mondiger heeft gemaakt'.
TG: 'Volgens mij is de perceptie dat D66 dé individualiseringspartij is geweest ook onjuist. Het ging ons altijd om persoonlijk

Hans vanMierlo, Thom de Graaf en Maarten Engwirda.

vrijheid mét verantwoordelijkheid. Die verantwoordelijkheid neem je in bepaalde sociale verbanden. D66 ziet dat niet zozeer gebeuren in verouderde instituties zoals bijvoorbeeld de kerk, wat het CDA

"Brussel wordt steeds belangrijker, maar de Haagse overheid heeft er geen belang bij dat zeggen"

proclameert. Je moet mensen zelf de instrumenten geven om eigen gekozen verbanden aan te gaan.'
JT: 'Het hebben van plichten is een recht. Dat is mijn motto'.

Is de manier waarop politiek in Den Haag bedreven wordt wel nog aantrekkelijk genoeg? Mensen lopen weg voor de politiek.
TG: 'De opkomst bij verkiezingen voor de Tweede Kamer in Den Haag is nog hoog vergeleken bij Gemeenteraads- en Provinciale Statenverkiezingen. In Den Haag lopen 200 journalisten rond die er dagelijks over berichten'

HM:' En dan wordt Brussel steeds belangrijker, maar de Haagse overheid heeft er natuurlijk geen belang bij om dat te zeggen'
JT: 'De politiek is niet spannend. Je kunt natuurlijk niet regeren zonder afspraken, maar als de regering nooit een nederlaag lijdt, zoals dat de afgelopen zeven jaar het geval was, dan vermoord je het maatschappelijk debat. Als de regering een nederlaag lijdt moet je niet direct het vertrek eisen, maar stellen dat dit voorstel het niet heeft gehaald en dat er dus een ander voorstel moet komen.'

En de zogenoemde 'achterkamerpolitiek' ?
TG: 'Ik was altijd tegen afspraken in de achterkamers, maar je kùnt niet zonder. Na bijna vier jaar fractievoorzitterschap in Paars is de keren dat een 'deal' werd gemaakt in 't Torentje op de vingers van één hand te tellen. En dan ging het over de uitvoering van het regeerakkoord'.
HM: 'De echte achterkamertjes politiek vindt niet plaats in 't Torentje maar aan de telefoon. Dan wordt er iets geapaiseerd. En zonder dat kan het niet. Ik

"Het aantal keren dat in Paars een deal is gemaakt in het Torentje, is op de vingers van één hand te tellen"

ben er ook nooit tegen geweest'
ME: 'Maar het aanzien van de politiek heeft er ontzettend onder geleden'
TG: 'Regeerakkoorden zijn soms onvermijdelijk. Je er aan houden ook. De VVD was tegen een linkse kamermeerderheid, de PvdA is een monistische partij. Beide wilden een dichtgespijkerd akkoord'

Een uitgebreid verslag van het gesprek met de vijf fractievoorzitters kunt u lezen in Idee, het blad van het Wetenschappelijk Bureau van D66. Een proefabonnement van zes nummers kost 30 euro en kunt u aanvragen via landelijk.secretariaat@d66.nl of 070 3566066

Frisse partij

Politici krijgen nog wel eens het verwijt dat ze mooie beloften doen waar ze, als ze eenmaal aan de macht zijn, niets van waarmaken. GroenLinks - de partij die zich enthousiast warmloopt om te gaan regeren - denkt dat verwijt te kunnen logenstraffen door niet met beloften maar met verboden de verkiezingen in te gaan.

Zo doet Kamerlid Mohammend Rabbae in KRO's Netwerk een klemmend beroep op alle artiesten en komieken van Nederland, om geen grappen meer te maken over Bin Laden, religie of terrorisme. Humor getuigt van weinig respect en zal de tegenstellingen tussen de verschillende groepen in de samenleving aanwakkeren, zo waarschuwt het ernstige Kamerlid. Zijn collega Tom Pitstra is ook van mening dat de vrijheid in Nederland is doorgeslagen. In de Kamer spreekt hij zijn twijfel uit over de noodzaak van het éénmaal per dag douchen. Het gebruik van water is immers slecht voor het milieu. Roger van Boxtel, de minister die juist een sterke voorkeur heeft voor dingen die verboden zijn, steekt zijn mening in het debat niet onder stoelen of banken: 'Wij van D66 douchen wel iedere dag – maar wíj zijn dan ook een frisse partij'. Van Boxtel sprak zich overigens niet uit over de vraag of hem het lachen al is vergaan, nu zijn partij bij de volgende verkiezingen dreigt te worden overvleugeld door die van Rabbae en Pitstra. (AA)

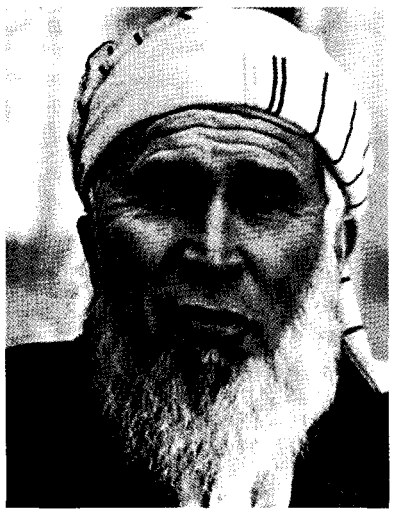

Van GroenLinks mag er niet worden gelachen om Bush of Bin Laden - laat staan om allebei

Actie: Help de VVD aan een stoer asiel-idee

De politiek is een tak van sport die maar bitter weinig zekerheden kent. Waar het parlement vandaag voor op z'n kop staat, is morgen een onbeduidende kwestie.

Gelukkig zijn er een aantal wetmatigheden waar je je als trouw NOVA-kijker aan kunt vastklampen. Zo kunnen we enkele dagen voor de verkiezingen steevast een controversiële uitspraak van de VVD over asielzoekers verwachten. Tot aan de verkiezingsdag wordt daar dan uitgebreid over gediscussieerd, maar zodra de stemmen zijn geteld wordt er nooit meer iets van de plannen vernomen.

In 2002 dreigen we echter beroofd te worden van deze zekerheid. Met de op drift geraakte Islamofoob Pim Fortuyn in de race moeten de conservatief-liberalen wel een heel absurd voorstel bedenken om het initiatief aan hun kant te houden.

Gelukkig is de Kleine p nooit te beroerd om mensen in nood de helpende hand toe te steken, ook niet als het om VVD'ers gaat. Vandaar onze oproep: heeft u een flink, radicaal of zelfs inhumaan asielzoekeridee, mailt u dit dan naar Hans Dijkstal (vvd@artistics.net).

Ter inspiratie vindt u hiernaast de huzarenstukjes van het VVD-campageteam van de laatste vier verkiezingen:

Kinderen van illegalen moesten volgens Bolkenstein in 1994 uit de scholen worden geweerd om onze verzorgingsstaat te beschermen

Foto: Marcel Minnée

Flinke plannen

Vier dagen voor de EP-verkiezingen van juni 1999 lanceert kamerlid **Kamp** het plan om afgewezen asielzoekers die ernstig ziek zijn over de grens te zetten. Asielzoekers die naar Nederland zijn gekomen kunnen volgens Kamp nooit zo ziek zijn dat ze niet vervoerd kunnen worden. De VVD krijgt ruim 10% meer stemmen.

Zes dagen voor de Statenverkiezingen van maart 1999 wil **Hans Dijkstal** 23.000 Bosniërs terugsturen, ook als ze een A-status hebben. Drie weken eerder opperde VVD-Eerste Kamerkandidaat **Dupuis** al, om de grens een tijdje hermetisch dicht te doen: geen enkele vluchteling zou Nederland dan nog binnenkomen.

Twee weken voor de Kamerverkiezingen van mei 1998 wil **Frits Bolkestein** de juridische mogelijkheden voor asielzoekers inperken en de opvangcentra versoberen. Asielzoekers doen immers een te groot beroep op onze verzorgingsstaat. Deze uitspraak was echter maar een zwak aftreksel van zijn pleidooi in het lijsttrekkersdebat vier jaar eerder. Toen wilde hij dat illegalen de straat op werden gezet en dat hun kinderen de toegang tot scholen en ziekenhuizen zou worden geweigerd. De VVD wint 7 zetels.

Een kleine maand voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 1998 wil kamerlid **Rijpstra** naast een vis-, varkens- en melkquotum ook een quotum voor asielzoekers. Als dat niet mag van het VN-vluchtelingenverdrag, moeten we dat maar opzeggen. De VVD krijgt 72 extra zetels in de gemeenteraden. (AA)

Waarom iedereen op D66 moet stemmen in... Hoorn

Pragmatisch in de oppositie

Waarom moet iedereen in Hoorn op D66 stemmen? De Democraat vroeg het aan Arthur Helling, fractievoorzitter van D66 in de Hoornse gemeenteraad:

In Hoorn is D66 een kleine oppositiepartij en dan valt het niet mee om in het college een voet tussen de deur te krijgen. Voorstellen van oppositiepartijen kennen een lange doorlooptijd, dus we zijn steeds alert dat ze niet in een ambtelijke lade verdwijnen.
Toch heeft D66 aardig wat bereikt in de afgelopen periode, bijvoorbeeld op milieugebied. Dankzij D66 is de gemeente voor een belangrijk deel op ecostroom overgegaan. Ons voorstel voor de introductie van digitaal aangestuurde, zelfregulerende lantaarnpalen bleek te kostbaar voor bestaande wijken, maar zal wel in een nieuwe wijk worden ingevoerd. Het Milieu Activiteiten Centrum, waar D66 in 1995 het initiatief voor nam, zal in april 2002 worden opgeleverd.
D66-voorstellen om mensen in Hoorn bij de politiek te betrekken zijn in de boezem van het college tegengehouden. Niet-raadsleden mogen dankzij de PvdA, VVD en GroenLinks nog steeds niet plaats nemen in gemeentelijke commissies; wijkoverlegorganen worden nog steeds onvoldoende gefaciliteerd en er is geen lokale rekenkamer ingevoerd.

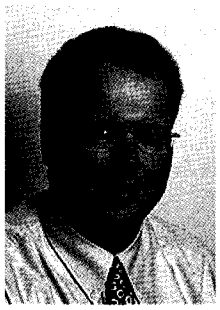

Bij D66 Hoorn staat een vorm van city-management hoog op de wensenlijst, omdat daarmee de communicatie tussen gemeente en bedrijfsleven kan verbeteren. Dat is goed voor de bedrijvigheid in de stad. Hoewel een Zalmsnip-motie van D66 in 1999 nog strandde op de klippen van de collegepartijen, werd deze honderd gulden het jaar daarna alsnog voor de volle 100% uitgekeerd aan de burgers. Verder hebben we initiatieven genomen voor de ontwikkeling van het stationsgebied en de opzet van een citybus. Deze onderwerpen nemen we mee in onze komende campagne. In Hoorn valt er zeker iets te kiezen!

www.d66hoorn.nl

D66 Leiden zoekt de kiezer op

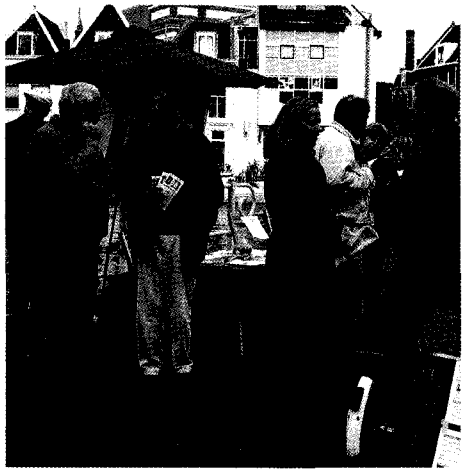

In de binnenstand van Leiden staat elke zaterdag de 'Demokraam', waar iedereen terecht kan met vragen over D66 in Leiden. Regelmatig krijgen de Leidse Democraten ondersteuning van D66'ers uit Den Haag of zelfs Brussel, zoals hier van D66-europarlementariër Lousewies van der Laan. Op 19 januari volgt Tweede Kamerlid Jan van Walsum en op 16 februari staat D66-lijsttrekker Thom de Graaf op de markt. De Demokraam is de vinden voor de Waag, bij de V&D.

Partijnieuws

Spirit - een Vlaams D66?

Op het oprichtingscongres van de nieuwe Vlaamse partij Spirit werd D66 vaak aangehaald als voorbeeld en als geestverwant. Wie zijn onze nieuwe Vlaamse vrienden? – Door Elwin Lammers

Sociaal, Progressief, Internationaal, Regionalistisch, Integraal-democratisch en Toekomstgericht – oftewel 'Spirit'. De naam van de nieuwe Vlaamse partij die half november in Antwerpen is opgericht, is een hele mond vol. Dennis Hesseling, oud-voorzitter van de Jonge Democraten en tegenwoordig McKinsey-consultant in Brussel, sprak namens D66 op het Spirit-congres. 'Het was qua sfeer en inhoud precies D66. Alleen willen ze zich niet sociaal-liberaal noemen, omdat 'liberaal' in Vlaanderen nog rechtser klinkt dan in Nederland'.

Spirit is voortgekomen uit de hervormingsbeweging ID21 en de Volksunie (VU). Doordat het belangrijkste programmapunt van de VU (meer bevoegdheden naar Vlaams en Waals niveau) grotendeels is gerealiseerd, viel deze partij eerder dit jaar uit elkaar. Het belangrijkste programmapunt van de VU was de federalisering van België. Inmiddels heeft de Belgische staat bijna alle bevoegdheden die niet op termijn naar Europa gaan overgedragen aan Vlaanderen en Wallonië. Eerder dit jaar viel de VU daardoor uit elkaar: een deel wilde blijven hameren op het laatste restandje bevoegdheden dat nog door België overgedragen moet worden aan de regio's. Een ander deel, dat na de splitsing van de VU nu Spirit heet, wilde doorgaan op het maatschappelijke programma dat bij de VU altijd op dat van D66 heeft geleken.Een deel van de VU-aanhang wilde doorgaan met het maatschappelijk programma van de VU, dat altijd op dat van D66 heeft geleken. 'In de beginselverklaring van Spirit staan passages die ook afkomstig hadden kunnen zijn uit teksten van D66 of de Britse LibDems. Hiermee plaatst Spirit zich in de traditie van de ontplooiingspartijen,' meent Hesseling. De kernpunten van Spirit zijn democratisering, milieu, pacifisme, ontzuiling (nog altijd hard nodig in Vlaanderen), regionalisering van België en invoering van stemrecht voor migranten. Doordat de twee VU&ID-ministers in de Vlaamse regering zich bij Spirit hebben aangesloten, is de nieuwe partij direct in de regering vertegenwoordigd.

www.meerspirit.be

Foto: Elwin Lammers

Spirit-voorman Sven Gatz spreekt op het D66-congres met Hans van Mierlo.

D66, nuance op MAVO 4 niveau?

Traditiegetrouw krijgt D66 veel stemmen van kiezers met een hogere opleiding. Op het congres in Rotterdam ontstond discussie over de vraag of D66 zich niet te elitair opstelt en daardoor gewone kiezers van zich vervreemdt. Moet D66 zich richten op de elite die de nuance zoekt, of een brede volkspartij zijn? De Democraat vroeg een aantal prominente partijgenoten naar hun mening:

Simone de Waard, campagneleider:
"Onze vaste kiezers houden van ons omdat we zo redelijk zijn en er niet voor terugdeinzen het lastige verhaal genuanceerd naar de kiezer over te brengen. Als we opeens à la Pim Fortuyn de populistische tour opgaan vervreemden we ons van onze kiezers. Ik heb wel eens gezegd, dat we ons verhaal niet op MAVO 4 niveau moeten uitdragen. Dat was niet de juiste term. We zullen in de campagne onze boodschap met verve moeten uitdragen in korte heldere taal. Maar populisme, dat nooit."

Roger van Boxtel: "D66'ers denken graag goed na, maar wat is daar nou weer elitair aan?"

Jasper Horman, voorzitter Jonge Democraten:
"D66 moet mensen prikkelen met duidelijke standpunten en heldere taal. We moeten Nederland overtuigen dat je inderdaad nog te weinig zelf kunt kiezen. Het is belangrijk die probleemstelling duidelijk te maken. We moeten veel assertiever, misschien zelfs wat populistischer de boer opgaan."

Roger van Boxtel, minister:
"D66'ers denken graag goed na, maar wat is daar nou weer elitair aan? Ook in de grote steden, in wijken waar echt grote problemen zijn, begrijpen mensen heel goed dat je eerst moet dénken en dan pas moet dóen. D66 spreekt mensen aan op die weldenkendheid en dat kan echt in gewoon Nederlands, hoor."

Bert Bakker, Tweede Kamerlid:
"D66 zit in het midden tussen elite- en volkspartij. De politiek praat te vaak in versimpelingen, in zwart-wit termen. Ik vind het goed dat wij daar niet aan meedoen. De werkelijkheid is vaak ingewikkeld en het zou verkeerd zijn de kiezer te onderschatten."

Lousewies van der Laan, Europarlementariër:
"We analyseren vaak liever 10 argumenten dan dat we een duidelijke mening geven. Ook een genuanceerd standpunt is goed uit te leggen als je je concentreert op wat ons onderscheidt van andere partijen. We moeten vooral oppassen dat we onze genuanceerdheid niet als excuus gebruiken om goed te praten dat we te weinig zetels halen."

Foto: Marcel Minnée

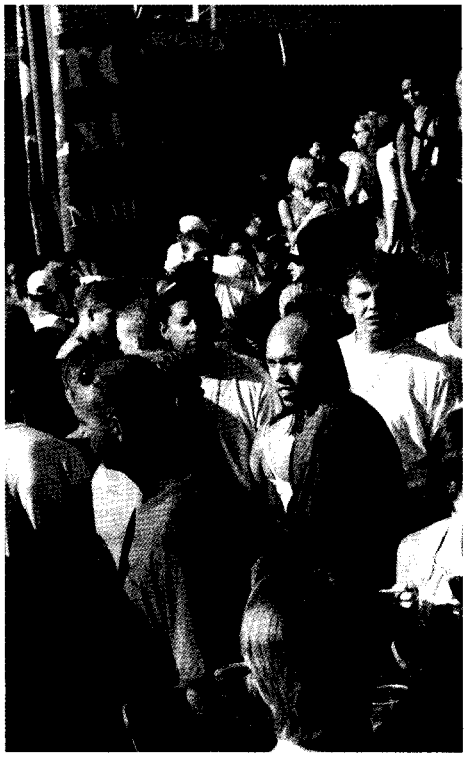

Kan D66 met haar genuanceerde boodschap wel alle kiezers bereiken?

Nicky van 't Riet, Tweede Kamerlid:
"Ik zou het ongelofelijk jammer vinden als we de richting op zouden gaan van een elitepartij. Dat zou de basis van D66 ondergraven, dat we progressief en toekomstgericht zijn en ons nooit op deelbelangen of op bepaalde groepen richten."

Robbert-Jan Bron, wethouder in Groningen:
"D66 heeft een genuanceerd verhaal, maar dat is iets anders dan een moeilijk verhaal. In de discussie houden we rekeningen met alle facetten, maar daarna komen we tot een helder standpunt. En een helder standpunt is altijd uit te leggen."

Ageeth Telleman was woordvoerder van Opschudding:
"Bij Opschudding vonden we dat wie zijn idealen serieus neemt, moet proberen zoveel mogelijk mensen te overtuigen. Zolang D66 zich alleen op de intellectuele bovenlaag richt blijven we een kleine partij en kunnen we in de praktijk niet zoveel realiseren."

Gaitri Bharos, haalde namens D66 de helft van de stemmen binnen in de Haagsche Schilderswijk:
"We moeten veel meer aandacht geven aan de grote steden, want daar zitten de stemmen. We moeten de straat op en vertellen wat we vinden. Misschien zijn we wel elitair en hebben we veel intellectuelen in de partij, maar we moeten iedereen erbij te betrekken." (AA)

Overlijden Jan Glastra Van Loon

Personalia

Mike Ackermans (41) zal vanaf half december D66 adviseren op het gebied van media en strategie. Ackermans was eerder journalist bij onder meer de Volkskrant en Business News Radio.

Nadat hij door de gemeenteraad unaniem was voorgedragen, is **Han Polman (38)** op 3 december benoemd tot burgemeester van Noordwijkerhout. Hiervoor was Polman topambtenaar bij de gemeente Vlaardingen.

De lijsttrekkersverkiezing in beeld

Lijsttrekkerskandidaat Thom de Graaf: 'Als jullie het willen, dan ga ik naar de kiezers toe om ze te zeggen dat het anders moet. Dat ze niet tevreden hoeven te zijn met te grote scholen, met te weinig politie en met slecht management in de ziekenhuizen. Ik wil dat mensen D66 kennen als de partij van de verandering. De partij tegen de onverschilligheid en voor het eigen recht van mensen. Voor een nieuwe overheid en voor echte democratie.'

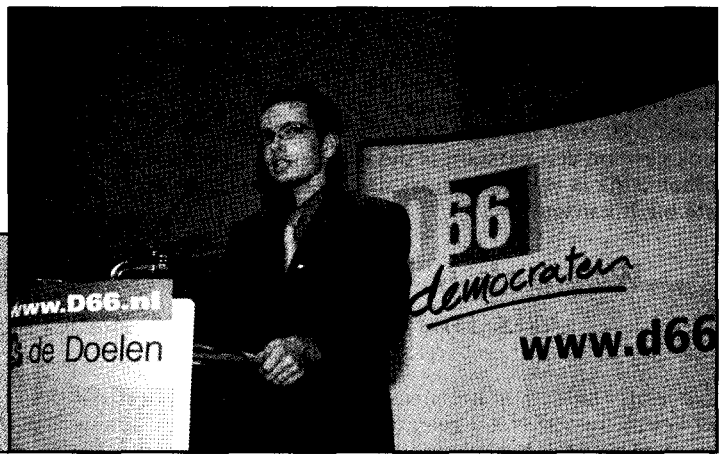

Kandidaat Dennis van Nieuwenhuyzen: 'Van diverse mensen heb ik het laatste jaar vooral opmerkingen gehoord over D66 als het zinkend schip, een partij die niet meer naar de achterban luistert. Deze signalen moeten toch ook wel tot in de hoogste regionen door zijn gedrongen en dan concludeer ik dat er weinig aan gedaan is om het tij te keren. We hebben de toekomst in eigen hand. Indien u kiest voor een andere koers, dan hoop ik dat uw stem voor mij zal zijn.'

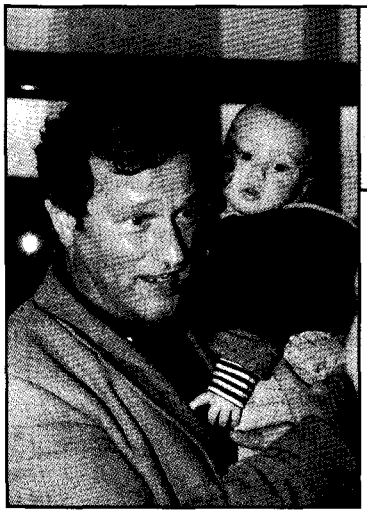

Lijsttrekkerskandidaat Hein van Meeteren neemt het thuisfront mee naar het congres. In zijn verkiezingstoespraak zegt hij onder meer: 'Acht jaar paars heeft D66 verzwakt. De neergaande lijn is dramatisch. Als D66 ten onder gaat, dan dooft het licht van de radicale democratie, van het sociaal bewogen liberalisme in Nederland. Ik vind dat dit niet mag gebeuren. Het gaat er niet om wie het aardigst is van ons drie. Of wie de meeste vriendjes in de partij heeft. Het gaat nu om het voortbestaan van onze partij. Het laatste woord is aan u. Zoals het hoort'

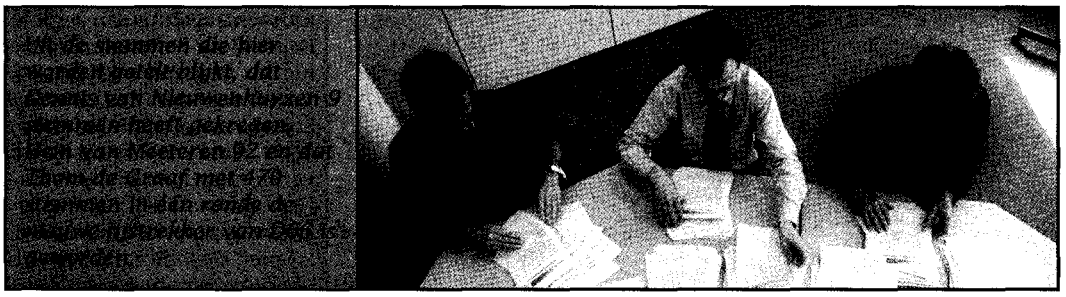

'Ik bedank jullie voor het vertrouwen. Ik ben er trots op. Ik beschouw dat als een krediet: ik moet het terugverdienen. Over een half jaar zijn de verkiezingen voor de Tweede Kamer en geen dag eerder. Dan gaat het niet meer om de kleren van de keizer, maar om de keuze van de kiezer. Die verkiezingen gaan niet over paars. Dat kan misschien wel de uitkomst zijn, maar niet mijn inzet. Mijn inzet is de boel veranderen in Nederland met een sterk D66.

Zie voor de volledige teksten van de kandidaat-lijsttrekkers http://www.d66.nl/visie/congres73.html

Onbekend maakt onbemind

In een campagne gaat het niet alleen om de beste boodschap of de leukste bijeenkomst: je hebt er niets aan als de kiezers er niets van horen. – Door Jan Brink

Gebruik de media

Kranten, radio en televisie zijn belangrijke campagnekanalen omdat er veel kiezers mee bereikt kunnen worden. Als campagneteam kan je er voor kiezen om advertentieruimte te kopen of gebruik te maken van de redactionele artikelen of programma's. Mensen hebben vaak de nodige terughoudendheid bij contacten met de pers. Dit komt vaak door het gevoel dat je voor het oog van veel mensen bent overgeleverd aan de grillen van een journalist. Wat over het hoofd wordt gezien is dat een journalist ook gewoon een persoon is die een beroep uitoefent en daarbij afhankelijk is van het nieuws dat beschikbaar is. Vooral dit laatste biedt kansen.

Wat heb je aan een campagne als niemand er van weet?

Als je als D66 iets in het nieuws wilt hebben, bedenk dan eerst of het nieuws is. Is het geen uitgekauwd onderwerp, een oud of maatschappelijk irrelevant standpunt? Neem dan contact op met de pers. Een persbericht is makkelijk, maar veel minder effectief dan persoonlijk contact. Bedenk tevoren wat je wilt vertellen en houdt daarbij als basis de W's aan: wie, wat, waar, waarom en wanneer. Formuleer offensief en positief in plaats van defensief. De grens tussen slecht nieuws en goed nieuws is dun. Hetzelfde nieuws klinkt beter onder de kop 'Meer nieuwe leden voor D66' dan onder 'Leegloop leden bij D66 gestopt'.

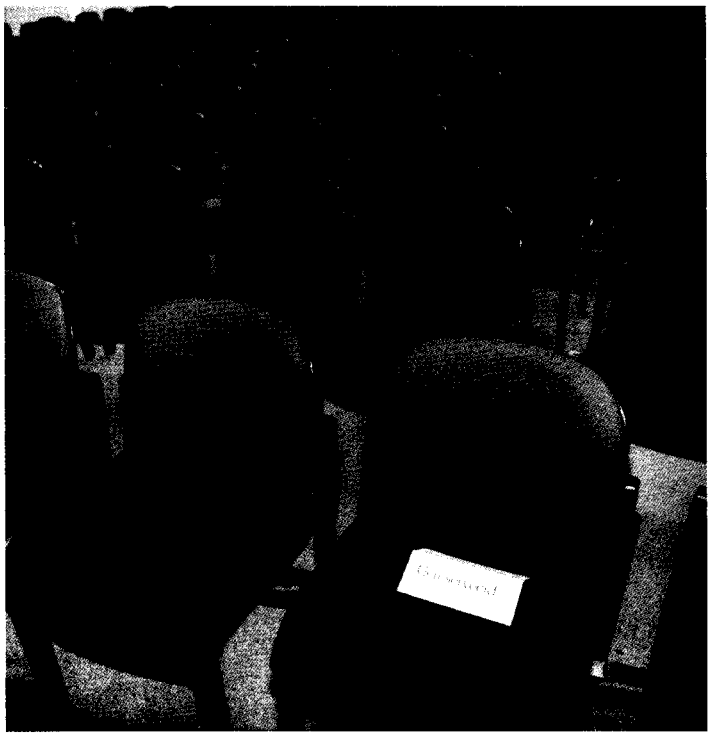

Activiteiten waar weinig mensen op afkomen zijn zonde van tijd en geld.

Campagnebijeenkomsten

De campagnecommissies hebben ze waarschijnlijk al in de agenda staan: de verkiezingsbijeenkomsten. Snel nog proberen een landelijk kopstuk te strikken en kijken of de kroeg aan het plein nog een zaaltje vrij heeft. Een uitnodiging aan de leden, een affiche in de supermarkt en een aankondiging in het huis-aan-huis blad vormen de ingrediënten voor een standaard-verkiezingsbijeenkomst. Helaas levert het, behalve gezelligheid, doorgaans weinig op.
Het kan ook anders. Neem een onderwerp waarvan je weet dat het de gemoederen bezighoudt. Nodig de belangrijkste voor- en tegenstanders uit en betrek belangenorganisaties bij de organisatie van de avond. Nodig alleen dán een landelijke politicus uit, wanneer je weet dat deze iets zinvols kan bijdragen aan de discussie. Zorg ook dat hij of zij weet wat de lokale gevoeligheden zijn. Als je een inhoudelijk spannend debat weet te organiseren, bij voorkeur op een locatie die past bij het onderwerp, dan is de kans veel groter dat je de pers en daarmee de kiezers bereikt.

Februari: D66-congres in Amsterdam

Het D66-voorjaarscongres wordt gehouden op vrijdag 8 en zaterdag 9 februari 2002 in Grand Hotel Krasnapolsky in Amsterdam. Hier wordt onder meer het verkiezingsprogramma 2002 – 2006 vastgesteld. De contributieregeling en de afdrachtregeling aan regio's en afdelingen voor 2003 worden bepaald en ook staan algemene organisatorische en politieke moties geagendeerd. Het congres zal beslissen over de voordracht van het Landelijk Bestuur voor de invulling van de Stemadviescommissie voor de Eerste Kamerverkiezingen in 2003. Natuurlijk is op dit congres ook aandacht voor de verkiezingen voor Gemeenteraad en Tweede Kamer.
Het congres kiest bij de vervulling van de volgende vacatures: 5 leden Besluitvormingscommissie, 2 leden Financiële Commissie, 2 leden Geschillencollege en 1 lid Landelijke Verkiezingscommissie. Het formulier voor de open kandidaatstelling met een overzicht van de profielen is beschikbaar via het Landelijk Secretariaat of te downloaden van internet. Uw kandidaatstellingsformulier dient uiterlijk op vrijdag 18 januari 2001 om 12.00 uur door het Landelijk Secretariaat te zijn ontvangen.
De volledige agenda en de financiële congresvoorstellen zijn te vinden op de website. De voordracht voor de EK-stemadviescommissie staat uiterlijk 25 januari op de site. Het conceptverkiezingsprogramma heeft u op 17 oktober toegestuurd gekregen. De financiële onderbouwing werd 14 oktober als niet-amendeerbare bijlage met een 'vertaling' van het programma naar cijfers gepubliceerd op de website. Moties en amendementen op het conceptverkiezingsprogramma kunnen worden ingediend tot uiterlijk dinsdag 18 december 2001, 12.00 uur, die op de financiële voorstellen tot 21 januari 2002 10.00 uur. Het volledige congresreglement vindt u op de website.

Toezending per post
Bent u niet voorzien van digitale communicatiemiddelen? Tegen kostprijs kunt u al onze publicaties per post toegezonden krijgen. Neemt u daarvoor contact op met het Landelijk Secretariaat.

3 Januari	Bekendmaking stemadvies
12 Januari	Materialendag voor campagneteams
16 Januari	Opening poststemming Tweede Kamer kandidatenlijst
19 Januari	Presentatie kandidaten Tweede Kamer kandidatenlijst
2 Februari	Sluiting poststemming Tweede Kamer kandidatenlijst
3 Februari	Bekendmaking Tweede Kamer kandidatenlijst
8/9 Februari	D66 Congres op de Dam in Amsterdam, vaststelling verkiezingsprogramma
6 Maart	Gemeenteraadsverkiezingen in grote delen van Nederland
15 Mei	Tweede-Kamerverkiezingen

D66 Seniorencommissie: 'gezondheidszorg belangrijkst voor ouderen'

Gezondheidszorg is voor ouderen het belangrijkste politieke thema van vandaag. Tot die conclusie komt de D66-commissie seniorenbeleid naar aanleiding van haar enquête op de 50+ beurs in de Jaarbeurs in Utrecht. De bijna honderdduizend bezoekers van de ouderenbeurs konden, door borden met thema's te voorzien van D66-stickers, aangeven waar hun prioriteiten liggen. Gezondheidszorg scoort met 42% het hoogst, gevolgd door veiligheid (20%), onderwijs (14%), milieu (10%), verkeer en vervoer (9%) en Europese integratie (5%).

Pieter Ullersma is voorzitter van de D66 seniorencommissie. 'Het was opvallend dat, ook na 11 september, de internationale ontwikkelingen nauwelijks aan de orde kwamen. Als het er op aan komt telt gezondheid en de veiligheid op straat voor mensen toch veel zwaarder.'

Met de vergrijzing worden de senioren electoraal steeds meer bepalend voor de politieke landkaart van Nederland. De D66-Commissie seniorenbeleid staat daarom open voor jong en oud. Heeft u interesse, neem dan contact op met het landelijk secretariaat van D66. (AA)

Ouderen geven hun prioriteiten aan in de D66-hoek van de jaarbeurs. Links minister Els Borst.

Turks, Marokkaans en Hindoestaans platform

Een groep allochtone D66'ers heeft het initiatief genomen tot het instellen van een Turks, een Marokkaans en een Hindoestaans platform. Wie interesse heeft kan contact opnemen met Ninke van Keulen: n.v.keulen@d66.nl of met het Landelijk Secretariaat van D66.

Presentatievergadering Tweede-Kamerkandidaten

De presentatievergadering van de kandidaten voor de Tweede Kamerverkiezingen vindt plaats op zaterdag 19 januari 2002, om 13.00 uur in de Tulip Inn in Amersfoort. Deze locatie is goed te bereiken met het openbaar vervoer: neem vanaf Amersfoort Centraal de 52 of 56 of een (trein)taxi.

Tulip Inn, Stichtse Rotonde 11, Amersfoort.

Adviesraadverkiezingen

Campagnedag

Pepijn en Josefien van het D66-campagneteam hebben er schik in tijdens de drukbezochte voorlichtingsdag in Amersfoort voor lokale campagnecoördinatoren.

ACTIVITEITEN

MAAK KENNIS MET D66! 12 JANUARI OF 20 APRIL 2002
Overweegt u lid te worden van D66? Of bent u dat al, maar wilt u (verder) actief worden of gewoon meer van uw partij weten? Twee ervaren D66'ers wijzen u de weg. Aan de orde komen ideeën en doelstellingen, inhoud, stijl en organisatie van D66. U krijgt als deelnemer alle gelegenheid tot het stellen van vragen en er wordt ingegaan op hoe u actief kunt worden binnen de partij.
Bijdrage: € 12,50
Data:12 januari 2002 te Utrecht: o.l.v. Inge Kauer (lid Landelijk Bestuur) en Francine Giskes (lid Tweede-Kamerfractie D66);
20 april 2002 te Utrecht: o.l.v. Sjoerd Vellenga (lid Landelijk Bestuur) en Alice Rooij (fractievoorzitter D66 Utrecht).

D66 EN DE PRAKTIJK VAN DE GEMEENTERAAD 19 EN 26 JANUARI TE UTRECHT. LAATSTE KANS!
Deze tweedaagse cursus vormt een uitstekende voorbereiding op een toekomstig raadslidmaatschap. Doel: kandidaten in staat stellen om direct na hun benoeming een belangrijke bijdrage te kunnen leveren aan de besluitvorming in de gemeenteraad. Centraal staan de volgende onderwerpen:
hoe functioneren de gemeenteraad en raadscommissies, hoe werkt het ambtelijk apparaat en hoe is de gang van zaken in een gemeentehuis, hoe loopt de besluitvorming, hoe kunt u effectief samenwerken binnen en buiten de fractie, wat is een geschikte tactiek en strategie, hoe loopt de informatieordening en -verwerking, wat zal er veranderen binnen het raadswerk (n.a.v. conclusies uit het rapport van de commissie Elzinga)?
Twee ervaren D66'ers begeleiden de cursus. Ter voorbereiding ontvangt u de publicatie: 'Duaal in de raad; D66 en de praktijk van de gemeenteraad'.
Bijdrage: € 27,50.
Laatste kans op 19 en 26 januari 2002 te Utrecht: o.l.v. Ben Mouw (fractievoorzitter D66 Apeldoorn) en Margreet Steenhuizen (wethouder D66 Nieuwegein)

HANDELEN IN ONDERHANDELEN OP 15 EN 16 FEBRUARI
Tijdens deze weekendbijeenkomst die op vrijdagmiddag begint, staan de collegeonderhandelingen centraal. Na een korte inleiding starten we vrijdagmiddag direct met een intensieve training onderhandelingsvaardigheden. In deze training is er uiteraard ook aandacht voor zaken als tactiek, strategie en coalitievorming. De training wordt verzorgd door twee D66'ers: Han Westerhof en Dirk Kramer, beiden ervaren beroepsonderhandelaar. Er wordt gewerkt in kleine groepen.
Op vrijdagavond is D66'er Maarten Schurink te gast. Hij was als ambtenaar toegevoegd aan de staatscommissie Elzinga en is thans medeverantwoordelijk op het ministerie van BZK voor het project 'de vernieuwingsimpuls'.
Maarten Schurink zal ingaan op de consequenties voor procedure en proces rond de collegevorming nu na 6 maart de Gemeenteraad gedualiseerd wordt. Op zaterdagochtend wordt de training voortgezet en omstreeks 13.00 uur afgesloten met een lunch. Aan dit weekend kan uitsluitend worden deelgenomen door hen die straks daadwerkelijk de onderhandelingen zullen voeren.
De bijdrage in de kosten voor dit weekend in conferentiecentrum Kaap Doorn te Doorn zijn € 115,-. Dit is inclusief de overnachting op prima eenpersoonskamers, diner, ontbijt en lunch.

BETER SPEECHEN, PRESENTEREN EN DEBATTEREN 16 EN 30 MAART 2002
Combinatietraining met een speciaal tarief: € 60,00 voor twee trainingen
Dit jaar zal het accent liggen bij die vaardigheidstrainingen die het meeste van belang zijn voor de kandidaten en andere belanghebbenden: speech & presentatie en debatvaardigheden. Deze twee trainingen worden tevens als combinatiepakket aangeboden. Beide trainingen worden in principe door dezelfde trainer gegeven. Een voordeel hiervan is dat hij of zij een deel van de groep al enigszins kent zodat er gerichter met u geoefend kan worden. Uiteraard bent u geheel vrij om de trainingen apart te volgen. *Als u kiest voor een combinatietraining betaalt u voor twee trainingen slechts € 60,00. Eén trainingsdag kost € 37,50. Op 16 maart staat Speech en Presentatie centraal en op 30 maart Leren Debatteren. De training vindt plaats in Utrecht o.l.v. de zeer ervaren trainer Roel van de Poort.*

SHAKESPEARE-TRAINING OP 22 JUNI 2002
Vergroot je welsprekendheid aan de hand van teksten van William shakespeare.
De cursus is intensief en vooral praktisch. U gaat snel 'de vloer op' en krijgt persoonlijke feedback op de techniek van het spreken (articulatie en adem) en op de manier van het 'kleuren' van een tekst. Aan het slot zal geprobeerd worden het geleerde te koppelen aan een zelfgeschreven tekst.
Door informatie mondeling over te brengen word u in staat gesteld om betrokkenheid te tonen bij datgene wat u over brengt. Betrokkenheid is strikt persoonlijk. Iedereen heeft immers een eigen manier van spreken en eigen intonatie. Doelstelling van de Shakespeare-training is om u te laten onderzoeken welke kleuren en intonaties u zoal op het palet heeft.
In deze cursus werkt u met de bloemrijke teksten van William Shakespeare. Deze teksten (in de klassieke Nederlandse vertaling van Burgersdijk) bieden u veel mogelijkheden om de grenzen van de eigen welsprekendheid te verkennen.... en op te rekken!
Een aanrader!
Bijdrage € 37,50. De cursus vindt plaats in Amsterdam o.l.v. Boris van der Ham (acteur).

D66 zoekt bekwame trainers

Ten behoeve van D66-politici, D66-leden die dat willen worden en leden van D66-zusterpartijen in Midden- en Oost-Europa en verschillende ontwikkelingslanden, zoekt D66 trainers die bekwaam zijn in het overdragen van vaardigheden als speech & presentatie, debattechniek, conflicthantering, teamvorming, coaching, mediatraining, schrijfvaardigheid, leidinggeven, onderhandelingsvaardigheden etcetera. Het is de bedoeling dat geschikte trainers een of enkele malen per jaar verzocht wordt een workshop, clinic of training te verzorgen. U ontvangt hiervoor geen marktconforme beloning of gage doch wel een fatsoenlijke onkostenvergoeding.
Indien u verzocht wordt om een training in het buitenland te verzorgen, neemt dit doorgaans een vol weekend in beslag. De stichting IDI (Internationaal Democratisch Initiatief) van D66 verzorgt in dat geval uw tickets, hotel en verblijfskosten. Het spreekt bijna voor zich dat u voor trainingen in het buitenland dient te beschikken over een goede spreekvaardigheid in het Engels. In enkele gevallen is Frans of Duits gewenst.

Meer informatie?

Voor 'buitenland': *Ralph de Vries* (Internationaal Secretariaat van D66), 070 – 3566029.

Voor 'binnenland': *Leo Pinxten*, 070 – 3566043.

Wilt u zich aanmelden, dan ontvangen wij gaarne van u een CV met uw ervaring en opleiding in mogelijke relatie tot bovenstaande, alsmede een korte motivatie. Dit kunt u sturen naar het landelijk secretariaat van D66 (zie colofon), of per email aan l.pinxten@D66.nl. Uit oogpunt van zorgvuldigheid wordt met elke kandidaat een gesprek gevoerd om wederzijds te bezien of de functie bij u past.

www.D66.nl/documenten/IDI/

Aanmelden

Aanmelden voor één van de trainingen of cursussen kan heel gemakkelijk:

Email: landelijk.secretariaat@D66.nl
(Vermeld de bijeenkomst en datum én uw lidmaatschapsnummer of uw volledige adres).
Telefonisch: 070 – 356 6066
Post: Democraten 66, Postbus 660, 2501 CR Den Haag